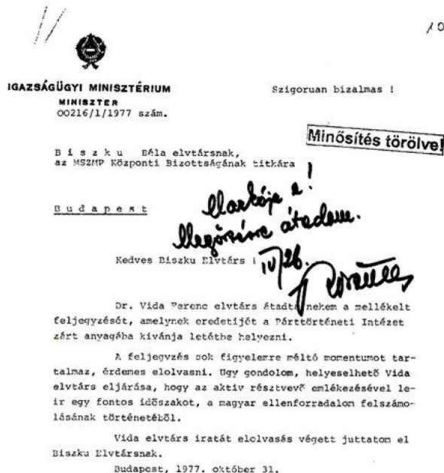

Dr. Ilkei Csaba

Adminisztratív KB-titkárok

Marosán György (1957. II. 26.–1962. X. 12.)
Fehér Lajos (1962. X. 12.–1962. XI. 24.)
Biszkú Béla (1962. XI. 24.–1963. XII. 5.)
Korom Mihály (1963. XII. 5.–1966. XII. 3.)
Biszkú Béla (1966. XII. 3.–1978. IV. 20.)
Korom Mihály (1978. IV. 20.–1985. III. 28.)
Horváth István (1985. III. 28.–1987. VI. 23.)
Fejtő György (1987. VI. 23.–1988. XII. 15.)

Az Adminisztratív Osztály, 1966-tól a Közigazgatási és Adminisztratív osztály vezetője

Czinege Lajos (1955–1957)
Kaszás Ferenc (1957–1961)
Tömpe András (1961–1962. XI. 24.)
Rácz Sándor (1962. XI. 24.–1966. XII. 3.)
Borbándi János (1966. XII. 3.–1974. III. 20.)
Rácz Sándor (1974. III. 20.–1983. VII. 1.)
Varga Péter (1983. VII. 1.–1988. XI. 22.)

Belügyminiszterek

Műnch Ferenc (1956. XI. 4.–1957. III. 1.)
Biskup Péter (1955. II. 28.–1956. I. 3.)
Pajkó János (1955. X. 3.–1956. XI. 7.)
Benkei András (1963. XII. 7.–1980. VI. 27.)

Horváth István (1980. VI. 27.–1985. III. 29.)
Kamara János (1985. III. 29.–1987. XII. 16.)
Horváth István (1987. XII. 16.–1990. I. 23.)

Igazságügyi miniszterek

Nezvál Ferenc (1956. XII. 29.–1966. XII. 7.)
 Korom Mihály (1966. XII. 7.–1978. IV. 22.)
 Markója Imre (1978. IV. 22.–1988. VI. 29.)
 Kulcsár Kálmán (1988. VI. 29.–1990. V. 23.)

A Legfelsőbb Bíróság elnöke

Domokos József (1954–1958)
Jahner-Bakos Mihály (1958–1963)
Szalay József (1963–1968)
Szakács Ödön (1968–1980)
Szilbereky Jenő (1980–1990)

Legfőbb ügyész

Szénási Géza (1956. XI. 16.–1975)
Szijártó Károly (1975–1990. II. 14.)

Az ellenforradalom győzeleméért feláldoztak levert ugrán, de a dolgozó tömegek gondolkodásában már nem ekkor születtek meg a forradalmi gondolatok. A forradalmi gondolatok megkezdődtek a szocializmus idején, amikor a munkások és a parasztok megkezdtek szervezkedni és harcolni a kapitalizmus ellen. A szocializmus idején a munkások és a parasztok megkezdtek szervezkedni és harcolni a kapitalizmus ellen. A szocializmus idején a munkások és a parasztok megkezdtek szervezkedni és harcolni a kapitalizmus ellen.

Csak így válhatnak bíróságnak a prokárdiktatúra társzói, így töltődik be az osztálybíróság szerepét, így lehetnek hű végrehajtói partunk cselekvőeszeinek, s érdemelhetik ki dolgozó munkát bízalmat, és megbecsülést.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
84

Szerzői kiadás
1975)
II. 14.)
2017

Dr. Ilkei Csaba

Több mint 60 év dokumentumokban

**Szerzői kiadás
2017**

Dr. Ilkei Csaba: *Több mint 60 év dolumentumokban*

Szerzői kiadás, Budapest, 2017.

A kötetbe foglalt írások forrása:

1., A bírói függetlenség felszámolása, ávós önkény, a proletárdiktatúra büntetőtáborai

<https://kuruc.info/r/9/161712/>

2., Az ÁVH átveszi az igazságszolgáltatást, mint az osztályharc fegyverét, – célkeresztben a középparasztság

<https://kuruc.info/r/6/164882/>

3., "A bíróság ítélkezése elsősorban politikai jellegű munka"

<https://kuruc.info/r/6/167987/>

4., Dr. Vida Ferenc vérbíró feljegyzései

<https://kuruc.info/r/6/169679/>

5., Koordinációs Bizottság az igazságszolgáltatás fölött

<https://kuruc.info/r/6/164093/>

6., Veres Péter külkereskedelmi miniszter, mint hálózati titkos munkatárs és hírszerző szt-őrnagy

<http://www.utolag.com/Ilkei/VeressPeter/VeressPeter.htm>

Tipográfia: Cser Ferenc

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
A bírói függetlenség felszámolása, ávós önkény, a proletárdiktatúra büntetőtáborai.....	8
Az ÁVH átveszi az igazságszolgáltatást, mint az osztályharc fegyverét – célkeresztben a középparasztság.....	27
"A bíróság ítélkezése elsősorban politikai jellegű munka"	60
Dr. Vida Ferenc vérbíró feljegyzései.....	66
A Koordinációs Bizottság az igazságszolgáltatás fölött.....	86
Veress Péter külkereskedelmi miniszter, párizsi nagykövet, az MSZMP KB tagja mint hálózati titkos munkatárs és a „K-189” főoperatív beosztású, hírszerző szt-őrnagy.....	101

Bevezetés

2016-ban egy tanulmány sorozattal emlékeztem meg az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójáról. A „(Több mint) 60 év dokumentumokban” hatvan évnél mélyebben nyúlt vissza a történelmi előzményekhez. Ennek a sorozatnak néhány emlékezetes tanulmányát gyűjtöttem össze ebbe a szerény kötetbe, kiegészítve a Kádár-korszak egyik miniszterének különös, sajátos és tanulságos életútjával, szakmai pályafutásával és állambiztonsági szolgálatának történetével.

1949. február 22-én **Dr. Ries István** (1885 – 1950), aki 1945. július 21-től 1950. július 17-ig volt igazságügy-miniszter, mindenki számára nyilvánvalóvá teszi a bírói függetlenség felszámolását:

„Bíróságaink elsődleges feladata, hogy adott esetben az állam akaratát az emberek felé még akkor is helyesen tudatosítsák, ha nincsen olyan pozitív írott jogszabály, amelyik az állam akaratát a konkrét esetre vonatkoztatva félreérthetetlenül fejezi ki.”

1950-ben az önálló hatalommá vált **Államvédelmi Hatóság** megszerzi a megtorló börtönök és táborok felügyeletét. Meg is indokolja ezt a Politikai Bizottságnak kézzel írott feljegyzésében **Dr. Tímár István** államvédelmi ezredes 1950. november 20-án:

„... a proletárdiktatúrában előtérbe nyomulnak a büntetés – végrehajtásnak olyan funkciói, amelyek teljesítésére az Igazságügyi Minisztérium már nem alkalmas.”

Korlátlaná válik a proletárdiktatúra jogi hatalma, a titkos utasítások alapján működő osztálybíraskodás, az eljárásjog likvidálása, helyén a végrehajtó szervek önkénye, az irgalom nélküli megtorlás, bosszú és félelemkeltés.

Létrehozzák az állambiztonsági börtönök, internáló-, kitelepítő-, gyűjtő- és munkatáborok hálózatát: Budapest, Kistarcsa, Recsk, Tiszalök, Kazincbarcika, Hortobágy, Bernátkút, Márianosztra, Vác, Dunabogdány, Megyer, Oroszlány, Inota, Tatabánya és így tovább. Az internálás: rendőri felügyelet alatt álló kényszerlakóhelyre telepítés, bírói ítélet nélkül.

Az internáló táborok rendszerét és módszereit szovjet mintára másolták a magyar kommunista vezetők, és a diktatúra egyenruhájába bújt visszatért bosszúért lihegők, akik 1945-től vezetői lettek – sorrendben – az államrendőrség Politikai Rendészeti Osztályának, 1946-ban az Államvédelmi Osztályának, 1948-ban a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóságának, 1949 végén a Minisztertanács alá rendelt Államvédelmi Hatóságnak,

majd az 1953-ban ismét a BM-be visszatért államvédelemnek.

A diktatúra valójában a megmaradt nemzeti középosztály ellen folyt, azok ellen, akik még valamilyen szellemi és anyagi függetlenséggel, morális tartással rendelkeztek. Ők voltak a középparasztok, a pártonkívüli értelmiségiek, diplomások, köztisztviselők, egyházi személyek és a dinasztikus családok sarjai.

Az Államvédelmi Hatóság minden eszközt szentesít az osztályellenség felkutatására, testi és lelki megtörésére; a Hatóság vezetői példás fegyelmi büntetésekkel ösztönzik az állományt az éberség fokozására, a besúgó hálózat kiterjesztésére, másfelől fenyegetéssel, jogtipró megtorlással lépnek fel a bírói függetlenséghez ragaszkodó bírák és az őket helyenként támogató ügyészek ellen.

1952 júliusában a hatalma csúcsán lévő, közvetlenül a Minisztertanács alá rendelt Államvédelmi Hatóság kollégiumi ülésen vitatja meg az I. Hálózati Főosztály 2. osztályának a munkáját. Ez az osztály folytatta a „belső reakció elleni harcot” (politikai rendőrség). **Kik ellen?** Ezt az alosztályok szerinti tagozódás mutatja: **a.**, trockisták, nyugatosok, a pártba beférkőzött reakciósök, volt pártok ellenséges elemei; **b.**, klerikális reakció; **c.**, általában „a múlt emberei”; **d.**, tömegszervezetek, kulákreakció; **e.**, államapparátus, értelmiség, sajtó, művészek, tudomány; **f.**, kiemelten: Nagy-Budapest. 1953. június elsején a különböző büntetés-végrehajtási intézetekben 40. 734 elítélt, internált, letartóztatott tölti büntetését, közülük a dolgozó rabmunkások száma: 28.032. (Összehasonlításként: 1914-ben, amikor Magyarország összlakossága 21 585 829 volt, mindössze 12. 911 elítélt volt a börtönökben.) S ekkor még nem szóltunk arról, hogy 1953-ban az állambiztonsági szervek csaknem 1.2 millió (!) embert figyeltek meg. 1950 márciusától 1953 júniusáig az ÁVH több mint egymillió büntetőeljárást kezdeményezett az ügyészségeknél, azok a bíróságokhoz 650 ezer vádiratot nyújtottak be, melynek nyomán 390 ezer elmarasztaló ítélet született. 1951-től 1953 júniusáig kihágási ügyekben a rendőrség 850 ezer büntető határozatot hozott. Öt év alatt (1948-1953) csaknem 400 ezer parasztot ítélték el kizárólag "közellátási bűntett" címén (kulákok). Kitelepítettek 13 ezer "osztályidegen" embert.

1957. február 15-re két napos „országos bírói vezetői értekezletet” hívott össze az Igazságügyi Minisztérium kormány megbízottja, **dr. Nezvál Ferenc**.

A forradalom óta először tartott országos eligazítás már elodázhatatlan volt. Többször sürgette az újjászerveződött MSZMP vezetése, mert, szerinte a bírák tisztánlátását is megzavarták az októberi események, melyek ellenforradalmi jellegének felismerése és a téves következtetések felszámolása nélkül a bíróságok nem válhatnak a proletárdiktatúra támaszává, nem tölthetik be az **osztálybíróság** szerepét, s nem lehetnek hű végrehajtói a

párt célkitűzéseinek. Ezt hangsúlyozta Nezvál Ferenc is, leszögezve, hogy „...**az ítélkezés elsősorban politikai jellegű munka**”, ennek tagadása egyenesen vezet a bírói függetlenség helytelen értelmezéséhez.

A kétnapos eligazítás végén, 1957. február 16-án az Igazságügyi Minisztérium vezetője így foglalta össze a magyar bírák előtt álló legfontosabb feladatokat:

1. „A jó ítélkezés egyik legfontosabb előfeltétele a helyes **politikai tájékozódás**. Ez teszi lehetővé a bűncselekmények valódi társadalmi veszélyességének felismerését, s ezáltal a törvényes büntetés kiszabását. Ugyanez nyújt eligazítást a polgári jogviszonyok helyes megítéléséhez és a dolgozók jogainak biztosításához is.

2., Ítélezésünk legyen az ellenforradalmi bűncselekmények elkövetőivel szemben **kemény és könyörtelen**, mert csak így vehetjük el kedvüket újabb bűncselekményektől, melyekkel építő munkánkat igyekeznek akadályozni.

3., Az ítélkezés **gyorsaságával** biztosítani kell annak időszerűségét. Ez az általános megelőzés egyik legfontosabb követelménye.

4., Minden feladatukat bíráinknak a szocialista törvényesség legszigorúbb betartása mellett kell elvégezniük, mert ezzel szolgálják leghatásosabban népi demokráciánk további megerősödését. A szocialista törvényesség ugyanis nemcsak azt jelenti, hogy senkit sem lehet törvényes eljárás nélkül a törvények félre tételével felelősségre vonni, de jelenti annak biztosítását is, hogy a dolgozók megfélemlítés nélkül végezhesék alkotó munkájukat, hogy a becsületes milliók személyi és vagyonbiztonsága ne legyen veszélyeztetve. Számoljanak le bíróságaink **az ellenforradalom szervezőivel és szellemi irányítóival** éppen úgy, mint a gyilkosokkal, a fosztogatókkal, a kártevőkkel, a fegyverrejtegetőkkel. Legdöntőbb feladat, hogy ezek mielőbb elnyerjék törvényes büntetésüket, hogy a dolgozók jogai és törvényes érdekei messzemenő oltalomban részesüljenek.”

Dr. Vida Ferenc (1911-1990) vérbíró, aki 1957-ben a gyorsított büntetőügyeket tárgyaló I. sz. Népbírószági Tanács vezetőjeként összesen 21 halálos ítéletet hozott, emlékirataiban – egyebek között – a következőket írta a forradalom utáni ítélkezésről:

„1957-ben a bírói apparátus nagy része olyan bírókból tevődött össze, akik a felszabadulás előtt is tagjai voltak a bírói testületnek, s többé-kevésbé kiszolgálták a Horthy fasizmus politikai céljait. Ezért őket – egy-két kirívó esettől eltekintve – soha sem vonták felelősségre. Ezek a bírák, akik tisztában voltak azzal, hogy Horthyék hogyan számoltak le minden egyes olyan bíróval, aki tényszerűen nem tudta bizonyítani, hogy ellenségesen áll szemben minden forradalmi irányzattal, a felszabadulást követő rövid vacillálás után ugyanolyan engedelmes eszközei, sőt bábjai lettek az új rendszernek. **Politikai ügyeket többségük nem igen tárgyalt, ez egy kiváltságos kis csoport, néhány**

név szerint ismert bíró privilégiuma volt. A bírák zöme nemcsak a szocializmus célkitűzéseit tette magáévá, vagy meggyőződés nélkül ítélkezése alapjárá, hanem a Rákosi korszak népellenes torz koncepcióit is, például a terménybegyűjtéssel, a munkakényszerrel, a népesedéspolitikával, stb. kapcsolatban. Ám akár meggyőződésből, akár megalkuvásból tette magáévá összes visszásságával együtt az új rendszer politikai célkitűzéseit, ezeknek a torz koncepcióknak a logikáját nem tudta, de nem is lehetett elsajátítani, így konkrét ítélkezéseiket átszőttek külső beavatkozások, tanácsok, feltételezett elvárások. Ebben az időben – legjobb tudomásom szerint – az ítélkezés a párt részéről nem részesült elvi-kritikai elemzésben, hanem az Igazságügyi Minisztérium konkrét példákon keresztül igyekezett a kiszabott büntetéseket a büntetési tétel maximumáig felszórólni.” [...]

*„Ilyen légkörben alakult ki az un. **osztályharcos tárgyalásvezetés**, ahol a vádlottakat a bíró, az ügyész, sőt nem egyszer a védő is, egyszerűen nem hagyta szóhoz jutni, szocialista frázisokat vagdostak a fejéhez és saját hangjukkal lovalták bele magukat a tényektől független, szigorú ítélkezésbe.”*

1957 és 1989 között a mindenkori párt-és kormánypolitika határozta meg a jogpolitikát, amely elvi iránymutatással szolgált a jogalkotás, a jogalkalmazás és az állampolgároktól elvárt jogkövető magatartás számára. A jogpolitikai elvek összességének érvényesülését a „szocialista törvényesség” garanciális feltételének tartották, kötelező végrehajtásukhoz nem férhetett kétség.

Létezett egy testület, amelynek neve több változatban is megtalálható, így **„Bizottság”, „Koordinációs Bizottság”, „Tanácsadó Bizottság”,** amely nemcsak elvi kérdésekkel foglalkozott, hanem gyakorlatilag minden jelentős ügyben előre eldöntötte a jogalkalmazó szervek eljárási és ítélkezési feladatait.

„Minden illetékes tudja, hogy egy 1957-es párthatározat alapján van, és azóta működik a pártközpontban egy úgynevezett Koordinációs Bizottság. Ennek vezetője a KB. adminisztratív ügyekért felelős titkára, tagja a KB. Adminisztratív Osztályának vezetője, a belügyminiszter, az igazságügyi miniszter, a legfőbb ügyész és a legfelsőbb bíróság elnöke. Ez elé a bizottság elé kell vinni minden olyan büntetőpolitikai kérdést, vagy konkrét bűnügyet megvitatásra, melynek megítélésében bizonytalanság vagy eltérő vélemény van az illetékes szervek között.” – mondta Kádár János az MSZMP Politikai Bizottságának egyik 1973-as zárt ülésén.

Ha a Koordinációs Bizottság tagjai egymás között nem jutottak egyetértésre, akkor az első titkárhoz, a Titkársághoz, vagy a Politikai Bizottsághoz kellett fordulni döntésért. (A konfliktusok legtöbbször a rendőrség, az ügyészség és a bíróságok között alakultak ki.)

A Bizottságot létrehozó 1957-es párthatározatot még nem sikerült megtalálni, a nagy-

hatalmú testület ülései szigorúan titkosak voltak, jegyzőkönyvek nem készültek, csak szószavú emlékeztetők. A Bizottság állásfoglalásaira a végrehajtás menetében nem lehetett hivatkozni. Tagjai negyedéves munkaterv alapján dolgoztak, kezdetben kéthetenként, 1978-tól havonta üléseztek a Központi Bizottság épületében, a szervezési és lebonyolítási feladatokat a Közigazgatási és Adminisztratív Osztály látta el.

A Bizottság ülésein – egyes visszaemlékezők szerint – az adminisztratív területet felügyelő KB-titkár, a KB Adminisztratív Osztályának vezetője és helyettese, a területet felügyelő miniszterelnök-helyettes, az Igazságügyi Minisztérium illetékes vezetője, a legfőbb ügyész és a Legfelsőbb Bíróság elnökének büntető ügyekben eljáró helyettese, esetenként a Központi Népi Ellenőrző Bizottság elnöke vett részt.

A megyei pártbizottságok adminisztratív osztályai megyei „Koordinációs Értekezleteket”, „Koordinációs Bizottsági üléseket” hívtak össze és a felső példa alapján, azokon a megyei pártbizottság adminisztratív ügyekért felelős titkára, az Adminisztratív Osztály vezetője, a megyei rendőrfőkapitány, a megyei főügyész, és a megyei bíróság elnöke vett részt.

Az ülések napirendjén a jogpolitikai kérdések mellett folyamatban lévő, vagy eljárás előtt álló konkrét ügyek is szerepeltek, melyekben kellő eligazítás született a jogalkalmazó szervek számára.

Az iratkutató feltáró munka előtt még mindig sok a fehér folt, a rejtve maradt részletekre a jelek szerint még várni kell.

A Szerző

A bírói függetlenség felszámolása, ávós önkény, a proletárdiktatúra büntetőtáborai

A hazánkat megszálló szovjet Vörös Hadsereg rémtetteit – válogatás nélküli gyilkolás, rablás, tolvajlás, nemi erőszak, ártatlan emberek agyonverése, megalázása, elhurcolása „málenkij robotra”, a Gulágra, stb. – jól tükrözi az a jegyzőkönyv, melyet a Tolna megyei Horthy Miklós Közkórház igazgató főorvosa írt 1945. január 13-án, sűrítve a meggyötört magyar emberek fájdalmas megpróbáltatásainak tényeit.

J e g y z ő k ö n y v .

Készült 1945. január hó 13.-án Szekszárdon a Tolna megyei Horthy Miklós Közkórház sebészeti osztályán Szekszárd megyei város polgármesterének eszébeli felhívására azoknak a polgári személyeknek sérüléseiről, akik orosz katonáktól szenvedtek sérülést és a kórházban kezeltettek.

1./Potyondi Antalné 29 éves Szekszárdi, Csatár-i lakos 1944. dec. 25.-én egy lakásba behatoló orosz katona által megtámadva a hátán bal oldalt két sűrűségi sérülést szenvedett. A beteg 1945. január hó 6.-án gyógyultán távozott a kórházból. A beteg előadja még, hogy férjét ugyanaz az orosz katona, aki őt leestúrta, agyonlőtte.

2./Cáli József 38 éves Szekszárd-i lakost, rendőri szolgálat teljesítése közben egy orosz katona megtámadta. Kétsezer rálőtt, azonban csak az egyik lövedék találta el. Jobb combján szenvedett lövési sérülést. 1944. XII. 31.-től 1945. január 7.-ig volt ápolás alatt a kórházban. Javultán távozott. Az itt szereplő adatokat a kórházi feljegyzésekből állítottam össze.

3./Vörös Antalné 35 éves, Béri Balogh Ádám u. 85.sz. alatti lakos előadja, hogy f.é. január hó 9.-én reggel 3 orosz katona behatolt a lakásába. Brússzakkoskodni kezdtek vele, de ő ellenállt. Erre az egyik katona rálőtt. A lövedék bal kezének mutatóujját rombolta és áttörtte a mellkasát, tüdővérzést szenvedett. I.9.-től fogva áll ápolás alatt. Jelenleg súlyos, de javuló állapotban van. Állítása szerint a velük szemben lakó Sipos családnál lakó félsemmi orosz katona ismeri a merénylet.

4./Varga István 22 éves szekszárdi lakost, ki teljesen siket, pinceszébe belétek a kórházba. A rá vonatkozó adatokat a kórházi feljegyzésekből és Horváth orvostudósok előadásából állítottam össze.

5./Verancs Margit 48 éves szekszárdi lakost f.é. I.13.-án a Széchenyi utcában robogó gépkocsiról tüzelő személy lelőtte. Nevezett a lövedéktől koponyarombolást és agyrongcsolást szenvedett. Haláluk állapotban szállították be a kórházba, hol rövidesen meghalt. A gépkocsi orosz katonai jármű volt.

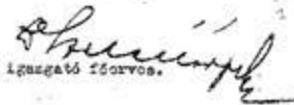
6./Fonsgay Gyuláné 52 éves szekszárdi lakost f.é. I.13.-án a Béri Balogh Ádám utcában robogó gépkocsiról tüzelő személy sebesítette meg. Nevezettnek jobb combját ütötte át a lövedék. Kórházban van elhelyezve, ápolás alatt áll.

7./Hausknecht Mihályné 32 éves Szekszárd-i lakost a Béri Balogh Ádám utcában az Új kórház előtt robogó gépkocsiról tüzelő személy lőtte le. Halálvése miatt bevitték az Új kórházban elhelyezett orosz katonai kórházba, hol műtétet akartak végezni rajta, de még a műtét megkezdése előtt elvérzett, meghalt. A rá vonatkozó adatokat dr. Sághy kórházi orvos előadásából állítottam össze. A 6. és 7. sz. esetben a lövöldöző személy orosz katonai járműről lövöldözött.

8./Hizuta István 18 éves volt esztergomi lakos f.é. I.13.-án a hadifoglyok közül meg akart szökni, mire a kísérő orosz katonai őr nevezettet lelőtte. 3 lövedék a nyakát és az arcot ütötte át. Orosz gépjárművel szállították a kórházba. Sérüléseibe még d.e. 10 órakor behalt. Nevezett a nála talált iratok szerint katonai szolgálat alól felmentett polgári személy volt. Az esetet, igazolványának csatolása mellett, a rendőrséghez jelentettem.

A jegyzőkönyv egy példányt polgármester urnak megküldöm, másodpéldányt a kórház irattárában helyeztem el.

Kétf.

Igazgató főorvos.

Jegyzőkönyv, 1945. január 13., Szekszárd, Közkórház

1949. február 22-én **Dr. Ries István** (1885 – 1950), aki 1945. július 21-től 1950.

július 17-ig volt igazságügy- miniszter, mindenki számára nyilvánvalóvá teszi a bírói függetlenség felszámolását:

„Bíróságaink elsődleges feladata, hogy adott esetben az állam akaratát az emberek felé még akkor is helyesen tudatosítsák, ha nincsen olyan pozitív írott jogszabály, amelyik az állam akaratát a konkrét esetre vonatkoztatva félreérthetetlenül fejezi ki.”

1950-ben az önálló hatalommá vált Államvédelmi Hatóság megszerzi a megtorló börtönök és táborok felügyeletét. Meg is indokolja ezt a Politikai Bizottságnak kézzel írott feljegyzésében **Dr. Tímár István** államvédelmi ezredes 1950 november 20-án:

"... a proletárdiktatúrában előtérbe nyomulnak a büntetés – végrehajtásnak olyan funkciói, amelyek teljesítésére az Igazságügyi Minisztérium már nem alkalmas."

Korlátlaná válik a proletárdiktatúra jogi hatalma, a titkos utasítások alapján működő osztálybíraskodás, az eljárásjog likvidálása, helyén a végrehajtó szervek önkénye, az irgalom nélküli megtorlás, bosszú és félelemkeltés.

Ries István igazságügy-miniszter

1950. augusztus 26-án a szekszárdi járásbíróság egyik büntetőtanácsának elnöke szigorúan bizalmas levélben panasszal fordult **Molnár Erik** igazságügy-miniszterhez – aki 1950. július 17-től 1952. november 14-ig, majd 1954. október 30-tól 1956. október 31-ig vezette az Igazságügy Minisztériumot – , hogy az államügyészség szekszárdi vezetője megüzente neki: ha az ítélete nem fog megfelelni elvárásának, azt „megpiszkálja” és az ügyből kellemetlensége lesz. Máskor is előfordult a bírói függetlenség megsértése, több bűnügyben az ügyészségi vezető „...szükségesnek tartotta külön is közölni velem, hogy a párt helyi szervezete és az államvédelmi hatóság különös súlyt helyez az ügyre és szigorú ítéletet vár.” –írta dr. Horváth Béla járásbíró.

Dr. Tárkányi Béla

Szigorúan bizalmas!

A mai napra -/ 1950. augusztus 26. /- kitűzött egyik bűnüggyel kapcsolatban, melynek tárgya a vád szerint árdrágító visszaélés bűntette, elkövetési cselekménye pedig az, hogy a tettes ez év július havának első napjaiban 70 kg cukrot vásárolt, Dr. Tárkányi Béla, a székszárdi államügyészség vezetője, Dr. Feldrich Vilmos j.b. titkárral, a bűntudományok jegyzőjével azt üzenve nekem, amennyiben az ítélet nem felel meg az elgondolásának, vagy amennyiben a bíróság az ügyet hatáskörébe tartozónak nem találja és a pécsi népbírósághoz teszi át, azt "megpírkálja", és "el lehetek készülve arra, hogy az ügyből kifolyóan kellemetlenségem lesz".

Tekintettel arra, hogy hasonló eset már korábban is előfordult, kötelességemnek tartom, hogy a saját magam bírói függetlenségének megóvása, de elsősorban a Magyar Népköztársaság bíróságának erkölcsi tekintélye érdekében erről Miniszter Úrnak jelentést tegyek.

Közlöm azt is, hogy a fenti okból a kérdéses bűnügyet a mai napon nem tárgyaltam le.

Megállapítható egész életemnek a munkához való viszonya. Mint bíró is igyekeztem minden erőmmel, mindennel, ami tőlem tellett, szolgálni a magyar dolgozó népet, - hamisság nélkül, igaz és őszinte szeretettel. Sohasem voltam karrierista. Amit tettem: nyíltan, és őszintén tettem. Cselekedeteimet illetően nem félek a magyar dolgozó néptől és éppen ezért bátor vagyok arra, hogy mint bíró - törvényben biztosított jogom védelme érdekében, - jelentésemet megtegyem.

Nem állítom, hogy munkám során nem követtem el hibákat. De nem az én megállapításom, hogy aki dolgozik, főképpen aki sokat dolgozik, követ el hibákat.

Éppen ezért meghajlok az igaz, az építő kritika előtt, - de egyéni fel-fogások szerint - ami nézetem szerint feltétlenül baloldali túlzás, - befolyásolni, terrorizálni nem hagyom magamat.

Mint bírónak, Alkotmányunk függetlenséget biztosít, - ami amennyit jelent, hogy csak a dolgozó néptől, ennek egységétől és egységesen nyilvánított akaratától, - a t ö r v é n y t ő l és jogszabályoktól, - függ bírói tevékenységem, - és mint bíró azt is tudom, hogy ezzel a függetlenséggel élni kötelességem. És mert minden olyan külső beavatkozás a bírói munkámat illetően, mely ellenkezik ezzel a függetlenséggel, ellenkezik egyben a magyar dolgozó népnek Alkotmányunkban kifejezésre juttatott akaratával is, - kötelességemnek tartom, hogy az ilyen beavatkozásokat visszautasítsam.

A Magyar Dolgozó Nép illetékes szerveinek és Miniszter Úrnak is módjában áll meggyőződni eddigi munkám minőségéről és afölött kritikát gyakorolni. De mert sohasem akartam csak "kiszolgálni" a magyar nép államát, "hajrá-megatartással" csak egyéni célokat hajszolva, - és nem az igazi népiérdeket nézve, érvényesíteni, hanem: tehetségemhez mértén és munka-

Az államügyészség helyi vezetője, a pártszervezet és az ÁVH elvárja a szigorú ítéletet a bírótól

Molnár Erik igazságügy-miniszter

1950. november 23-án **Molnár Erik** igazságügy-miniszter feljegyzést készít feletteseinek – így **Nagy Imrének**, az MDP Központi Vezetősége Adminisztratív Osztálya vezetőjének is – arról a példátlan „szovjetellenes provokációról”, hogy a kecskeméti megyei bíróság – az ügyességgel egyetértve –, jogos védelem címén felmentett két vádlottat egy szovjet katona meggyilkolásának és kirablásának vádja alól. „Az egész apparátus összejátszott, hogy a vádlottakat provokatív módon megmentsék. Az ügyel az ÁVH foglalkozik, a két bírót és a vádiratot készítő ügyészt, valamint az ügyesség elnökét őrizetbe vette, kihallgatásuk tart.” – jelenti Molnár Erik.

Kistarcsai internálótábor

le k/11/581.

F e l j e g y z é s
Budapest, 1950. november 23.

A kecskeméti megyei bíróság okt. 18. napján tárgyalást tartott id. Kovács Balázs és Csabai István ügyében, akik azzal voltak védelve, hogy 1944. október végén egy szovjet katonát meggyilkoltak.

A tárgyalást dr. Rákossy Árpád tanácselnök vezette, az ügy előadója Bakkey Tibor megyei bírósági bíró volt. A vádiratot dr. Horosnyai Ambrus ügyész készítette, s azt dr. Gorzó György a kecskeméti ügyészség elnöke is aláírta.

Már a vádiratot az ügyészség úgy készítette el, hogy a vádlottakat mentse. A tárgyalást Rákossy Árpád úgy vezette, hogy a kihallgatott tanúk és a vádlottak a nyilvános tárgyalás folyamán a meggyilkolt katona személyén át a Szovjetuniót gyalázták, s a Szovjet Hadsereget régalmazták. A tárgyalás eredményeként a bíróság ítéletében a vádlottakat jogos védelem címén felmentette, s ezzel a vádlottak és az érdekelt tanúk gyalázkodó és régalmazó állításait valóknak fogadta el.

Az egész ügy levezetése az iratok tanúsága szerint szovjetellenes provokáció volt. Az ítélet a vádlottak és az érdekelt tanúk nem valószínűsített, ellenkezőleg valószínűtlen vallomásaira támaszkodik és tele van provokatív szovjetellenes megállapításokkal. Az ügyészség elnöke szabálytalanul járt el, mert bár még 1946. óta utasítás áll fenn, hogy ilyen természetű ügyben a népbírói rendelet alapján kell vádat emelni, aminek következtében az ügy nem lett volna Kecskeméten tárgyalható, a vádirat szándékos emberölés miatt készült, s így Kecskeméten hatáskör nélkül tárgyalták le. Ugyancsak utasítás volt az ügyészségnek arra, hogy ilyen természetű ügyben készült vádiratot jóváhagyásra a minisztériumba fel kell terjeszteni. Az utasítás ellenére a vádiratot a minisztériumba nem terjesztették fel, s az ügyről csak akkor értesültünk, amikor a tárgyalás már megtörtént.

Az iratokból megállapítható, hogy a két vádlott egy szovjet katona meggyilkolásában és kirablásában bűnös, ennek ellenére az egész apparátus összejátszott, hogy a vádlottakat provokatív módon megmentsék.

Az ügyet az AVH foglalkozik, a két bírót és a vádiratot készítő ügyészt, valamint az ügyészség elnökét őrizetbevette, kihallgatásuk tart.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Molnár Erik feljegyzése a kecskeméti bíróság szovjetellenes provokációjáról

Létrehozzák az állambiztonsági börtönök, internáló-, kitelepítő-, gyűjtő-és munkatáborok hálózatát: Budapest, Kistarcsa, Recsk, Tiszalök, Kazincbarcika, Hortobágy, Bernátkút, Márianosztra, Vác, Dunabogdány, Megyer, Oroszlány, Inota, Tatabánya és így tovább.

Az **internálás**: rendőri felügyelet alatt álló kényszerlakóhelyre telepítés, bírói ítélet nélkül.

Az internáló táborok rendszerét és módszereit szovjet mintára másolták a magyar kommunista vezetők, és a diktatúra egyenruhájába bújt visszatért bosszúért lihegők, akik 1945-től vezetői lettek – sorrendben – az államrendőrség Politikai Rendészeti Osztályának, 1946-ban az Államvédelmi Osztályának, 1948-ban a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóságának, 1949 végén a Minisztertanács alá rendelt Államvédelmi Hatóságnak, majd az 1953-ban ismét a BM-be visszatért államvédelemnek. A diktatúra valójában a megmaradt **nemzeti középosztály** ellen folyt, azok ellen, akik még valamilyen szellemi és anyagi függetlenséggel, morális tartással rendelkeztek. Ők voltak a középparasztok, a pártonkívüli értelmiségiek, diplomások, köztisztviselők, egyházi személyek és a dinasztikus családok sarjai.

Az Államvédelmi Hatóság minden eszközt szentesít az **osztályellenség** felkutatására, testi és lelki megtörésére; a Hatóság vezetői példás fegyelmi büntetésekkel ösztönzik az állományt az éberség fokozására, a besúgó hálózat kiterjesztésére, másfelől fenyegetéssel, jogtipró megtorlással lépnek fel a bírói függetlenséghez ragaszkodó bírák és az őket helyenként támogató ügyészek ellen.

A recski munkatábor kapuja

1951-ben hazahívják a Szovjetúnióból **Garasin Rudolf** (1895 március 27, Csáktornya, Gross Antónia – 1969 augusztus 15, Budapest)) internacionalistát, hogy az IM, majd a BM kötelékében irányítsa a büntetés-végrehajtást, államvédelmi ezredesként szovjet mintára szervezze át a hazai börtönöket.

[Garasin 1917-ben a Vörös Gárda zászlóaljparancsnoka a Szovjetúnióban, 1918-ban az Önálló Internacionalista Lovasezred törzsfőnöke, 1919-ben a magyar Tanácsköztársaság támogatására Kijevben alakult nemzetközi lovasezred parancsnoka, 1941-ben a moszkvai népfelkelők Lenin hadosztálya első gyalogezredének helyettes parancsnoka, 1943-tól a Hadügyi Népbiztosság Politikai Csoportfőnökségén a partizáncsapatok szervezője, 1944 szeptemberében a 4., majd a 2., Ukrán Front parancsnokságához tartozó partizánosztatok iskolájának parancsnoka. A Vörös Hadsereg alezredeseként szerel le, 1967-ben Lenin renddel tüntették ki.]

Ő vezeti be Magyarországon a kényszermunkát, az elítéltek tervszerű, normarendszerű foglalkoztatását a KÖMI, a Közérdekű Munkák Igazgatósága szervezetében. *„A politikai foglyokat nem etetni, hanem dolgoztatni kell!”*

1953. június elsején Garasin Rudolf jelenti **Házi Árpádnak**, a Minisztertanács elnökhelyettesének, hogy a különböző büntetés-végrehajtási intézetekben **40.734** elítélt, internált, letartóztatott tölti büntetését, közülük a dolgozó rabmunkások száma: **28.032**. (Összehasonlításként: 1914-ben, amikor Magyarország összlakossága 21 585 829 volt, mindössze **12.911** elítélt volt a börtönökben.)

Garasin Rudolf ezredes

S ekkor még nem szóltunk arról, hogy 1953-ban az állambiztonsági szervek csaknem **1.2 millió** (!) embert figyeltek meg.

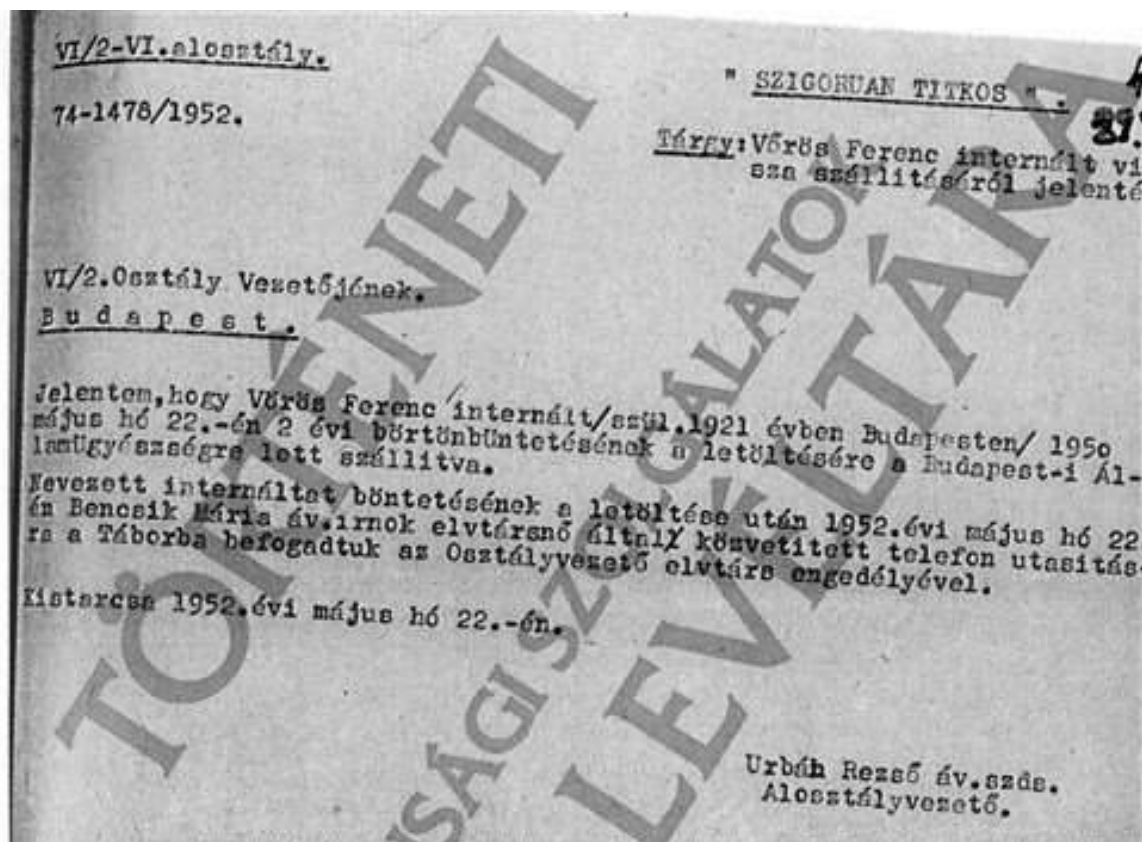
1950 márciusától 1953 júniusáig az ÁVH több mint **egymillió** büntetőeljárást kezdeményezett az ügyészségeknél, azok a bíróságokhoz **650 ezer** vádiratot nyújtottak be, melynek nyomán **390 ezer** elmarasztaló ítélet született.

1951-től 1953 júniusáig kihágási ügyekben a rendőrség **850 ezer** büntető határozatot hozott.

Öt év alatt (1948-1953) csaknem **400 ezer** parasztot ítéltek el kizárólag "közellátási bűntett" címén (kulákok).

Kitelepítettek **13 ezer** "osztályidegen" embert.

Sokan bírósági ítélet nélkül tűntek el, egyesek a Szovjetunióba hurcolva megsemmisítő táborokba kerültek. Akik ellen nem tudnak vádat emelni, azokat őrizetbe veszik és internálják. Börtönbüntetésük letöltése után az ÁVH a „veszélyes elemeket” visszakérhetette és rendőrhatalósági határozattal újra internálhatta.

Börtönbüntetésének letöltése után visszaillesztették az internálótáborba

Az 1953. augusztus 20-i amnesztiával nem ért véget az állambiztonsági táborok története. **1956 november 4-ével** újra kezdődött az internálás intézménye, csak más lett a neve: **közbiztonsági őrizet**. Jogi alapja: az Elnöki Tanács 1956. évi 31. törvényerejű rendelete, mely szerint a fogva tartás időtartama 6 hónap, amely kétszer 6 hónappal meghosszabbítható, (lsd. : NET, 1957. évi 1.sz.tvr., 1957. évi 41.sz.tvr.) Így nyílt meg újra

előbb a budapesti, majd a kistarcsai és a tököli internálótábor. 1956 decemberében az Irházi Imre rendőr őrnagy parancsnoksága alatt álló kistarcsai táborban 3-4000 fő volt közbiztonsági őrizetben, Tökölön, ahol Matheidesz István rendőr őrnagy volt a parancsnok, 2-3000 fő. "Ellenforradalmi magatartás" miatt 1957. január 1-től összesen **7016** az internáltak száma, amely március 15-ig, a MUK tervezett időpontjáig egyre nőtt, s egyes becslések szerint elérte a **10 ezret**. Csak 1960-ban szüntette meg ezt az önkényes jogintézményt az Elnöki Tanács újabb törvényerejű rendelete.

Péter Gábor és Rákosi Mátyás

1953 januárjában letartóztatják az ÁVH több véreskezű vezetőjét, köztük van: **Péter Gábor**, (eredeti nevén: Eisenberger Benjámin, 1906. Újfehértó, Meczner Róza, felesége: Simon Jolán), **Décsi Gyula**, **Csapó Andor**, **Dr. Bálint István**, **Károlyi Márton**, **Kovács József**, **Bánkúti Antal**, **Érsek Tibor**, **Szabolcsi Mihály**, **Princz Gyula**, **Vándor Ferenc**, **Komendó János**, **Janikovszky Béla**, **Vajda Tibor**. Őrizetbe veszik Péter Gábor fele-

ségét: **Simon Jolánt** és szeretőjét: **Pataki Ferencnét** is.

A vádiratot 1953. december 1-én nyújtotta be a Legfőbb Ügyészség a budapesti hadbíróságnak. Lapozzunk bele:

*„A vizsgálat megállapította, hogy Péter Gábor és a vezetése alatt álló bűn-
szövetkezet tagjai... a felszabadulás első hónapjaitól kezdve a szervezett bűn-
nözés útjára léptek. A bűnöző banda tagjai, vezető beosztásaikkal járó hiva-
tali és szolgálati hatalmuk felhasználásával követtek el bűncselekményeket. A
párt és a kormány által az államvédelmi szervek elé kitűzött feladatok végre-
hajtása helyett az államvédelmi munkában népellenes irányba fordították el
az állami büntetőpolitikát és tudatosan félrevezették a párt és kormányszer-
veket, lábbal tiporták az állampolgárok jogait, az emberi szabadságjogokat,
törvénytelen módszerek meghonosításával, ártatlan emberek bebörtönzésével,
aljas és önző személyi igényeik kielégítése érdekében bűnözőkkel szövetkezve
fosztogatták a népvagyont, miáltal mérhetetlen károkat okoztak a népgazda-
ságnak. Péter Gábor és bűntársainak bűncselekményei alkalmasak voltak
arra, hogy gyűlöletet ébresszenek a dolgozó népben, az államvédelmi szervek-
kel szemben.*

*Péter Gábor közvetlenül a felszabadulás után, mint a politikai rendőrség
vezetője, többségükben osztályidegen, karrierista és rovott múltú elemeket
gyűjtött maga köré vezetőnek. Ezek hajlandók voltak őt mindenben kiszol-
gálni és bűnös tevékenységét elhallgatni, mert ezzel saját maguk részére jó és
könnyű életet biztosítottak.*

*Rendszeressé vált, hogy minden alap nélkül előállítottak, illetve letartóz-
tattak embereket és akikre bűncselekményt rábizonyítani nem tudtak,
évekre internálták. A törvénytelen eszközök alkalmazásában, az előállított,
vagy őrizetbe vett személyek verésében, szadista kínzásukban, valamint
alaptalan internálásukban Péter Gábor bűntársai voltak: Kovács József,
Princz Gyula, Károlyi Márton, Bánkúti Antal, Tímár István, Décsi Gyula és
Vajda Tibor volt államvédelmi vezetők.”*

Décsi (Danweber) Gyula (1919, Schrei Teréz, felesége: Bán Judit) volt áv. ezredes,
majd igazságügyi miniszter) vallomásából:

*„...teljesen felelőtlenül, névtelen feljelentésekre történtek őrizetbe vételek.
Őrizetbe vettünk becsületes munkásokat, parasztokat azért, mert valamelyik
haragosuk azt állította róluk például, hogy látta nyilas karszalaggal.
Névtelen feljelentés elég volt ahhoz, hogy nyilasnak nevezett munkásokat
betegre verjenek, esetleg agyonverjenek.”*

Décsi Gyula államvédelmi ezredes,
igazságügy-miniszter

tesnek meg kellett csókolnia. Egy alkalommal (?) használtunk egy csepegtető berendezést, melyből az őrizetes fejére bizonyos időnként egy csepp víz esett. (Ősi indián kínzás, – I.Cs.) Kb. 200 őrizettest bántalmaztam az ÁVH-nál eltöltött szolgálati időm alatt. Az őrizetesek bántalmazását minden esetben **Péter Gábor**, vagy **Décsi Gyula** utasítására hajtottam végre. Azonban Décsi Gyula nem csak Péter Gábor utasítására parancsolta meg nekem, hogy bántalmazzam az őrizeteseket, hanem többször előfordult, hogy amikor az előadók verés alkalmazására vonatkozó javaslatot tettek, azt elfogadta és utasított engem a bántalmazás végrehajtására...”

Princz Gyula, mint a helybéli verőcsoport vezetője kiemelkedő szerepet töltött be a koholt politikai perek őrizet-

Princz Gyula (1905. Uzsonyi Irma, felesége: Krenner Mária) áv. őrnagy, büntetés-végrehajtási alezredes:

„Az őrizettest hasra fektettük, zokniját a szájába tömtük, hogy ne tudjon kiáltozni és talpait gumibottal vertük. Amikor a verést rövid időre megszakítottuk, ugráltattuk, hogy a lábai ne dagadjanak meg... Az őrizetesnek a kisujját (a kezén) le kellett szorítani a padlóra és körülötte forogni... A lábujjhegyére kellett állnia a fal mellett, a fal és az őrizetes homloka közé ceruzát tettünk és huzamosabb ideig így kellett állnia. A papok megfenyítésénél áramot vezettünk egy rézfeszületbe és azt az őrizet-

Farkas Vladimir államvédelmi alezredes

teseinek embertelen sanyargatásában és brutális bántalmazásában. Ő volt az, aki a legkülönösebb kínzó módszerek és eszközök használatát, a szakszerű bántalmazást meghonosította az ÁVH-nál. Így a lemeztelenített őrizetesek gumibottal való bántalmazása, olykor gúzsbakötéssel egyidejűleg, csuklóztatás, kútásás, békaügetés, áramfejlesztővel való villanyoztatás, heremorzsolás, stb.

Kovács (Schwartz) József (1912. Fischer Karolina, felesége: Würtzberger Szidónia) áv. őrnagy Péter Gábor titkára, személyi biztosítója vakon végrehajtotta főnöke verésekre adott utasításait, anélkül, hogy tudta volna azok célját. Vallomásából:

*„... egyes őrizetesek, így például a budapesti osztályon a volt beszédképző ügyében, egy-két kérdés után **Péter** parancsot adott a megkínzásukra. Ezek a kínzások a legembertelenebb módszerrel történtek. Az őrizetéseket a földre tepertük, gumibottal vertük a talpukat és a heréjüket. Amikor véresek lettek, akkor visszakísértük őket...”*

1952 őszén Csongrádon és a budapesti VII. főosztályon Péter Gábor személyes utasítására **Kovács József** rendkívül durván megkínozta Bálint Lászlót és annak társát: Kenyeres Sándort, továbbá Bálint sógornőjét, vallatott egy rendőr törzsőrmestert, végül két parasztot, akik teljesen jóhiszeműen fuvarozták Bálintékát. Az embertelen kínzásban **Péter Gábor** személyesen és tettelesen is részt vett. A nőket Kovács a földre teperte, szájukat betömte majd gumibottal ütlegelte őket. (Más alkalommal Péter Gábor Bálint László heréjét tűvel szurkálta, majd behozatott egy harapófogót és utasította titkárát, hogy csípje le Bálint László lábujját. A verésben tevékenyen részt vett **Bálint István** áv. orvos ezredes is.)

1950 novemberében Péter Gábortól Károlyi Márton, Kovács József, Princz Gyula és más államvédelmi beosztottak utasítást kaptak **Szűcs Ernő** őrizetes, Péter Gábor volt helyettese bántalmazására. Károlyi Márton magához hívatta Princz Gyulát, majd Kovács Józsefet, az Izabella utcai fogdában meztelenre vetkőztették Szűcs Ernőt, és felváltva gumibottal addig verték, amíg az kezeik között meghalt. A verést **Károlyi Márton** irányította, – vallotta Kovács. Ugyanakkor

Vajda Tibor államvédelmi őrnagy

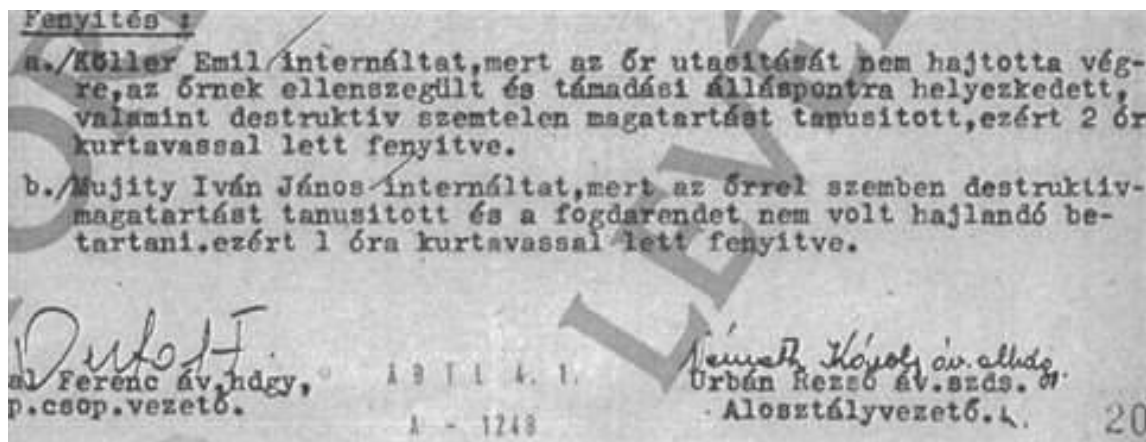
Kovács József a Farkas Vladimir elleni vizsgálat során azt vallotta, hogy a Szűcs testvéreket **Farkas Vladimir** verette agyon, aki azt a parancsot adta, hogy a **Szűcs testvéreket** vetkőztessék le és addig üssék, míg ő újra be nem jön... közben Szűcs meghalt. Farkas vallomásából:

„...én a Pétertől kapott utasítást szó szerint mondtam el Szűcs Ernő és a verést végrehajtották előtt. Verés közben egyszer vagy kétszer kinyitottam az ajtót és egy kicsit benéztem és megkérdeztem Szűcstől, hajlandó-e már beszélni. Ezekben a másodpercekben természetesen nem verték.”

Károlyi erről később így vallott:

*„...Szűcs Ernő és Szűcs Miklós kihallgatásának eredménytelensége tudott volt **Rákosi** előtt... egy alkalommal, amikor Farkas Vladimir és én bent voltunk Péter Gábornál, Péter épp letette a kagylót, közölte, hogy Rákosival beszélt, akinek az az utasítása, hogy két napig úgy kell verni a két Szűcsöt, hogy a csontjaik is törjenek össze... Farkas Vladimir és én behívtuk beosztottainkat: Nagy Károlyt, Princzet, Fekete Zsigmondot és egy másik személyt... hozzájuk csatlakozott Kovács József is és ezután **Farkas Vladimir** utasítására kijelölték a szobákat, megkezdték a verést... kb. 20-25 perc múlva szólt valaki, hogy Szűcs Ernő rosszul van, mire Farkas Vladimir leállította a verést és telefonált **Bálint** doktornak... Bálint közölte, hogy a verés folytán Szűcs Ernő meghalt. Ugyanakkor Szűcs Miklóst levitték a fogdába, aki kb. egy negyedóra múlva ott halt meg...”*

(Károlyi Márton áv. alezredes Décsi 1951-es távozása után a vizsgálati osztály vezetője lett, személyesen is részt vett törvénytelen eszközökkel a hamis vallomások kicsikarásában.)

„Kurtavassal lett fenytve”

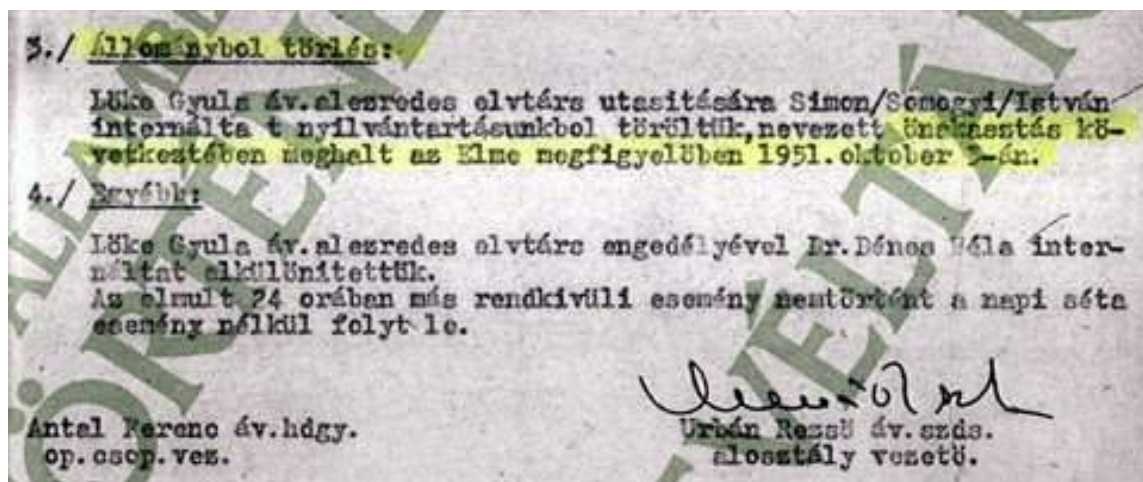
1952 tavaszán **Vajda Tibor** átkísért Péter Gáborhoz kihallgatásra egy gyanús, UDB ügynöknek vélt őrizettest [UDB: Uprava Derzavne Bezdobnozi, jugoszláv

hírszerzés, – I.Cs.] Rövid kihallgatás után Péter Gábor utasította Kovács Józsefet, hogy lássa el a baját. **Kovács József** szadista módon neki esett, elgáncsolta, letepergte a padlóra, majd elől széttépte alsó és felső nadrágját, a heréjét húzta, csavarta, szorította, gumibottal verte. Az őrizetes elájult, hideg vízzel leöntötték, s **Péter Gábor** az égő cigarettáját az arcába nyomta.

1952 júliusában Vajda Tibor, mint a vizsgálati főosztály helyettes vezetője részt vett Burgiasev György jugoszláv emigráns UDB ügynökgyanús őrizetes bántalmazásában. A verés során Burgiasev talpát, tenyerét és veséjét ütötték gumibottal. A bántalmazás közben **Vajda Tibor** az őrizetes fejét többször megütötte. A súlyos bántalmazás következtében Burgiasev György rövidesen meghalt.

Szintén júliusban az operaházi tüzeset miatt őrizetbe vettek egy villanyszerelőt, akit a gyújtogatással gyanúsítottak. **Péter Gábor** és **Kovács József** hallgatta ki, s mivel nem ismert be semmit, megverték. Két nap múlva azonban ki kellett engedni, mert bebizonyosodott, hogy semmi köze a tűzhez.

1950. július 20-án éjjel körül **Péter Gábor** Hatvanból jelentést kívánt tenni távbeszélőn Rákosinak az ottani eseményekről. Hujber Józsefné telefonkezelő azonban önhibáján kívül nem tudott közvetlen telefon összeköttetést teremteni Péter és Rákosi között. Egy óra múlva Péter őrizetbe vette Hujbernét, megalázó, durva szavakkal illette, „Nem vagyok híve a női akasztásnak, de ezt a nőt felakasztatnám!”- mondotta, majd utasítást adott, hogy Hujberné egy órán belül a Kistarcsai Internálótáborban legyen. Így is történt. Csak 2 év, 2 hónap és 6 nap múlva szabadult, 1953. február 25-én, akkorra derült ki hivatalosan, hogy teljesen ártatlan, s az intézkedés törvénytelen volt.

Az internált önakasztás következtében meghalt az Elme megfigyelőben

1950. augusztus 6-án este a Cegléd-Ceglédbercel közötti országúton **Péter Gábor**

minden ok nélkül durva, trágár szavakkal rátámadt Gubicza József rendőr őrnagyra, kijelentve: „... még mindig tele van a rendőrség a Rajkhoz hasonló csavargókkal. Majd én megmutatom, hogyan kell őket kisöpörni a rendőrségről.” Ezt követően egy óra múlva Péter őrizetbe vétette Gubiczát, akit az ÁVH épületében öten-hatan gumibottal és puszta kézzel brutálisan összeverték. Veséjét, heréjét és meztelen talpát ütlegelték olyannyira, hogy Gubicza több ízben is rosszul lett. Pár nap fogva tartás után **Károlyi Márton – Szűcs Ernő** utasítására – Gubicza őrnagyot internálta. Csak 1953. április 30-án, vagyis 2 év, 8 hónap és 25 nap után szabadult.

1950. június 8-án Lókut községben az ottani vasúti robbantás gyanúja miatt őrizetbe vettek 6-8 parasztfiút és egy papot. Súlyos verések és kínzások után a fiúk „beismerték”, hogy ők a tettesek. Ám közben megállapították azt, amiről Károlyi Márton jelentést is tett Péternek: ezek ártatlanok. Ennek ellenére **Péter Gábor** utasítást adott az őrizeteseik internálására, mert nem akarta a párt előtt feltárni, hogy a tetteseket nem sikerült kézre keríteni. Az internáltak 1951. január 4-én szabadultak.

Dr. Bálint (Schneider) István (1912. Weinberger Erzsébet, felesége: Balla Leonóra) áv. orvos ezredes Péter Gábor egyik legbizalmasabb tanácsadója jelen volt a bántalmazásoknál, véleményt adott a verések lehetséges következményeiről, az őrizeteseiket utólagos kezelésben részesítette, de az is előfordult, hogy a verés alatt segített lefogni az őrizettest. A PRO, az ÁVO és az ÁVH állománya részére bizalmas előadás sorozatot tartott például a tompa felületű tárgyak behatolásából eredő sérülésekről, a helytelenül alkalmazott verések káros következményeiről. A vizsgáló tisztek – főként Princz Gyula – tőle tanulták a nyom nélküli, szakszerű bántalmazás technikáját. Bálint ezredes 1949. szeptemberében **Janikovszky Béla** áv. ezredes feleségét Péter Gábor javaslatára zárt intézetbe vitette, ahol 3 hónapot és 8 napot töltött az asszony, noha ez nem volt indokolt. (Janikovszkynét Princz Gyula kísérte be a Lipót mezei elmeógyógyintézetbe.)

Az idézett vádiratban találhatók az ÁVH vezetőinek **anyagi visszaélései** is. „Péter Gábor milliókra menő pazarlást honosított meg az ÁVH-n belül. **Csapó (Czutrin) Andor, Vándor (Weinberger) Ferenc, Komendó János, Érsek (Heisler) Tibor, Máty László, Radnai Pálné, Szabolcsi Mihály, Pataki Ferencné és Péter Gáborné (Simon Jolán)** közreműködésével. Az 1953. szeptember 30-i szakértői jelentés szerint a kárt nem lehetett felmérni.”

Csapó (Czutrin) Andor (1901. Spitz Jolán, felesége: Sterin Margit) áv. alezredes (akit 1927-ben a debreceni királyi törvényszék sikkasztás miatt 4 évi börtönre ítélt, de ennek ellenére Péter Gábor mégis rá bízta a PRO, az ÁVO és az ÁVH gazdasági ügyeit) mondotta 1954-ben:

„...Az általam ellopott nagy összegű pénzeket és értékeket **nem tudom felsorolni, mert 1945-től annyi pénz állt rendelkezésemre, amennyit csak akartam.** Soha sem tudtam, hogy mennyi pénzem van. Amikor elfogyott, benyúltam a pénztárba, kivettem tíz, vagy százezer forintot. A magamra elköltött összegeket sohasem tudtam elválasztani a Péter Gáborra és barátnőjére fordított összegektől. Állandóan volt nálam több ezer forint és abból fizettem Péter Gábor kiadásait, s az enyémet is.”

Csapó fényűző módon rendeztetett be magának egy lakást állami pénzből, megajándékozta rokonait és ismerőseit, Sipos Ferenc volt bankigazgató barátjának – akivel 1927-ben sikkasztott – újonnan kifestett lakást juttatott, s ellátta szeretőjét: Faludinét is.

Vidám államvédelmi főtisztek 1954-ben a siófoki ÁVH-üdülőben. (Álló sor balról jobbra: Zsidi Gyula, Farkas Vladimir, Bradács György, Jamrich József, Koncz István)

Komendó és **Máy** közösen fosztogatta az ÁVH Mexikói úti raktárát, **Vajda Tibor**, mint vizsgálati főosztályvezető-helyettes 1951-től az őrizeteselek házkutatáskor lefoglalt tárgyaiból vett magához, míg **Károlyi Márton** vizsgálati főosztályvezető a letéti tárgyakat dézsmálta, különös érdeklődéssel az arany és ékszer iránt. (Károlyi bevallotta, hogy Kádár János lakásáról **Farkas Vladimír** kezdeményezésére bizony elhoztak néhány értéket...)

Bánkúti (Buvroszki) Antal (1914. Dienes Erzsébet, felesége: Karl Ilona) áv. százados Princz Gyulával vitt el az ÁVH által zárolt lakásokból pénzt, ruhát és különböző értéktárgyakat.

Dr. Tímár (Schwartz) István (1913. Tuchmann Regina, felesége: Halász Stefánia) áv. ezredes, Péter Gábor egyik helyettese, majd az Igazságügy Minisztérium főosztályvezetője 1946-tól bűnös kapcsolatban állt Létai Imre tőkéssel, akitől havi 5 ezer forintot kapott, amiért Tímár „elnézte”, illetve biztosította neki a Trans-Európa gazdasági társaság zavartalan működését. Tímár egyénileg is foglalkozott útlevél árusítással, 1947-48-ban nyolc tőkéseknek személyesen adott útlevelet 30-30 ezer forintért.

Péter Gáborné Simon Jolán (1907. Goldner Róza) pártalkalmazottként Rákosi titkárnője) luxus igényeire több száz ezer forintot költött Csapó Andor. Ugyanezt tette Patakinéval kapcsolatban is. 1952-ben raktárba történő vásárlásakor kifizettek 3 382 726 forintot. A különböző módon elpazarolt és elsikkasztott pénz 1951. december 29-től 1952. december 25-ig: 7 819 573 forint.

Reiter Sándor és **Szamosi Imre**, mint felhajtók több mint 300 tőkést és más ellenes elemet szöktettek ki. Az útlevelekért kb. 18 millió forintot, nagy mennyiségű aranytárgyat és valutát, ingatlanokat, lakásberendezési és értéktárgyakat kapott az ÁVH.

Décsi Gyula is adott útleveleket 1949 tavaszán négy személynek. Az ÁVH vezetői úgy is megkárosították a magyar államot, hogy bizalmas és a múlt eseményeit tartalmazó fontos, igen értékes iratokat loptak el. Például: **Dr. Tímár** ellopta és hazavitte Szálasi Ferenc börtönnaplóját, Otto Winkelmann SS-tábornok háborús feljegyzéseit, s Baki László emlékiratait.

Az ügyész a vádbeszédben elmondta, hogy **Péter Gábor** soha nem dolgozott, tanult egy szakmát (szabó volt), de azt sohasem gyakorolta, a rokonai támogatták és a felesége tartotta el. **Patakiné** a nős Péter Gábor kedvéért hagyta ott becsületes férjét és így harácsol, csak Pétert szolgálta. **Csapóról** az ügyész azt mondta, hogy hétpróbás bűnöző, **Tímár Istvánról**, hogy éveken át korrupciós mocsárban élt, **Décsi Gyuláról** azt, hogy részes a törvénytelenések meghonosításában, féktelen karrierista. Bálint István szentesítette a bántalmazásokat, **Vándor Ferenc** orvosnak adta ki magát a deportálás

alatt.

Péter Gábor és Kádár János

A Katonai Felsőbíróság 1954. január 15-én tárgyalta az ügyet. Elnök: Ledényi Ferenc alezredes. Bírók: Sárközi Endre százados, Nagy Sándor őrnagy. Ülnökök: Nógrádi Sándor altábornagy (!) és Révész Géza altábornagy (!). Jegyző: Nagy Miklós főhadnagy.

Péter Gábort hűtlenség, hatalommal való visszaélés, népellenes bűntettek, halált okozó súlyos testi sértések elkövetéséért életfogytiglani, 17 társát pedig 2 évtől életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. 1957-ben a Legfelsőbb Bíróság Katonai Tanácsa újra tárgyalta a volt ÁVH-s tisztek és főtisztek ügyét, Péter Gábort 14 évre, társait 2-9 évre ítélték. 1959-ben – Kádár János és a Politikai Bizottság döntése nyomán – Péter Gábor egyéni kegyelemmel **szabadult**. 1993. január 23-án hunyt el Budapesten.

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Forrás: Dr. Révész Béla: „Iratok az Igazságügyi Minisztérium történetéből, 1944 – 1990”, I.-III. (2016); Berki Mihály: „Az Államvédelmi Hatóság” (1994).

Az ÁVH átveszi az igazságszolgáltatást, mint az osztályharc fegyverét – célkeresztben a középparasztság.

A fordulat éve után a kommunista diktatúra teljes erővel a még megmaradt **nemzeti középosztály** ellen fordult, azok ellen, akik szellemi és anyagi függetlenséggel, morális tartással rendelkeztek. Ők voltak a középparasztok, a párton kívüli értelmiségiek, diplomások, köztisztviselők, egyházi személyek és a dinasztikus családok sarjai.

1948 nyarán **Sztálin** levélben sürgette **Rákosi Mátyást** a falvak mielőbbi kollektivizálására. Az MDP KV novemberben már kellő nyomatékkal tette világossá a feladatokat:

„Amíg a paraszt azt látja, hogy a kulák egészen jól boldogul, addig hiányzik neki a serkentés a szövetkezésre. Ez a Szovjetúnióban is így volt. De gyökereiben csak úgy tudjuk elintézni, ha elveszük a földjét, házáat, gépét, és hogy mit csinálunk velük, azt még nem tudjuk, talán külön kulákfalvakat csinálunk, mint a Szovjetúnióban, de azt látni kell, hogy ebből a kutyából nem lesz szalonna.”

Rákosi Mátyás és Péter Gábor

Kádár János belügyminiszter javaslatára **Péter Gábor** felállított egy gyorsan mozgó különleges ávéhas csoportot a renitenskedő kulákok megverésére, méghozzá az új ávéhas

egyenruhában.

*"Van olyan falu – mondta **Kádár** –, ahol kifejezetten kulák burzsoá diktatúra van. Ezért kell ezeken a helyeken különleges szervek segítségével, különleges módszerekkel beavatkozni. El kell érni, hogy a kulák reszkessen, a szegény örüljön, ha meglátja az új egyenruhát... a mi hatalmunk igazságos és ezért nincs szükségünk arra, hogy ezt a fellépésünket ilyen értelemben konspiráljuk... azt mi nem bánjuk, ha az emberek beszélnek róla... az akcióba mindenkor vonjuk bele a helyi rendőrség vezetőjét és mindenkor vegyen részt a helyi rendőr őrs minden tagja."*

Kádár János és Péter Gábor

Kuláknak hivatalosan az számított, akinek 25 hold vagy annál több szántóföldje, vagy 5 hold vagy annál több szőlője volt, továbbá, aki cséplőgéppel rendelkezett, malmot üzemeltetett, de a helyi kommunista vezetés gyakorlatilag önkényesen eldönthette, hogy kit vesz fel a kuláklistára, kit telepít ki, s kitől mennyi beszolgáltatást követel.

Az erőszakos tétesítés kezdetén mintegy 70 ezer kulákcsaládot tartottak nyilván, 1953 februárjában 83 ezer személy szerepelt a BM kuláklistáján. 1952-53 telén, a nagy

padlássöprések következtében 800 ezer gazdálkodó maradt vetőmag nélkül, vagy nem tudta önállóan ellátni családját. Egyidejűleg 400 ezer embert ítélték el közellátási bűncselekmény miatt.

Terménybeszolgáltatás

Nyers Rezső

1., 1950 szeptemberében az Igazságügyi Minisztérium a késedelmesen vagy egyáltalán nem teljesítő kulákok elleni bírósági eljárások **egységes szigorítását** szorgalmazta.

Az MDP KV Mezőgazdasági és Szövetkezeti Osztályának ezzel kapcsolatos – helyenként óvatosan ellenvető – véleményét **Nyers Rezső** politikai munkatárs fogalmazta meg **Hegedűs András** osztályvezetőnek, a későbbi miniszterelnöknek.

K/8/653.

X. 26.

Hegedűs elvtársnak

Az Igazságügy Minisztérium mellékelt feljegyzésével kapcsolatban a

A beszállítás elmulasztásáért abban az esetben ítélik el a

kulákot, ha azt saját hibájából, vagy mulasztásból nem tel-

jesítette. Ha mereven csak az előírt beszállítási kötelezett-

ség teljesítését vagy nem teljesítését vennék figyelembe, úgy ez

számos esetben a likviditást vonná maga után olyan esetekben is,

amikor a kulák nem tehet róla /pl. elemi kár, vagy aszály./ Minden

esetben külön meg kell azonban vizsgálni, hogy az esetleges gyenge

termés nem azért következett-e be, mert a kulák nem végezte el a

talajművelési és növényápolási munkákat megfelelő gondossággal.

Ha ezen a téren mulasztás terheli a kulákot és ezért nem tudja

teljesíteni beadási kötelezettségét, vagy pedig a kötelezően elő-

írt vetésterületéből hiányzik, úgy feltétlenül el kell ítélni.

Beadási kötelezettséget csak az előírt terményben lehet teljesi-

teni, mást nem fogadhatnak el. Nem helyes arra kötelezni a kulá-

kot, hogy szabadon vásárolt terménnyel tegyen eleget kötelezett-

ségének, mert ez károsan hat a beadási és termelési morálára

mármost a piacon esetleg felveri a szabadárakat.

2./ Helyes az, hogy az Igazságügy Minisztérium a büntetés kiszabásánál

a kormányrendeletekhez tartja magát, nem pedig a helyi szervek ál-

tal esetleg kiadott eltérő rendelkezésekhez. Ezt a problémát /a-

zoknál a terményeknél, ahol ez szükséges/ a rendeletek kiadásá-

nál kell majd megoldani, olyannak, hogy a Földművelésügyi Mi-

nisztérium ezekben a rendeletekben adjon lehetőséget a helyi szerve-

knek a határidők rugalmas megállapítására. A helyi szervek ál-

tal kiadott rendelkezés be nem tartása miatt azonban csak akkor

alkalmaznak büntetést, ha azok valamely kormányrendelet alapján,

vagy annak szellemében jöttek létre.

3./ A szarbadási kötelezettség teljesítésének elmulasztásánál nem

szabad enyhítő körülménnynek elfogadni azt, hogy az elszámláltatás-

nál elvették a kulák kukoricáját. Az elszámláltatásnál ugyanis csak

a beadási kötelezettség erejéig vettük el a kuláktól a kukoricát,

ezenkívül csak a felesleget vettük el a meghagyott az állatok

felhizlására szükséges mennyiséget. Nem lehet úgy tekinteni

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Nyers Rezső a kulákok elleni bírósági eljárások egységes szigorításáról

semmi körülmények között, hogy a kulák vagy a terménybeadási kötelezettségének tesz eleget, vagy a sertésbeadási kötelezettségének. Mindkettőnek eleget kell tennie s ez módjában is áll általában. Ha egy-egy kivételes esetben esetleg elemi kár, vagy hasonló objektív ok áll fenn, úgy azt itt is figyelembe kell venni.

- 4./ A mezőgazdaság fejlesztési járulék lerovásának meg kell előznie az általános terménybeadási kötelezettség lerovását. A mezőgazdaság fejlesztési járulék lényegében adó, tehát a terményben teljesítendő buza földadóval esik azonos elbírálás alá. A beadási kötelezettség teljesítésénél a termelő elsősorban az "A" vételi jegyre köteles az adógabonát beadni a ebben a mezőgazdaság fejlesztési járulék is benne van.

Ha a kulák a cukorrépát a szerződésben előírtnál nagyobb sorfóvárságra ülteti; ez nem hivatalból ültézendő büncselekmény, tekintettel arra, hogy jogszabály erre nincs. Ebben az esetben az érdekelt cukorgyárnak magánjogi úton kell eljárnia. Jövőre azonban ezen feltétlenül változtatni kell.

Súlyosabb esetekben megengedhető a kulák vagyonának elkobozása, vagy olyanmértvű pénzbüntetés kiszabása, amely lényegében a likvidálást jelenti. Ezt azonban csak kivételesen súlyos esetekben szabad alkalmazni és semmiesetre sem szabad belőle rendszerint csinálni. Helyesnek tartanánk, ha ilyenjellegű ítéleteket minden esetben az Igazságügy Minisztérium felülvizsgálna, mielőtt az jogerőssé válna.

- 7./ A Somogy megyei kulák feljelentésekkel kapcsolatban az a véleményünk, hogy nem helyes válogatás nélkül elítélni minden kulákkot, aki nem teljesítette beadási kötelezettségét. Az 1. pontban említett módon kell véleményünk szerint eljárni itt is. Az sem helyes azonban, hogy bíróság elé állítsanak olyan kulákokat, akiket később felmentünk. Az előzetes vizsgálatnál mód van megvizsgálni azt, hogy nem forog-e fent valami rajta kivülálló ok. Az elszámoltatásnál minden olyan kulákról jegyzőkönyvet vettek fel a bizottságok, akinél nem találták meg a megtervezett mennyiséget s a beadási kötelezettségének sem tett eleget. Az ilyen tavalyi büncselekmények mellett helyes lenne, ha az ideai kötelezettség elmulasztása miatt is minél hamarabb megindítanánk az eljárásokat az érdekelt kulákok ellen.

Budapest, 1950. október 26.

MyR/HA.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

„A beszolgáltatás elmulasztásáért abban az esetben ítélik el a kulákat, hogyha azt saját hibájából, vagy mulasztásból nem teljesítette. Ha mereven csak az előírt beszolgáltatási kötelezettség teljesítését vagy nem teljesítését vennék figyelembe, úgy az számos esetben a likvidálást vonná maga után olyan esetekben is, amikor a kulák nem tehet róla (pl. elemi kár, vagy

aszály).” „Súlyosabb esetekben megengedhető a kulák vagyonának elkobzása, vagy oly mérvű pénzbüntetés kiszabása, mely lényegében a likvidálását jelenti. Ezt azonban csak kivételesen súlyos esetekben szabad alkalmazni és semmi esetre sem szabad belőle rendszert csinálni. Helyesnek tartanánk, ha ilyen jellegű ítéleteket minden esetben az Igazságügyi Minisztérium felülvizsgálna, mielőtt az jogerőssé válna.”

Hegedűs András arra utasította Nyers Rezsőt, hogy a felmerült észrevételeket beszéljék meg **Keleti Ferenc**cel, akit három héttel korábban neveztek ki az MDP Adminisztratív Osztálya helyettes vezetőjének. Az osztály vezetője június 1 óta **Nagy Imre**, aki majd december 1-jén élelmezési miniszter lesz, s mint ilyen, a kötelező beszolgáltatás legfőbb irányítója a Politikai Bizottság tagjaként.

Nagy Imre

verét.”

Ahelyett, hogy a kulákok ellen léptek volna fel, zömmel a szegény- és középpa-

Hegedűs András

2., 1950. október 7-én dr. **Tímár István**, az Igazságügyi Minisztérium Büntetőjogi és Ügyészi Főosztályának vezetője (korábban államvédelmi ezredes, Péter Gábor egyik helyettese) súlyos megállapításokat tett arról, hogy **a termelőszövetkezeti csoportok elleni izgatás** miatt indult bűnvádi eljárásokban az ügyészségek nem hajtották végre megfelelő módon a párt parasztpolitikáját, és „nem alkalmazták a büntető igazságszolgáltatást, mint az osztályharc fegy-

rasztkok ellen indultak eljárások, akik legtöbbször a kulákok befolyása alatt, maradiságuk és tájékozatlanságuk következtében helytelenítenek jelenségeket, fel nem ismerve még a termelőszövetkezeti mozgalom jelentőségét. Ilyen esetekben az államügyészeknek már a vádemelést is mellőzni kell, figyelembe véve a terheltek osztályhelyzetét.

ÁVH-s ellenőrzés disznóölés után

3., Az ítélezési gyakorlat azonban továbbra sem különböztet kellőképpen a **kulákok és a dolgozó parasztok** között, ezért novemberben **Tímár István** újabb kritikus jelentésben ismeri el, hogy „Az igazságügyi apparátus, személyi összetétele és a bírák politikai-ideológiai tájékozatlansága következtében a Párt parasztpolitikájának érvényesítésénél a hibák sorozatát követik el. A hibás ítékezés élesen megnyilvánul abban, hogy az ország különböző területein, ugyanazért a bűncselekményért, ugyanazon osztályhelyzetben lévő vádlottal szemben a legkülönbözőbb ítéleteket hozzák. Ugyanazt az ügyet egyik helyen megengedhetetlenül liberálisan kezelik, míg más bíróságoknál túrhetetlen túlzásokba esnek.” „Az apparátus általános átszervezése során le fogunk cserélni egy csomó meg nem felelő vidéki vezetőt és bírót, s a megtartandó értekezleteken fokozottabb mértékben hangsúlyozni fogjuk a falusi osztályharcban figyelembe veendő szempontokat...”

Bizalmasan kezelve.
Mr. Stenár
Valamennyi Államügyész és Elnökének /Vezetőjének/.
Tájékoztatásul a Legfőbb Államügyész karterének és
valamennyi Póállamügyésznek.

Jelentést kértem valamennyi Államügyészségtől a termelőszövetkezeti csoportok megalakítása és azok működése elleni izgatás miatt indult /a 2560/1949.Korm.sz. rendelet 1.§-ába ütköző :/ bűnvádi eljárásokról. A beérkezett jelentések szerint 1950. január 1. óta összesen 100 személyt ítéltek el e bűncselekmény miatt és ezek közül nincstelen napszámos 32, kisparaszt 30, középparaszt 25, kulák és bérceapló 13. Jelenleg e bűncselekmény miatt 209 személy ellen van eljárás folyamatban, ezek közül nincstelen napszámos 84, kisparaszt 34, középparaszt 51, kulák, korcsmáros, kupec 40. A beérkezett jelentések szerint meglehetősen nagy számú - összesen 56 - terhelt ellen hoztak e miatt a bűncselekmény miatt indított bűnvádi eljárásban felmentő ítéletet.

A beérkezett jelentések adataiból nyilvánvaló, hogy az ügyészségek ebben a vonatkozásban sem hajtották végre megfelelő módon a Párt parasztpolitikáját és nem alkalmazták a büntető igazságszolgáltatást, mint az osztályharc fegyverét.

A termelőszövetkezeti csoport elleni izgatás olyan bűncselekmény, amely miatt politikai és gazdasági fejlődésünk jelenlegi szakaszában a büntető igazságszolgáltatás fegyverével elvileg kulákok ellen kell fellépni, akik ezt a bűncselekményt teljes tudatossággal követik el, mert tisztában vannak azszal, hogy a termelőszövetkezetek megalakítása és megerősödése végetvet az ő gazdasági hatalmuknak.

Az, hogy a termelőszövetkezetek elleni izgatási bűncselekmények miatt indított bűnügyek zöme kis- és középparaszttok ellen indult, nemcsak, hogy nem segítette elő, de egyenesen hátráltatta a Párt parasztpolitikájának érvényesülését. Teljesen helytelen volna, ha mindazokkal a kis- és középparaszttokkal szemben, akik a maguk tudatlanságában kijelentéseikkel megvalósítják a 2560/1949.Korm.sz. rendelet 1.§-ába ütköző bűncselekményt, továbbra is minden válogatás nélkül a bűnvádi eljárás és a szigorú büntetés eszközeit alkal-

Nem léptek fel kellőképpen a tsz-csoportok elleni izgatás miatt

0193

masznánk. Természetesen még gyakran előfordul, hogy kis- és középparasztok is elkövetik formálisan a termelészövetkezeti csoport elleni izgatás bűncselekményét. Nyilvánvaló azonban, hogy a szegényparasztok és középparasztok a termelészövetkezet elleni izgatást legtöbbször a kulákok befolyása alatt és politikai és gazdasági tájékozatlanságuk következtében követik el. Ennél a bűncselekménynél tehát a terhelt osztályhelyzetét nemcsak a büntetés mértékénél kell figyelembe venni, hanem az államügyességnak már a vádemelést is mellőzni kell a kis- és középparasztokkal szemben olyan esetekben, amikor a cselekmény mindössze a termelészövetkezeti mozgalom helytelenítésében, a szövetkezeti tagok személyének, vagy munkájának kritizálásában, stb. áll, tehát egyszerűen azt juttatják kifejezésre, hogy a terhelt nem ismerte még fel a termelészövetkezeti mozgalom jelentőségét. Más a helyzet akkor, amikor a cselekmény alkalmas a népi demokratikus rend szilárdságában való hit gyengítésére, vagy olyan fenyegetésekkel kapcsolódik össze, melyek másokat a termelészövetkezetbe való belépéstől visszatartathatnának. A bűnvádi eljárás ilyenkor a közép- és kisparasztokkal szemben sem mellőzhető, de itt viszont a büntetés kiszabásánál nyomatékosan figyelembe kell venni a terhelt osztályhelyzetét és a nevelő célszatra kell előtérben állnia. A cselekmény elkövetésének körülményei egyes esetekben persze kis- és középparasztokkal szemben is szükségessé tehetik a büntetőtörvény teljes súlyának alkalmazását, de erre csak kivételesen kerülhet a sor.

A fentiek folytán a jövőben fokozottabban kívánom ellenőrizni a termelészövetkezeti csoport elleni izgatás miatt történő vádemeléseket és az ilyen ügyekben tervezett megszüntető határozatokat, miért is utasítom az összes államügyészségeket, hogy az ilyen ügyek nyomozati iratait a tervezett intézkedéssel együtt hozzám terjesszék fel. Olyan esetben, amikor ilyen bűnügyben az elkövetés körülményei és a politikai célszerűség az ügynek előállítással való sürgős letárgyalását teszi indokolttá, az iratok felterjesztése helyett az államügyészségek az ügy rövid tényállásának jelentésével távbeszélőn kérjék ki utasításomat.

A folyamatban lévő ügyek közül a mellékelt kimutatásban feltüntetettetekre vonatkozó összes bűnügyi iratokat 3 na-

pon belül hozzám terjessze fel. Azokban az ügyekben, amelyekben az iratokat nem kértem fel, a bünvádi eljárás folytatásának nincsen akadálya.

A jövőben a termelőszövetkezeti csoport elleni igaztási ügyekben hozott minden elsőfoku ítéletet az ügyészség vezetője a rendszerezített heti jelentésekben jelenteni tartozik.

Budapest, 1950. október hó 7.

Tervezetre róla
borítékban

K. Timár

/Dr. Timár István/
főosztályvezető

Leírás után sürgősen bemutatandó
Súgjen elvtársnak a bíróságok felé
teendő intézkedés céljából.

J e l e n t é s .

Az igazságügyi apparátus, személyi összetétele és a bírák politikai - ideológiai tájékozatlansága következtében, a Párt parasztpolitikájának érvényesítésénél a hibák sorozatát követi el. Az ítéletek nem különböztetnek kellőképpen a kulákok és a dolgozó parasztek között. A hibás ítélkezés élesen meg nyilvánul abban, hogy az ország különböző területein ugyanazért a bűncselekményért ugyanazon osztályhelyzetben lévő vádlottal szemben a legkülönbözőbb ítéleteket hozzák. Ugyanezt az ügyet egyik helyen megengedhetetlenül liberálisan kezelik, míg más bíróságoknál túrhatalos túlzásokba esnek. Az egységes és a Párt parasztpolitikáján alapuló ítélkezés kialakítását igyekeztem hivatalbelépésemtől kezdve biztosítani. Elrendeltem, hogy valamennyi ügyészség minden hétfőn köteles jelenteni a területén megelőző héten parasztek ellen gazdasági ügyben hozott ítéleteket. Egyidejűleg tájékoztatást adtam ki a bíróságoknak és az ügyészségnek, amelyben felhívtam figyelmüket a Párt parasztpolitikájának következetes érvényesítésére. Kiemeltem, hogy az ítélkezéseknél teljesen más elbírálás alá esik az osztályellenség, a kulák által elkövetett bűncselekmény, és másként kell megítélni a dolgozóparasztnak tájékozatlanságból, maradiságból eredő, vagy kulák befolyásra visszavezethető eltévelyedéseit. Utasítottam az apparátust, hogy dolgozó paraszttal szemben szabadságvesztés büntetést kimondó ítéletet csak szándékos kártevés esetén hozzanak és arra is felhívtam a figyelmet, hogy dolgozó paraszttal szemben enyhébb esetekben függesszék fel a büntetés végrehajtását.

Minden jelentősebb falusi akció előtt /arató, cséplés, terménybeeszköztetés, kulák elszámoltatás, cukorrépa begyűjtés stb./ az ügyészségek és bíróságok az akcióval kapcsolatos teendőikről részletes tájékoztatást kaptak, s mindegyik tájékoztatásban ismételtan felhívtuk figyelmüket a Párt parasztpolitikájának következetes érvényesítésére.

Külön utasítást adtam ki a termelőszövetkezetek elleni izgatás miatt indított ügyekben. Itt úgy intézkedtem, hogy dolgozó paraszttal szemben mellőzzék az eljárás megindítását, illetve a vádat ejtsék el azokban az esetekben, amelyekben a

./.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR 6-1

Nem eléggé differenciált az ítélkezés a kulákok és a dolgozó parasztek között

cselekmény enyhébb természetű és a vádlott tájékozatlanságára vezethető vissza.

A heti jelentéseket minden alkalommal kiértékelve, gondoskodtunk a hibás elsőfokú ítéleteknek a fellebbezési bíróságnál történő helyrehozásáról. Azoknál a bíróságoknál, amelyeknél következetesen hibák mutatkoztak, helyszíni vizsgálatot tartottunk, s itt a konkrét hibák alapján oktattuk ki a bírót. Néhány súlyos hibát elkövető, s még nem felelő bírót és ügyészt már a nyár folyamán eltávolítottunk.

Az ítélezésben némi javulást sikerült is elérnünk s az utolsó hetek ítéleteiben már határozottan észlelhető legalább a dolgozó parasztok és kulákok közötti megkülönböztetés, bár még mindig elég sok a hibás ítélet.

Az apparátus általános átszervezése során le fogunk cserélni egy csomó még nem felelő vidéki vezetőt és bírót, s megtartandó értekezleteken fokozottabb mértékben hangsúlyozni fogjuk a falusi osztályharcban figyelembe veendő szempontokat, ezenfelül ebben a tárgyban a következő konkrét intézkedéseket tesszük:

Utasítást adunk az ügyészségeknek, hogy dolgozó parasztot csak a minisztérium előzetes hozzájárulásával helyezzenek letartóztatásba. Az ügyészségek heti jelentésükben minden dolgozó paraszttal szemben folyamatba tett gazdasági és politikai természetű bűnügyet jelenteni fognak.

A megyei bíróságok vezetői a bírói felügyeleti osztálynak tartoznak két hetenként összefoglaló jelentést tenni a területükön hozott ítéletekről.

Az ügyészi és bírói felügyeleti osztályt megerősítjük, s a területi ellenőrzés fokozásával rendszeresen a helyszínen fogjuk ellenőriztetni a vádemelést, illetőleg ítélezést. Ezzel együtt szorosabbá fogjuk tenni az igazságügyi szerveknek a helyi pártszervekkel és a tanácsokkal való kapcsolatot.

Budapest, 1950. évi november hó 6. napján.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

65

4., 1951 márciusában a **rémhírterjesztők és a háborús uszítók** ellen sürget fokozottabb fellépést az IM főosztályvezetője, **Tímár** áv. ezredes. Noha rendkívüli mértékben elharapózott a rémhírterjesztés, csak egészen elvétve kerül sor bűnvádi eljárásra elkövetőik ellen. A rémhíreket természetesen a volt uralkodóosztályok (sic!) tagjai (volt földbirtokosok, katonatisztek, magas rangú állami tisztviselők) és kulákok indítják útjukra, és az egyszerű dolgozó emberek is a befolyásuk alá kerülnek. *„Ezért utasítom az államügyészségek vezetőit és a járásbírók közvédelmi és rendőri szervekkel és hassanak oda, hogy néhány rémhírterjesztőt mielőbb bíróság elé állíthassanak. Vegyék fel az érintkezést a megyei és járási tanácsokkal is...”*

Kulákper 1951-ben: Baráth József 34 holdas gyulaji gazdát 15 évi börtönre és teljes vagyonelkobzásra ítélték

Tímár ezredes az igazságügyi szervek hibájaként rója fel, hogy **a béke védelméről** szóló 1950. december 10-én hatályba lépett 1950. évi V. tv. alapján még egyetlen bűnvádi eljárás sem indult az országban. Holott „*egészen nyilvánvaló, hogy még akadnak az országban olyan ellenséges elemek, akik háborúra uszítanak, vagy háborús propagandát fejtenek ki...*”*”Az ügyészek az államvédelmi és rendőri szervekkel, valamint a tanácsokkal...hassanak oda, hogy a legrövidebb időn belül megyénként legalább egy olyan háborús uszítót bíróság elé lehessen állítani, akit nem a rémhírterjesztésre vonatkozó jogszabályok, hanem a békevédelmi törvény alapján lehet megvádolni és elítélni.”*

Tárgy: Harc a rémhírterjesztők és a háborús uszítók ellen.

Valamennyi Államügyészség Elnökének /Vezetőjének/
és
tájékoztatásul a Legfőbb Államügyész Kartársának .

Az utóbbi időben országszerte ismét rendkívüli mértékben elharapozott a rémhírterjesztés. Ennek ellenére a beérkezett jelentések szerint csak egészen elvétve kerül sor bünvádi eljárásra a rémhírterjesztők ellen. A rémhíreket természetesen a volt uralkodóosztályok tagjai /:volt főldbirtokosok, katonatisztek, magasrangú állami tisztviselők:/ és a kulákok indítják utjukra és egyszerű dolgozó emberek is a rémhírek befolyása alá kerülnek.

Ezek az ellenséges elemek rémhírterjesztési akcióikat most a Magyar Dolgozók Pártjának II. kongresszusa után fokozzák, mert tudatában vannak annak, hogy a kongresszus határozatai újabb hatalmas lökést adnak hazánkban a szocializmus építésének.

Feltétlenül szükséges, hogy az igazságügyi szervek a rémhírterjesztők elleni harcból megfelelően kivigyék a részüket. Ezért utasítom az államügyészségek Vezetőit és a járásbíró-sági közvádlókat, hogy haladéktalanul lépjenek érintkezésbe a területileg illetékes államvédelmi és rendőri szervekkel és hassanak oda, hogy néhány rémhírterjesztőt mielőbb bíróság elé állíthassanak. Vegyék fel az érintkezést a megyei és járási tanácsokkal is, hívják fel a figyelmet erre a kérdésre és hassanak oda, hogy a tanácsok is a tudomásukra jutott rémhírterjesztési ügyeket az ügyészi szervekkel közöljék.

A rémhírterjesztési ügyeket az államügyészségek lehetőleg előállítással vigyék a bíróság elé. Az előállítási javaslatokat a szokott időben naponta távbeszélőn terjesszék elő, az egyéb rémhírterjesztési ügyekről pedig hetenként azombati napon tegyenek írásbeli jelentést, Dr. Halász Sándor osztályvezetőh. címére.

Az igazságügyi szervek hibájaként kell felróni azt is, hogy a béke védelméről szóló 1950. december 10.-én hatálybalépött 1950. évi V. tv. alapján eddig az országban még egyetlen bünvádi eljárás nem indult. Egészen nyilvánvaló, hogy még akadnak az országban olyan ellenséges elemek, akik háborúra uszítanak, vagy háborús propagandát fejtenek ki, illetve ezt előmozdítják. Az ügyészek az államvédelmi és rendőri szervekkel, valamint a tanácsokkal a fenti tárgyban folytatandó megbeszéléseiken ezt a kérdést is vessék fel és hassanak oda, hogy a legrövidebb időn belül megynként legalább egy olyan háborús uszítót bíróság elé lehessen állítani akit nem a rémhírterjesztésre vonatkozó jogszabályok, hanem a békevédelmi törvény alapján lehet megvádolni és elítélni.

A békevédelmi törvényt azonban csak kivételes esetben kell alkalmazni, ha a terhelt osztályhelyzetén kívül ezt az is indokolttá teszi, hogy a cselekmény jelentősen meghaladja

Magyar Országos

Ritkán lépnek fel a rémhírterjesztők és a háborús uszítók ellen

a rémhírtérjesztési és izgatási tényállások általános körét és közvetlenül vagy közvetve háborus uszítást vagy propagandát képez. Az államügyességeknek tehát az ilyen ügyeket különös gondossággal kell kiválasztani és előkészíteni.

Azokról a bünyési eljárásokról, amelyeket a békevédelmi törvény alapján kívánnak megindítani, az államügyességek vezetői a szokott időben a megadott előadókhoz tájékoztató minden esetben tegyenek jelentést. A jelentések ezekben az ügyekben különös részletességgel tartalmazzák a terhelte osztályhelyzetére és jelenlegi foglalkozására vonatkozó adatokat.

Budapest, 1951. március hó 13.

H. Ottó

Az államügyességek vezetői gondoskodjanak a fides utasítás alapján tárgyalásra kerülő ügyekben korott megfelelő ítéletadás és végrehajtás való előretételéről.

L. László

Kiadás után lássa főnöke elvétel.

Egy péld. a B. M. U. Cs. - a kerentül

Rudas aláírás elvétel!

Egy péld. Dévény. et. - uas (ellenőrzés o.)

Egy péld. bírói jelentés.

Téma

2/1. ü. o. elvétel.

Kisfelle. eb. Pénz 2.6.6.

Kisfelle. Pénz 2.6.6.

Kisfelle. 1. péld.

Kisfelle. 1. péld.

Kisfelle. 2. péld.

Ottó

1951. márc. 13.

0105/0907 1. péld.

[**Tímár (Schwartz) István**, (1913. április 5, Budapest, Tuchmann Regina), jogi egyetemet végzett 1938-ban, ügyvédként dolgozott. 1944-ben munkaszolgálatosként átszökött a szovjet csapatokhoz. Decembertől rendőrfogalmazó Debrecenben a BM állományában. 1945 januárjában Tömpe Andrással együtt jött fel a fővárosba. Az év végén már a PRO (Politikai Rendészeti Osztály) nyomozója Péter Gábor vezetése alatt. A jogutód Államvédelmi Osztályon (ÁVO) teljesített szolgálatot 1948 decemberéig. Példátlanul gyors karriert futott be: a vizsgálati alosztályt és az ahhoz tartozó népbiztonsági kirendeltséget vezette, mielőtt Péter Gábor altábornagy egyik helyettese lett ezredesi rangban. A következő területeket felügyelte: vizsgálati és személyzeti ügyek, nyilvántartás, üzemi szabotázs elhárítás, hírszerzés az egyházakban és a társadalmi egyesületekben.

Az MDP Szervező Bizottságának javaslatára nevezték ki az Igazságügyi Minisztérium Büntetőjogi és Ügyészi Főosztálya vezetőjének 1948. december 5-én. Felügyelete alá tartozott a Börtönügyi Osztály is, szorosan együttműködött az ÁVH vezetőivel. 1953. január 16-ig, letartóztatásáig vezette a főosztályt. 1946-tól bűnös kapcsolatban állt Létai Imre tőkessel, akitől havi 5 ezer forintot kapott, amiért „elnézte”, illetve biztosította neki a Trans-Európa Gazdasági Társaság zavartalan működését. Tímár egyénileg is foglalkozott útlevéltárusítással, 1947-48-ban nyolc tőkésnek személyesen adott útlevelet 30-30 ezer forintért.

A Budapesti Hadbírószág a Péter Gábor és 17 társa elleni perben – népellenes, hivatali titoksértéssel folytatólagosan elkövetett vesztegetés büntette miatt – 1953. december 24-én 12 évi, majd 1954. január 15-én jogerősen 11 évi börtönre ítélte dr. Tímár Istvánt.

1956. október 15-én szabadult; legfőbb ügyészi óvás után, 1957. február 4-én a Legfelsőbb Bíróság Katonai Tanácsa rehabilitálta, kárpótlásként 60 ezer forintot kapott. Ezt követően visszatért az Igazságügyi Minisztériumba, a Törvényelőkészítő Főosztály vezetője lett, majd 1962. január 16-án kinevezték a Legfelsőbb Bíróság első elnökhelyettesévé. Az MSZMP KB 1962. augusztusi, a munkásmozgalomban részt vettek elleni törvénysértő perek lezárásáról hozott határozatát követően, szeptember 30-án felmentették tisztségéből. (Eltávolítását Tömpe András, az MSZMP KB Adminisztratív Osztályának vezetője javasolta a személyi kultusz idején elkövetett törvénysértésekben való részvétele miatt. Az MSZMP Politikai Bizottsága augusztus 7-i ülésén egyetértett a javaslattal.)

A Szerzői Jogvédő Hivatal főigazgatója lett, onnan vonult nyugdíjba. 1991. december 19-én hunyt el Budapesten.]

Elszámoltatás a gazda portáján

5., 1952 júliusában a hatalma csúcsán lévő, közvetlenül a Minisztertanács alá rendelt **Államvédelmi Hatóság** kollégiumi ülésen vitatja meg az I. Hálózati Főosztály 2. osztályának a munkáját. Ez az osztály folytatta a „**belső reakció elleni harcot**” (politikai rendőrség). Kik ellen? Ezt az alosztályok szerinti tagozódás mutatja: a., trockisták, nyugatosok, a pártba beférkőzött reakciósok, volt pártok ellenséges elemei; b., klerikális reakció; c., általában „a múlt emberei”; d., tömegszervezetek, kulákreakció; e., államapparátus, értelmiség, sajtó, művészek, tudomány; f., kiemelten: Nagy-Budapest.

A jelentés megállapította, hogy az osztályharc e fontos területén a hiányosságok vannak túlsúlyban: az ellenséges területek hálózati ellenőrzését elhanyagolták, nem folytattak megfelelő felderítést a jobboldali szociáldemokraták, a cionisták, a trockisták és más ellenséges elemek ellen. Lassú a hálózatépítés üteme, az osztály munkáját az elpuhulás jellemzi. Egyes területekről a Pártot nem tudják megfelelően tájékoztatni. Hiányosságok vannak az éberség és a konspiráció terén is. Igen alacsony fokon áll a kritika, önkritika alkalmazása. Elhanyagolták az osztály operatív nyilvántartásának rendezését, ezt technikai kérdésnek tekintették. Nem jó az osztály szociális összetétele. Az osztály vezetője nem folytat következetes harcot az osztályon lévő nem megfelelő kispolgári elemek eltávolításáért.

Négy oldalon határozták meg a feladatokat, annak jegyében, hogy:

„Állandóan tartsák szem előtt, hogy eredményeinket elsősorban a Pártnak,

személyesen Rákosi elvtársnak és a Tanácsadó Elvtársaknak köszönhetjük.”

10-1789/52

23.
SZIGORUAN TITKOS "HR"

A MINŐSÍTÉS MEGSZÜNT
az 1993. évi LXV. tv. 28. §-ára
figyelemmel

K i v o n a t

az 1952. július 9-én megtartott Kollégiumi ülés határozataiból.

I.

Az ÁVH. 1/2. Osztály munkájának összefoglaló jelentése.

Határozati

Az 1/2. Osztály az elmúlt egy év alatt ért el eredményeket. A Grész, fennsík, ügyekben stb. Van nem felelő a minőségi munkánál, operatív eszközök alkalmazásának, folyik bizonyos ügyek ki nyomozás.

Az eredmények mellett azonban a hiányosságok túlsúlyban vannak. Munkájukat nem a tervszerűség, a pártmunka munkastilus, hanem a hullámzás jellemezte. Fontos, ellenséges területek hálózati ellenőrzés elhanyagolták. Nem folytatott megfelelő felderítést a jobboldali szociáldemokraták, cionisták, trockisták és más ellenséges elemek köztében. Lassú a hálózati felépítés üteme. Az osztály munkáját elpuhulás jellemzi. Nem rendelkezik hálózattal, olyan fontos területen, mint pl. a tudományos terület, a közgazdasági. Ebből a hibából adódik az, hogy a Pártot ezekről a területekről nem tudjuk megfelelően tájékoztatni. Hiányosságok vannak az éberség és konspiráció terén is. Igen alacsony fokon áll a kémia, pszichika alkalmazása. Elhanyagolták az Osztály operatív nyilatkozatának rendezését, ezt technikai kérdésnek tekintették. Nem is az osztály szociális összetétele. Az Osztály Vezetője nem folytatott következetes harcot az Osztályon lévő nem megfelelő, kispolgári elemek eltávolításáért. Nem elég következetesen és határozat emelték ki a fiatal megbízható elvtársakat. Az I. Főosztály Vezetője sem fordított kellő gondot a súlyterületek kiválasztására, hanem csak a való elemek eltávolítására. Nem eléggé ellenőrizte az Osztályon folyó munkát. Nem volt elég szoros a kapcsolat a Párt alapszervezetével, helytelenül, alárendelt szerepet töltött be.

1./ A belső reakció elleni harcban az ide tartozó összes ellenséges kategóriák mellett, az osztály egyik döntő feladata a jobboldali szociáldemokraták, trockisták, cionisták, közötti operatív-hálózati munka elvégzése, kell, hogy legyen. A jobboldali szociáldemokraták, trockisták, cionisták ellenséges tevékenységének felderítésére jól képzett, ügyes munkára alkalmas személyeket kell beszervezni. A folyamatos hálózati munka biztosítása érdekében a jobboldali szociáldem. és trockisták vonalán 6-7 főből álló csoportokat, a cionisták vonalán 4 főből álló csoportot kell szervezni. Az Osztály Vezetője nyújtson megfelelő segítséget ezeken a vonalakon a munka megszervezéséhez és rendszeresen ellenőrizze az ott folyó munkát.

Felelős: Szöllősi alez. elvtárs.

Határidő: a csoportok megszervezésére: szeptember 15. a többi folyamatos.

2./ Fokozottabban kell támaszkodni, a beosztottak részéről alulról jövő kezdeményezésekre. Leg kell javítani az Osztály szociális összetételét, a politikailag megbízhatatlan elemeket az Osztályról el kell távolítani.

ABTL 1.4. ÁVH iratai I. doboz I. - 10-1789/52

28.

„A Kollégium határozatát Rákosi elvtárstól kapott szempontokkal ki kell egészíteni...”

Az Osztály állományát fel kell tölteni és meg kell erősíteni az 1-éves operatív iskoláról beszűletes, fejlődőképes munkásokkal.

a./ Hajki Örnagy elvtárs, Ferencsik ezredes elvtárs és Szöllősi alezredes elvtárs üljének össze és dolgozzanak ki reális tervet az odanem való elemek eltávolításáról és az eltávolítottak pótlásáról.

Felolós: Hajki Örnagy elvtárs.

Határidő: a terv kidolgozásához: július 20.
eltávolításokhoz: november 1.

3./ Felül kell vizsgálni az összes személyi és csoportdossziékat. Ki kell választani a legdöntőbb jellegű ügyeket. /: főképen a jobboldali szoc.dem., trockisták, cionisták, stb./ az ügyekben azok jellegének megfelelően konkrét operatív tervet kell kidolgozni, ennek alapján az ügyekben szereplő ellenséges személyeket aktív operatív feldolgozás alá kell vonni.

Felolós: Szöllősi alez. elvtárs.

Határidő: november 1.

4./ A vezetők fokozottabban és bátrabban vonják be a fiatal kádereket az önálló operatív munka végzésébe, rendszeresen járjanak velük találkozókra, vonják be és tanítsák őket beosztások előkészítésére, azok végrehajtására, a minőségi operatív munka elsajátítására. A munkát úgy szervezzék meg, hogy az önálló operatív munkára alkalmas beosztottak mindannyian konkrét ügyekkel foglalkozzanak.

Felolós: Szöllősi alez. elvtárs.

Határidő: folyamatos.

5./ A hálózattal való rendszeres foglalkozás érdekében a hálózattartónak havonként találkozási grafikont kell készíteni, ennek alapján a találkozókat mindenkor szigorúan be kell tartani. A vezetők rendszeresen ellenőrizték, hogy a beosztottak a találkozókra mindenkor felkészülten jelennek ki. Az ügynőtség nevelése, valamint a találkozók minőségének fokozása céljából emelni kell a megfelelő találkozási helyek számát.

Felolós: Szöllősi alez. elvtárs.

Határidő: folyamatos.

6./ A főiskolákban, tömegszervezetekben, tudományos intézetekben bővíteni kell az informatori hálózatot, hogy a beosztottak idejük több részét a konkrét ügyek feldolgozására fordíthassák, az informátorokat, akik konkrét ügyekben nem dolgoznak rezidenturákba kell szervezni.

Felolós: Szöllősi alez. elvtárs.

Határidő: december 31. és folyamatos.

7./ A fenti fontos kategóriák mellett az Osztály fokozza az ügynői-hálózati munkát a klerikális reakció akadémikájának időben való felderítésére és leleplezésére.

Felolós: Szöllősi alez. elvtárs.

Határidő: folyamatos.

8./ A vidéki csoport segítő munkáját tovább kell fokozni. A csoport munkájának elsősorban ezekre a területekre kell irányulni, ahol a jobboldali szocializmus, trockisták, ellenőrzés tevékenysége leginkább megnyilvánul. Miskolc, Pécs, Győr.

Felelős: Szöllősi alez. elvtárs.
Határidő: folyamatos.

9./ Az I. Osztály Vezetője nyújtson megfelelő segítséget operatív és szervezeti vonatkozásban az II. Osztály munkájában fennálló hiányosságok megszüntetéséhez. Egyben fokozni kell az Osztály operatív-hálózati munkájának rendszeres ellenőrzését.

Felelős: Kerecsik ezds. elvtárs.
Határidő: folyamatos.

10./ Az Osztály Vezetői közvetlenül többet foglalkozzanak az egyes beosztottak mindennapi problémáival. Figyessék meg az emberekkel való foglalkozás minőségét. Szigorúan tarták be a rendszeres referádákat, fokozták annak minőségi színvonalát. A referádákon mindenkor konkrét ügyekkel foglalkozzanak. Egyidőben tanulmányozzák a beosztottak képességeit, hiányosságait, tanítsák és neveljék a hiányosságok megszüntetésére, s ehhez nyújtanak megfelelő segítséget, hogy időben felelősebb beosztásba kerüljenek őket.

Felelős: Szöllősi alez. elvtárs.
Határidő: folyamatos.

11./ A nyilvántartás rendezése céljából sürgősen meg kell szervezni a régi elfekvő anyagok feldolgozását. Rendezni kell az objektumdossziék tartalmát, az összes felderített ellenséges elemeket megfelelő ellenőrzés után az erre vonatkozó parancs értelmében nyilvántartásba kell venni.

Felelős: Szöllősi alez. elvtárs.
Határidő: november 1.

12./ Első reakció elleni harc eredményesebb vitele érdekében az Osztálynak fokozni kell a kapcsolatait a többi operatív osztályokkal. Szorosa kapcsolatot kell elsősorban kiépíteni az I/4., I/3., A Budapesti Osztály, a Katonai Elhárítás, valamint a Párti Osztályokkal. Az I/3. Osztállyal való együttműködés kérdésében egyik legfontosabb feladat a felfejt, valamint az Izraeli követséggel kapcsolatban felmerülő személyek egyében felmerülő kérdések összehangolása.

13./ Az Osztály Vezetőségének kiméletlen harcot kell folytatni az öntudatlanság, a kényelmisség ellen. Fokozni kell a bírálat és önbírálat alkalmazását. Állandóan tartsák szem előtt, hogy eredményeinket elsősorban a Pártnak, személyesen Rákosi Elvtársnak és a Tanácsadó Elvtársnak segítségének köszönhetjük. Munkájukban, cselekedeteikben mindenkor a párszerűségnek, a szerénységnek kell megnyilvánulni.

Felelős: Szöllősi alez. elvtárs.
Határidő: folyamatos.

14./ A Kollegium felkéri a Pártbizottságot, hogy nyújtson segítséget a fenti hiányosságok, mielőbbi megszüntetéséhez.

- 4 -
15./ A Párt alapszervezetének feladata a nevelőmunkával megszósítani az osztály összetételét az operatív munkában fennálló hiányosságok megszüntetésére, a nehézségek leküzdésére.

Az alapszervezet vezetősége állandóan foglalkozza a csoportokban Pártunkhoz, Rákosi Elvtársához, a Szovjetunióhoz, Sztaálin Elvtársához való szeretettel és férhetetlen hűséget.

16./ A Helyi Legium határozatát Rákosi Elvtársától kapott szempatokkal ki kell egészíteni és osztály és alosztály értekezleteken fel kell dolgozni.

Feladat: Szöllősi alez.elvtárs.
Határidő: augusztus 1.

17./ Az osztály alapszervezetének pénztáskárát Tölgyesi elvtársat el kell léptetni.

Feladat: Rajki Örgy.elvtárs

Budapest, 1952. július 10-én.

Sin
/ Sin Sándor /
év.szds.

N.J./13-pld.4-lap.

Az ülésről készült „*Szigorúan titkos*” H” minősítésű jegyzőkönyvi kivonatot az ÁVH titkárságát vezető Sin Sándor áv. százados azzal zárja, hogy „*A Kollégium határozatát Rákosi Elvtárstól kapott szempontokkal ki kell egészíteni és az osztály és alosztály értekezleteken fel kell dolgozni.*” (Rákosi személyesen irányította az ÁVH tevékenységét.)

- 6., Az ÁVH Kollégiuma előbb 1952 januárjában, majd júniusban tárgyalja meg a **KEOKH és az Útlevel alosztály** munkáját, feladatkörének új meghatározását.
[KEOKH: Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóság]

A jelentés kellő súllyal állapítja meg, hogy amióta ezt a területet átvették a rendőrségtől „...*fejlődésen ment keresztül, de komoly hibák és hiányosságok vannak. A vezetés nem volt elég következetes és harcos. Hivatali szellem uralkodik, sok oda nem való elem van az alosztályon. Nem volt a munkájukban szív. A KEOKH és Útlevel alosztály munkáját adminisztratív szervnek tekintették, pedig ma más a feladata, mint 1945-ben volt. Ma operatív szervnek kell lennie és komoly támogatást kell, hogy adjon az operatív osztályoknak. Ezekért az állapotokért felelős az alosztály vezetője, de az I/3 osztály vezetője is.*” [I/3 osztály: kémelhárítás]

A feladatok meghatározásának alapelve: „*Minden ügyet Párt szempontból, politikailag értékeljenek.*”

Személyi feladat: „*Zalai őrgy. elvtársat március 15-ig a KEOKH éléről el kell távolítani. Meg kell nézni, hogy az ÁVH-nál maradjon-e, vagy valamelyik minisztériumnak adjuk át.*” „A KEOKH és az Útlevel alosztály vezetője Tatai szds. elvtárs legyen.”

- 7., 1952 júliusában kollégiumi ülés foglalkozik az ÁVH **tájékoztató munkájával**, az erre vonatkozó januári határozatok végrehajtásával. A tájékoztató munka elsősorban a belső tájékoztatást jelenti, a vezetők asztalára kora reggel letett, éjszaka készített jelentéseket: „*Időben hű képet adni és tájékoztatni a Pártot a speciális kérdésekben.*” Másfelől: „*Megmutatni, hogy az ÁVH, mint a Párt szerve, hogyan hajtja végre a Párt által rábízott feladatokat az ellenség elleni harcban.*”

K i v o n a t

az 1952. január 30-án megtarott Kollegiumi ülés határozataiból.

II.

A KEOKH és Utlevél alosztály kiértékelő jelentése.

Határozat:

A KEOKH és Utlevél alosztályt amióta az ÁVH. átvette, fejlődésen ment keresztül, de komoly hibák és hiányosságok vannak. A vezetés nem volt elég következetes és harcos. Hivatali szellem uralkodik, sok nem odavaló elem van az alosztályon. Nem volt a munkájában sziv. A KEOKH és Utlevél alosztály munkáját adminisztratív szervnek tekintették, pedig az más a feladata, mint 1945-ben volt. Az operatív szervnek kell lennie és komoly támogatást kell, hogy adjon az operatív osztályoknak. Eszkért az állapotokért felelős az alosztály vezetője, de az I/3. osztály vezetője is.

1. Az V.Főosztály kéderosztálya vizsgálja át az alosztály személyi állományát és távolítsa el az osztályidegen kizárólagi elemeket az alosztály kötelékéből. Az alosztály létszámát töltesse fel az I. II. főosztályból, a megyei osztályokból és a FEP. leváltásra kerülő, operatív munkára nem alkalmas, de megbízható, párthoz hű beosztottakkal.

Felelős: Lakatos ezd. Ferencsik alez. és Fucsera Örgy. elvtársak.
Határidő: július 1.

2. Sürgősen le kell váltani, a kapitalista állampolgárokkal foglalkozókat és a külföldi állampolgárokkal folytatandó tárgyalások lebonyolítására olyan beosztottakat kell beállítani, akik megbízhatók és operatív tapasztalattal rendelkeznek.

Felelős: az alosztályvezető.
Határidő: március 1.

3. Meg kell vizsgálni a KEOKH és Utlevél szervek vidéki munkájának állapotát és javaslatot kell készíteni az eredményesebb munka elvégzésére. Az alosztályvezető az alosztály keretén belül hozzon létre egy 2-3 főből álló instruktor csoportot, akik a vidéki szerveket utmutatással látják el és ellenőrzik azok munkáját.

Felelős: az alosztályvezető.
Határidő: március 1.

4. A minden ellenőrzés nélkül irattárba helyezett nagymennyiségű aktákat vizsgálják felül a következőképpen.

a./ Az összes aktákat szét kell válogatni, a bennük szereplő külföldi személyeket, akik az érvényben lévő törvények alapján külföldi állampolgároknak minősíthetők, az alosztály rendelkezésére álló nyomozó csoport által fel kell kutatni és ezek után nyilvántartásba venni.

Az útlevelel alosztály operatív szerv, minden ügyet pártszempontból, politikailag értékeljen

b./ Az ügyiratok és nyilvántartás rendszésére, végrehajtására az alosztály vezetője a beosztottaktól szervezzen egy csoportot és dolgozzon ki instrukciót, aminek alapján a feladatokat helyesen végrehajtják majd. Ebben a munkában a központi nyilvántartó osztály vezetője nyújtson megfelelő segítséget. Azokat az ügyiratokat amelyekre az alosztálynak a további munka során nincs szüksége, helyezze a központi nyilvántartóba.

Felolós: az alosztályvezető.
Határidő: június 1.

5. A jelenlegi kérdőívek, nyilvántartó lapok, több operatív szempontból fontos adatokat nem tartalmaznak. Felül kell ezeket vizsgálni és kibővíteni a fontos kérdésekkel.

Felolós: az alosztályvezető.
Határidő: március 1.

6. Annak érdekében, hogy a külföldi állampolgárok mozgása munkahelyeiken a KEOKH részéről ellenőrizhető legyen, ki kell dolgozni egy javaslatot, hogy egyes minisztériumok a maguk területén mozgó külföldi személyeket meghatározott időközönként jelentsék a KEOKH-nak.

Felolós: az alosztályvezető.
Határidő: március 1.

7. Meg kell vizsgálni a nyugati és déli határállomások átkelő helyein, hogy milyen technikai berendezéseket lehet a legrövidebb időn belül felszerelni, (pl. telefon / és ezeket meg is kell valósítani, hogy az ország területére érkező külföldi személyeket azonnal jelentsék a KEOKH-nak.

Felolós: Berencsik alez. elvtárs és az alosztályvezető.
Határidő: a postától függően.

8. Az alosztály vezetője dolgozza ki a KEOKH és utlevél kérdéseivel kapcsolatos instrukciót, feladatokat. Vizsgálja felül a jelenlegi KEOKH és utlevél ügyekkel kapcsolatos törvényeket, rendeleteket és készítse javaslatot a jelenlegi helyzetnek megfelelő módosításokra.

Felolós: az alosztályvezető.
Határidő: március 15.

9. A Kollegium felkéri a Főbizottságot, hogy nyújtson segítséget az alapszerv vezetésének a nevelő politikai munka megjavításához, a munkafegyelem megszilárdításához, hogy az alapszerv vezetősége erejénél fel tudja venni a harcot azokkal a polgári csökevényekkel, azonban, melyek hosszú időn keresztül az alosztályon gyökeret vertek.

10. Zalai Örgy. elvtársat március 15-ig a KEOKH éléről el kell távolítani. Meg kell nézni, hogy az ÁVR.-nál maradjon-e vagy valamelyik minisztériumnak adjuk át.

- 3 -

A KEOKH és Utlevél osztály vezetője kéri az elvtárs legyen.

Felelős: Lakatos endre. elvtárs.
Határidő: március 15.

Budapest, 1952. január 31-án.

Sin
Sin Sándor /
áv.szds.

F e r e n c s i k J o s e f e l v e l t á r s p é l d á n y a .

10-1986/52

SZIGORUAN TITKOS "H"1

TÁJÉKOZTATÁS MEGSZÜNTETÉSE
az 1995. évi LXV. tv. 23. §-a
figyelemmel

K i v o n a t
az 1952. július 23-i Kollegiumi ülés határozatából.

I.

Jelentés a Tájékoztató Osztály munkájáról, hogy az 1952. január 30-i Kollegiumi ülés határozatát, hogy hajtották végre.

Határozat:

A Tájékoztató Osztály az év január 30-i Kollegiumi ülés határozata óta munkájában ért el eredményeket. Javult a munka minőségi színvonala. Valamivel közbenebb képet adnak gazdasági és politikai tekintetben egyes eseményekről. Tervszerűbben végzik munkájukat, csökkent a kapkodás. Az osztott munkaidő bevezetésével előtűnt, hogy az éjjeli munkák idejét lejobban szorították. Van fejlődés a munkatársak politikai és szakmai nevelésében, fejlődésében.

Az eredmények mellett azonban a hiányosságok még mindig túlsúlyban vannak. A tájékoztató munkájának gazdasági és politikai fejlődésétől a Tájékoztató Osztály jelentései tartalmában, színvonalában elmaradtak. A Kollegium határozatát nem, vagy csak hiányosan hajtották végre. Még mindig nem tartják állandóan szem előtt, nem értékelik kellően, hogy jelentéseik Rákosi, Farkas, Gerő elvtársak részére készülnek. A vezető elvtársakat nem tudják megismerni és kellő időben a fontos gazdasági és politikai eseményekről tájékoztatni. Nem tudják megmutatni, hogy milyen ellenséges tevékenységek, hol igyekeznek szociáldemokrácia építését akadályozni. Ez a hiányosság elsősorban megmutatkozik a jobboldali szociáldemokraták, trockisták, tudományos elit és a kemelharítás vonalán. Még mindig vannak felesleges éjjeli munkák, hibák vannak a pontosság tekintetében is.

1./ A munka minőségének megjavítása céljából:

a) a tájékoztató munkának két irányúnak kell lenni:

a./ Időben kell képet adni és tájékoztatni a Pártot a speciális kérdésekben. Összefoglaló jelentéseket készíteni különböző fontosabb területekről - jobboldali szociáldemokraták, trockisták, cionisták, népgazdaság területéről, az igazság és tudomány vonaláról stb.

b./ Megmutatni, hogy az ÁVH. mint a Párt szerve, hogyan hajtja végre a Párt által rábízott feladatokat az ellenség elleni harcban.

Felkészítő: Kovács Endréné szds.
Határidő: folyamatos.

2./ a./ A Tájékoztató Osztály az ellenség tevékenységének irányáról, tevékenységéről, rezidenturák felszámolásáról, több

Tájékoztató: „Nem értékelik kellően, hogy jelentéseik Rákosi, Farkas, Gerő elvtársak részére készülnek.”

elemző jelentést kell, hogy adjon. Először havonként, majd később kéthetenként adjon jelentést a jobboldali szociáldemokraták, trockisták, kemelharítás és üzemi vonalról. Ennek érdekében állandó, szoros kapcsolatot kell tartani a vizsgálati osztállyal is.

b./ A hangulat, valamint a mezőgazdasági jelentéseknel az eddiginél jobban kell elemezni az ellenség tevékenységét. Ennek érdekében a Tájékoztató Osztály Vezetője tartson rendszeres megbeszélést az I/4. és I/5. Osztály Vezetőivel. Ugyanakkor tájékoztatást kell, hogy adjanak a fegyveres erőknél történt eseményekről. Honvédség, Belügyminisztérium.

c./ Az operatív osztályoktól bejövő jelentések hiányosságait az eddiginél rendszeresebben vizsgálva át a Tájékoztató Osztály Vezetője az illetékes osztályvezetőkkel. A jelentésekben előforduló hibákról, dezinformációkról, pontatlanságokról, rendszeresen tájékoztassák az illetékes főosztályvezető elvtársakat.

d./ Állandóan és rendszeresen értékeljék a központi és megyei osztályok által bejövő havi jelentéseket. Felhasználhatóság, pontosság és tartalom szempontjából havonta két-két megye által adott jelentés értékeléséről az I. főosztály Vezetőjének tegyenek jelentést.

e./ A dezinformációk elterülése céljából fokozottabban támaszkodjanak a központi osztályvezető elvtársakra - beleértve a Budapesti Osztályvezetőt is - és érjék el, hogy az adatok ellenőrzését az illetékes operatív osztály végezze.

Felolvasó: Kovács Endréné szds.

Határidő: folyamatos.

3./ A munka megnevezése érdekében a VI. Főosztály a munka tereng kapcsolatban kívül adjon a Tájékoztató Osztály részére kéthavonta kiértékelő jelentést az ellenség módszeréről, tevékenységéről, irányáról. Jobboldali szociáldemokraták, trockisták, biókraták, tudományos élet, ifjúság, üzemi stb. területekről.

Felolvasó: Juhász ezds. elvtárs.

Határidő: szeptember 1-től folyamatos.

4. a./ Készítsenek negyedévi munkatervet, melyben határozzák meg azokat a tennivalókat, amik a munka színvonalának emeléséhez, a munka tervszerűbbé tételéhez, a munkatársak politikai, szakmai és általános műveltségi színvonalának emeléséhez szükségesek.

Felolvasó: Kovács Endréné szds.

Határidő: augusztus 1.

b./ Nyújtssanak segítséget a beosztott elvtársak részére heti és havi tervek elkészítéséhez, a feladatok jobb elvégzéséhez és a még indokolatlan éjjelkezelések kiküszöböléséhez.

Felolvasó: Kovács Endréné szds.

Határidő: folyamatos.

5./ Lakatos ezds. elvtárs tegyen jelentést az ÁVH. Kezetője Péter Gábor altábornagy elvtárs részére arról, hogy az 1952. január 30-i Collegiumi ülés határozata értelmében a Tájékoztató Osztály káderállományának felállítását, illetve minőségi megjavítását határidőre miért nem hajtották végre.

Felolvas: Lakatos ezds. elvtárs.
Határidő: augusztus 10.

Budapest, 1952. július 24. -én

Gy. S.
/ Sin Sándor /
áv. szds. 4

N.J./2-pld.3-lap.

10-1004/1953.

A MINŐSÍTÉS MEGSZÜNT
az 1953. évi LXV. tv. 28. §-ára
figyelemmel

Szigorúan titkos!

K i v o n a t

az 1953. június 17-én megtartott Kollegiumi ülés határozataiból.

II. napirendi pont:

Jelentés az Államvédelmi Hatóság fegyelmi helyzetéről.

Koczina Gyula ezredes elvtárs.

A Kollegium a jelentést elfogadja. Egyetért azzal a megállapítással, hogy az utóbbi időben javult a fegyelem, ugyanakkor megállapítja, hogy még mindig súlyos fegyelmezetlenségek vannak, amelyek komoly mértékben gátolják az Államvédelmi munka továbbfejlesztését.

Pozitívum, hogy ma már jobban felfigyelnek a vezetők a fegyelmezetlenségekre és a fegyelmezetlenkedők ellen erősebben folynak a harc.

Továbbra is fennáll azonban a múlt évi kollegiumi határozat megállapítása: hogy a vezetők még mindig nem tartják be úgy a fegyelmet, mint ahogy azt a szabályok előírják és a kommunista nevelésre még mindig nem fordítanak elég gondot.

Súlyos hibák vannak az erkölcstelenség, a fecsegés és az éberség terén.

Az ÁVH beosztottai nem érzik a felelősséget Népköztársaságunk törvényeinek betartásáért, s még most is előfordul, hogy felelőtlenül összeállított anyag alapján vesznek szigorúbb személyeket, akiket később ki kell engedni.

Most is tapasztalhatók súlyos gazdasági jellegű visszaélések, az állam pénzének ellopása, elherdálása, melynek legdőntőbb oka az ellenőrzés hiánya.

Még mindig nem folyik a jól dolgozó példamutató, átlagon felül teljesítő elvtársak megjutalmazása és példaként való állítása.

Az ÁVH jelenlegi fegyelmi állapota azt mutatja, hogy a Kollegium 1952. október 1-én hozott határozatai jelenleg is érvényesek és időszerűek.

./.

ÁBTL 1.4 ÁVH iratai I. doboz I. 10-1004/1953

40.

Fegyelem: „Súlyos hibák vannak az erkölcstelenség, a fecsegés és az éberség terén”

Határozat:

Fentiek figyelembevételével a Kollegium az 1952. évi október 1-1. határozat kiegészítéseképpen az alábbi határozatokat hozza:

- 1./ A szakmai vezetők maradéktalanul hajtsák végre a 052. sz. Vezetői Parancsban foglalt feladatokat, foglalkozzanak a beosztottak politikai, szakmai és katonai nevelésével, tekintseik főfeladatuknak területük fegyelmi helyzetének megszilárdítását.

Határidő: folyamatos.

Felelősök: főosztályvezető elvtársak.

- 2./ A fegyelem elsősorban a munkához való viszony kérdésében kell hogy visszatükröződjön. Meg kell követelni minden egyes beosztottól, hogy a kapott utasítást maradéktalanul, határidőre hajtsa végre. Meg kell szüntetni a civiles, katonátlan magatartást.

Határidő: folyamatos.

Felelősök: főosztályvezető elvtársak.

- 3./ Az állampolgári munkában meg kell szilárdítani a törvényesség betartását, az ÁVR beosztottait Népköztársaságunk törvényeinek betartására kell nevelni.

Határidő: folyamatos.

Felelősök: főosztályvezető elvtársak.

- 4./ Meg kell szüntetni azokat a súlyos erkölcstelenségeket, amelyek még ma is fennállnak. Ezen a téren sokkal következetesebben kell folytatni harcot, például statualó módon kell eljárni azokkal szemben, akik ezen magatartásukkal bomlasztják, rombolják a Hatóság beosztottainak erkölcsi morálját.

Határidő: folyamatos.

Felelősök: főosztályvezető elvtársak.
Fegyelmi osztály Vezetője.

- 5./ Azokkal szemben, akik az állam pénzét elherdálják, elloplják, a leghigorubban kell eljárni, komolyabb esetekben súlyos ítéletet kell hozni és azt a Hatóság valamennyi beosztottja előtt ismertetni kell.

Egyidejűleg felelősségre kell vonni azt a vezetőt, aki elmulasztotta az ilyen személyek megfelelő ellenőrzését.

./.

- 3 -

Határidő: folyamatos.
Felelősök: főosztályvezető elvtársak.

6./ Fokozni kell az államvédelmi beosztottak éberségre való nevelését, ugyanakkor kiméletlen harcot kell folytatni a fecsegőkkel szemben.

Határidő: folyamatos.
Felelősök: főosztályvezető elvtársak.

Budapest, 1953 július 3-án.

Dobróka
/ Dobróka János /
áv.örgy.

Készült: 9 példányban,
Kapják: főosztályvezető elvtársak.
Gépelte: Tné/3 lap.

A jelentés értékelése szerint a tájékoztatásban csökkent a kapkodás, az éjjeli munka idejét lejjebb szorították, ám a Kollégium korábbi határozatát egyáltalán nem, vagy csak hiányosan hajtották végre, a jelentések tartalma és színvonala elmaradt a követelményektől. Az a legfőbb baj, hogy:

„Még mindig nem tartják állandóan szem előtt, nem értékelik kellően, hogy jelentéseik Rákosi, Farkas, Gerő elvtársak részére készülnek. A vezető elvtársakat nem tudják megfelelően és kellő időben a fontos gazdasági és politikai kérdésekről tájékoztatni. Nem tudják megmutatni, hogy milyen ellenséges tevékenységek hol igyekeznek szocializmusunk építését akadályozni. Ez a hiányosság elsősorban megmutatkozik a jobboldali szociáldemokraták, trockisták, a tudományos élet és a kémelhárítás vonalán. Még mindig vannak felesleges éjjeli munkák, hibák vannak a pontosság tekintetében is.”

8., 1953 júniusában az ÁVH **fegyelmi helyzetét** tárgyalja a szovjet mintára létrehozott Kollégium. Koczina Gyula ezredes jelentését azzal az értékeléssel fogadják el, hogy:

„...még mindig súlyos fegyelmezetlenségek vannak, amelyek komoly mértékben gátolják az államvédelmi munka továbbfejlesztését...a vezetők még mindig nem tartják be úgy a fegyelmet, mint ahogy azt a szabályok előírják és a kommunista nevelésre nem mindig fordítanak elég gondot.”

*„Súlyos hibák vannak az erkölcstelenség, a fecsegés és az éberség terén.”
„Az ÁVH beosztottai nem érzik a felelősséget Népköztársaságunk törvényeinek betartásáért, s még most is előfordul, hogy felelőtlenül összeállított anyag alapján vesznek őrizetbe személyeket, akiket később ki kell engedni.”*

A Kollégium által kijelölt – és Dobróka János áv. őrnagy által összefoglalt – legfontosabb feladatok között szerepel a törvényesség megtartása, a fegyelem megszilárdítása (*„...meg kell szüntetni a civiles, katonátlan magatartást”*), s példát kell statuálni azokkal szemben, akik erkölcstelen magatartásukkal rombolják a Hatóság beosztottainak erkölcsi morálját. Külön pont szól a gazdasági visszaélésekről:

„Azokkal szemben, akik az állam pénzét elherdálják, ellopják, a legszigorúbban kell eljárni, komolyabb esetekben súlyos ítéletet kell hozni és azt a Hatóság valamennyi beosztottja előtt ismertetni kell.”

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Forrás: Dr. Révész Béla: „Iratok a z Igazságügyi Minisztérium történetéből, 1944-1990”, I.-III. (2016); – Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára.

"A bíróság ítélkezése elsősorban politikai jellegű munka"

1957. február 15-re két napos „országos bírói vezetői értekezletet” hívott össze az Igazságügyi Minisztérium kormány megbízottja, **dr. Nezvál Ferenc**. „Tárgy: Időszerű politikai és igazságügyi feladatok.” Az értekezleten a legmagasabb szinten képviseltette magát a Legfelsőbb Bíróság (Domokos József) és a Legfőbb Ügyészség (Szénási Géza), s ott voltak az MSZMP Ideiglenes Intézőbizottsága és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány illetékesei is.

IGAZSÁGÜGYMINISZTERIUM.

M e g h í v ó .

Dr. Nezvál Ferenc elvtárs, az Igazságügyminisztérium kormány megbízottja a megyei /fővárosi/ bíróságok, a katonai bíróságok, továbbá a járásbíróságok /városi és kerületi bíróságok/ vezetői részére 1957. február 15-én és 16-án /pénteken és szombaton/ két napos országos vezetői értekezletet tart az időszerű politikai és igazságügyi feladatokról.

Az értekezlet helye: az Új Városháza /V.kor.Váci u.62/64/ közgyűlési tanácssterme.

Az értekezlet kezdete: 1957. február 15.-én reggel 9 óra.

Eltársat az értekezletre meghívom.

Budapest, 1957. február 5.

Csendes Károly s.k.
főosztályvezető.

Meghívó a bírák eligazítására

A forradalom óta először tartott országos eligazítás már elodázhatatlan volt. Többször sürgette az újjászerveződött MSZMP vezetése, mert, szerinte a bírák tisztánlátását is megzavarták az októberi események, melyek ellenforradalmi jellegének felismerése és a téves következtetések felszámolása nélkül a bíróságok nem válhatnak a proletárdiktatúra támaszává, nem tölthetik be az osztálybíróság szerepét, s **nem lehetnek hű végrehajtói a párt célkitűzéseinek**. Ezt hangsúlyozta Nezvál Ferenc is, leszögezve, hogy „...az ítélkezés elsősorban politikai jellegű munka”, ennek tagadása egyenesen vezet a bírói füg-

getlenség helytelen értelmezéséhez.

Az ellenforradalom fegyveres felkelését lever-
tük ugyan, de a dolgozó tömegek gondolkozásában még nem sikerült
egészen felszámolnunk a téves nézeteket. E téves nézetek zavart,
kárt okoznak más területen is, de mondanunk sem kell, hogy különösen
veszélyesek, ha a bíróságnál jelentkeznek vagyis olyan dolgozóknál,
akiknek hivatása az ítélkezés. Mindig hangsúlyoztuk, hogy az ítélke-
zés elsősorban politikai jellegű munka. Bírósainknak nap-nap után
politikai és gazdasági bűnügyekben vagy olyan polgári perekben kell
ítélkezniük, amelyeknek politikai háttérnek téves megítélése szük-
ségképpen rossz ítélethez vezet. A politikailag helytelen ítélet pe-
dig minden időben, de különösen az rendkívül súlyos következmények-
kel járhat az egész társadalomra, mert lassítja az ellenforradalom
végleges felszámolását, nem egyszer pedig egyenesen bátoríthatólag
hathat a reakciós fasizista elemekre.

Az ítélkezés politikai jellegű munka

A gyorsított büntetőeljárások legnagyobb akadályaként, a „tétovázás és a bizonyta-
lanság” okaként több bíró is hivatkozott a kormány széles körben elterjedt ígéretére,
miszerint **az októberi eseményekben való egyszerű részvétel miatt senkit sem érhet
bántódás**. A Legfelsőbb Bíróság néhány bírója és egyik-másik megyei bíró nem volt
hajlandó a gyorsított büntetőeljárásban részt venni. A bíróságok számottevő része még
mindig az 1956 augusztusi-szeptemberi polgári ügyekkel „pepecselt”. Am okkal hivat-
koztak **a minisztérium novemberi utasítására, miszerint a büntetőügyeket addig ne
tárgyalják, míg az amnesztiarendelt nem készül el**. Így a politikai vezetés által
ellenforradalmi cselekményeknek nevezett sürgős ügyek tárgyalása egyre távolabbi
határnapokra került. Elhangzott az a felsőbb bírálathoz is, hogy az ügyek bírósági előkészí-
tése hiányos, némely bírósági elnök azt hiszi, hogy az ügyek kiszignálásával véget ér a
feladata, s politikai szempontból nem kell figyelemmel kísérnie azok további sorsát,
továbbá keveset tesz a zavaros intellektuális nézetek és nacionalista felhangok változatlan
jelenléte ellen.

Ezzel a helyzettel szemben találva magát, a tárcát vezető Nezvál Ferenc is önkritikára
kényszerült. Az értekezleten elismerte:

*„A büntető ügyekben tapasztalt huzavonával kapcsolatban meg kell monda-
nom, hogy ezért nem kis részben a minisztériumot terheli a felelősség, amely
a múlt év novemberében olyan utasítást adott, hogy **a bíróságok a büntető
ügyeket a készülő amnesztia rendelet miatt tegyék félre**, ne tárgyalják. Ez
súlyos hiba volt. Ugyanilyen hiba volt, hogy már korábban nem adtunk kellő
eligazítást, útmutatást az ellenforradalmi jellegű cselekményekre vonatkozó
helyes álláspontról sem.”*

[A részleges amnesztiára csak 1960-ban, majd 1963-ban került sor. Az utóbbit megté-

vesztően általános amnesztiának nevezték. – I. Cs.]

A büntető ügyekben tapasztalt húzó-vonással kapcsolatban meg kell mondanom, hogy ezért nem kis részben a minisztériumot terheli a felelősség, amely múlt év novemberében olyan utasítást adott, hogy a bíróságok a büntető ügyeket a készülő amnesztiarendelet miatt tegyék félre, ne tárgyalják. Ez súlyos hiba volt. Ugyanilyen hiba volt, hogy már korábban nem adtunk kellő eligazítást, utmutatást az ellenforradalmi jellegű cselekményekre vonatkozó helyes álláspontokról sem.

Súlyos hiba volt az amnesztiarendelethez hivatkozni

Az „ellenforradalmi jellegű cselekmények” helytelen megítélésére utalt az IM Felügyeleti Főosztályának vezetője, Jászai Dezső dr. is:

„Nem ismerik fel [ti. a bírák] a cselekmények politikai jellegét, a tényállást pedig nem illesztik be a szocialista államrend létét fenyegető azon okok láncolatába, amelyet az ellenforradalom okozott.”

A késlekedésre, az enyhe ítéletekre, az előzetes letartóztatás elmulasztására példákat is hozott Nezvál Ferenc:

- „A hatvani járásbíróság 1957. január 11-én egy fegyverrejtegetési ügyben csupán február 27-re, vagyis a 47. napra tűzött ki tárgyalási határnapot. Hasonló törvénysértésekkel találkoztunk többek között Tapolcán, Pápán, Keszthelyen és Szegeden is.”

- „A debreceni járásbíróság az egyik büntető ügyben a golyószórót és géppisztolyt rejtegető vádlottat az előkészítő ülésen szabadlábra helyezte azzal az indoklással, hogy nem merült fel adat arra, hogy a vádlott a fegyvereket rosszindulatú céllal tartotta birtokában. A miskolci megyei bíróság pedig a mezőtárkányi tanácselnök kulák származású fegyveres támadóját az előkészítő ülésen szintén szabadlábra helyezte.”

- „A szegedi megyei bíróság azzal a három terhelttel szemben, aki 1956. december 5-én nagyobb mennyiségű, izgató tartalmú röpcédulát szórt szét a városban, a büntető eljárást megszüntette. Az eredmény nem is maradt el: másnapra virradóan számos röpcédulázót értek tetten karhatalmistáink.”

- „A tapolcai járásbíróság azt a vádlottat, akinek ügyét nem vitték rögtönítélő bíróság elé, s 1956. december 16-ig két géppisztolyt rejtegetett, csupán 6 hónapi börtönbüntetésre ítélte.”

- „A sárvári járásbíróságon 3 hónapi felfüggesztett börtönt, 1.151 Ft. pénz-büntetést és 5.000 Ft. erejéig vagyonekhozást kapott a terhelt azért, mert decemberben előbb 6, majd 5 személyt vitt át a határon, végül az utolsó 6

főnyi csoportnál tetten érték. A nála lefoglalt és elkobzott 5.000 Ft. az első két embercsempészésért kapott ellenszolgáltatás volt.”

A minisztérium kormány megbízott vezetője kijelentette: a statáriális és gyorsított büntetőeljárással az volt a céljuk, hogy, mint visszatartó eszköz, a fenyegetettséggel fejtsse ki hatását. Az értekezlet napjáig csak a statáriális eljárás során **254 vádlottal szemben hoztak határozatot, 208 személyt ítélték el, közülük 31-et halálra, 21 elítélten már végrehajtották a halálos ítéletet.**

ki, hogy hazánkban nemzeti szabadságharc folyt le. Ha felismerjük, hogy az ellenforradalom következtében hazánk békéje és szabadsága, -sőt talán az egész világé - halálos veszedelembe került, akkor helyesen alkalmazzuk törvényeinket az ellenforradalmi bűncselekmények elbírálásánál.

Csak így válhatnak bíróságaink a proletárdiktatúra támaszaivá, így tölthetik be az osztálybíróság szerepét, így lehetnek hű végrehajtói pártunk célkitűzéseinek, s érdekelhetik ki dolgozó népünk bizalmát és megbecsülését.

Az osztálybíróságok a proletárdiktatúra támaszai

A kétnapos eligazítás végén, 1957. február 16-án az Igazságügyi Minisztérium vezetője így foglalta össze a magyar bírák előtt álló legfontosabb feladatokat:

1. „A jó ítélkezés egyik legfontosabb előfeltétele a helyes **politikai tájékozódás**. Ez teszi lehetővé a bűncselekmények valódi társadalmi veszélyességének felismerését, s ezáltal a törvényes büntetés kiszabását. Ugyanez nyújt eligazítást a polgári jogviszonyok helyes megítéléséhez és a dolgozók jogainak biztosításához is.
- 2., Ítélezésünk legyen az ellenforradalmi bűncselekmények elkövetőivel szemben **kemény és könyörtelen**, mert csak így vehetjük el kedvüket újabb bűncselekményektől, melyekkel építő munkánkat igyekeznek akadályozni.
- 3., Az ítélkezés **gyorsaságával** biztosítani kell annak időszerűségét. Ez az általános megelőzés egyik legfontosabb követelménye.
- 4., Minden feladatukat bíráinknak a szocialista törvényesség legszigorúbb betartása mellett kell elvégezniük, mert ezzel szolgálják leghatásosabban népi demokráciánk további megerősödését. A szocialista törvényesség ugyanis nemcsak azt jelenti, hogy senkit sem lehet törvényes eljárás nélkül a törvények félretételével felelősségre vonni, de jelenti annak biztosítását is, hogy a dolgozók megfélemlítés nélkül végezdhessék alkotó munkájukat, hogy a becsületes milliók személyi és vagyonbiztonsága ne legyen veszélyeztetve. Számoljanak le bíróságaink **az ellenforradalom szervezőivel és szellemi irányítóival** éppen úgy, mint a gyilkosokkal, a fosztogatókkal, a kártevőkkel, a fegyverrejtő

tegetőkkel. Legdöntőbb feladat, hogy ezek mielőbb elnyerjék törvényes büntetésüket, hogy a dolgozók jogai és törvényes érdekei messzemenő oltalomban részesüljenek.”

[**Dr. Nezvál Ferenc** 1909. február 9-én született Győrben. Anyja: Hegedűs Ágnes hat gyermeket nevelt, apja: Nezvál Ferenc cipészsegéd, aki mellett kitanulta a cipész mesterséget, s korán belépett a bőripari szakszervezetbe, amelynek vezetőségi tagja is lett.

Míg apja szociáldemokrata volt (a Tanácsköztársaság alatti tevékenységéért 12 évre ítélték), ő 1928-ban az illegális kommunista párt ifjúsági szervezetébe (KIMSZ) lépett be, 1931-ben Bécsben beválasztották annak Központi Bizottságába. Többször bebörtönlük: 1929-ben két és fél évet kapott, 1934-ben tíz hónap vizsgálati fogság után rendőri felügyelet alá helyezték, 1944 áprilisában az alsódabasi internálótáborba került, ahonnan megszökött és a szovjet csapatok bevonulásáig bujkált.

1945-ben az MKP anyalföldi titkára, 1946-tól óbudai titkára, majd kerületi előljáró, 1948 decemberében a közélelmezési ügyek intézője a városházán, (egyidejűleg a városházi pártbizottság titkára), 1950-ben előbb Budapest alpolgármestere, majd a Fővárosi Tanács egyik elnökhelyettese 1954-ig.

1949-től 1985-ig országgyűlési képviselő, 1951 és 1956 között az Elnöki Tanács és az MDP Központi Ellenőrzési Bizottságának tagja.

A város-és községgazdálkodási miniszter első helyettese 1954-től, ekkor választják meg az MDP Központi Vezetősége póttagjának is 1956-ig. Amikor 1955-ben levelező tagozaton elvégzi az ELTE Állam-és Jogtudományi Karát, Rákosi Mátyás javaslatára bírónak nevezik ki a Különleges Bíróságra.

1956. október 27. és november 3. között Nagy Imre kormányának város- és községgazdálkodási minisztere. 1956. november 12-től december 8-ig a helyreállítási kormánybiztosság tagja.

1956. december 29-től a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány megbízásából az Igazságügyi Minisztérium vezetője, miniszterré 1957. május 9-én nevezték ki.

1957-től az MSZMP Központi Bizottságának és Központi Ellenőrző Bizottságának tagja, az előbbinek 1966-ig, az utóbbinak 1962-ig.

Igazságügyi miniszteri székéből 1966. december 7-én állították fel és nyugdíjazták. Minisztersége alatt az Államjogi és Államigazgatási Kormánybizottság elnöke is volt. 1981-től a Magyar Eszperantó Szövetség elnöke.

1987. november 26-án hunyt el Budapesten, a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben, a nagy munkásmozgalmi parcellában temették el.]

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Forrás: Dr. Révész Béla: „Iratok az Igazságügyi Minisztérium történetéből, 1944-1990”, I.-III. (2016)

Dr. Vida Ferenc vérbíró feljegyzései

1977. októberében **dr. Vida Ferenc** vérbíró (1911-1990), huszonegy halálos ítélet kimondója – köztük Nagy Imre és mártírtársai ügyében, 1958-ban – egy feljegyzést ad át **dr. Korom Mihály** igazságügyi miniszternek. A 21 gépelt oldal terjedelmű irat címe: „Emlékeim az 1956-os magyar ellenforradalom bírói felszámolásáról.” Közli, hogy a feljegyzés eredetijét a Párttörténeti Intézet zárt irattárába kívánja letétbe helyezni.

Dr. Korom Mihály (1927-1993), aki 1966. december 7-től 1978. április 22-ig volt igazságügyi miniszter, 1977. október 31-én elolvasás végett átküldi a feljegyzést **Biszkú Bélának**, az MSZMP Központi Bizottsága titkárának. A kísérő levélben ezt azzal indokolja, hogy:

„A feljegyzés sok figyelemre méltó momentumot tartalmaz, érdemes elolvasni. Úgy gondolom, helyeselhető Vida elvtárs eljárása, hogy az aktív résztvevő emlékezésével leír egy fontos időszakot, a magyar ellenforradalom felszámolásának történetéből.”

Biszkú Béla nagyon gyorsan végez a feljegyzéssel, mert már másnap, november 1-én borítékba teszi és a kísérőlevélre saját kezével ráírja:

„Köszönettel visszaküldöm Korom elvtársnak!”

Markó Imre igazságügyi miniszter

Korom Mihály 1978. április 22-én átadja a miniszteri posztot **dr. Markó Imrének** (1931-2008), aki 1988. június 29-ig töltötte be azt. A hivatalos átadás-átvétel során, április 26-án előkerül dr. Vida Ferenc feljegyzése is és Korom Mihály a Biszkú Bélának írt, majd a KB titkár által visszaküldött levél jobb felső részébe feltűnő módon, erőteljes betűkkel ráírja:

„Markója e! Megőrzésre átdom! IV. 26. Dr. Korom Mihály.”

Markó Imre megőrizte, így ma is fellelhető az Igazságügyi Minisztérium irattárában.

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

MINISZTER

00216/1/1977 szám.

Szigorúan bizalmas !

Minősítés törölve!

B i s z k u Béla elvtársnak,
az MSZMP Központi Bizottságának titkára

B u d a p e s t

Kedves Biszku Elvtárs !

Dr. Vida Ferenc elvtárs átadta nekem a mellékelt feljegyzését, amelynek eredetijét a Párttörténeti Intézet zárt anyagába kívánja letétbe helyezni.

A feljegyzés sok figyelemre méltó momentumot tartalmaz, érdemes elolvasni. Ugy gondolom, helyeselhető Vida elvtárs eljárása, hogy az aktív résztvevő emlékezésével leír egy fontos időszakot, a magyar ellenforradalom felszámolásának történetétől.

Vida elvtárs iratát elolvasás végett juttatom el Biszku Elvtársnak.

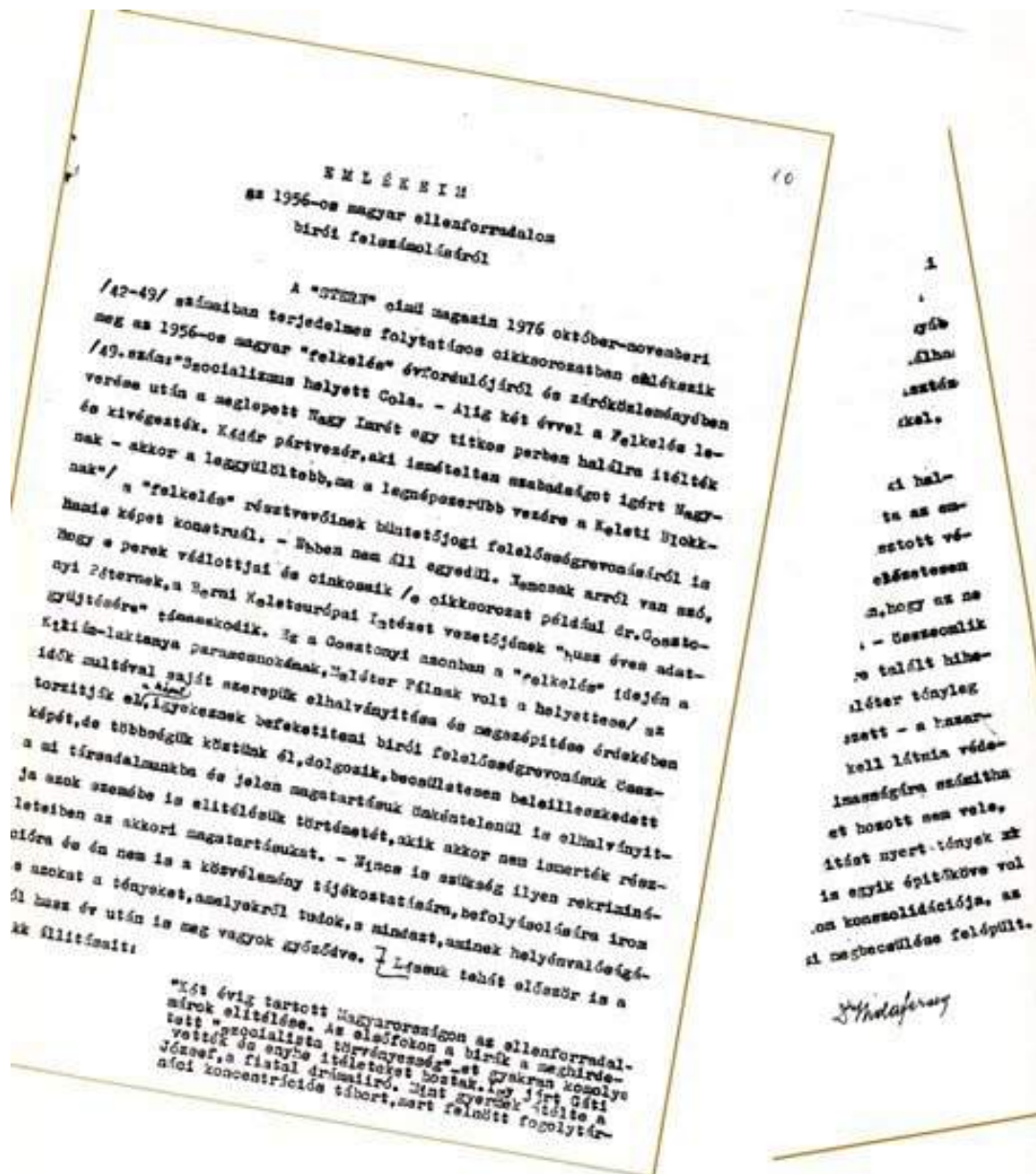
Budapest, 1977. október 31.

Köszönettel
Korom Mihály
Elvtársnak!
K. M. Korom

Elvtársi üdvözléssel:

Dr. Korom Mihály /

Korom Mihály és Biszku Béla levélváltása Vida feljegyzéseiről

Vida feljegyzéseinek első és aláírt utolsó oldala

Emlékezésre készítette a „Stern”

Vidát az készítette írásra, hogy a forradalom 20. évfordulója alkalmából terjedelmes cikksorozatot közölt a nyugatnémet „Stern” magazin 1976 október-novemberében (42.-49. szám), hivatkozva alapos adatgyűjtésére, amelyben részt vett **Gossztonyi Péter** történész, újságíró (1931-1999) is, aki a forradalom idején a Kilián laktanya parancsnokának: Maléter Pálnak a helyettese, disszidálása után Svájcban a berni Osteuropa-Bibliothek vezetője.

Vida érintettsége és elmarasztalása okán formált jogot a válasza, a rágalmak visszatartására és az általa vélt valóságos helyzet felidézésére.

A „Stern” Nagy Imrével kapcsolatban Gosztonyin kívül informátoraként hivatkozott a Fő utcai kihallgató központ különleges vizsgáló csoportjának egyik volt állambiztonsági tisztjére is. Ennek alapján is írta, hogy Nagy Imre sorsa a Kremlben dőlt el.

Márciusban **Kádárt** megkérdezték a KB-ülésen: mi lesz Naggyal? A válasza az volt:

„Amikor a per aktuális lett volna, – nem voltunk elég erősek. Most, hogy elég erősek vagyunk, – a per nem aktuális.”

Május 9-én a lengyel párt vezetője tudakozódott Nagy Imre sorsáról. Kádár válasza a lengyeleknek: „Ez a probléma vértelen megoldást fog nyerni.”

Három héttel később megkezdődött a per. A magyar pártvezér – állította a „Stern” – nem egyszer beleszólt az ítéleti döntésbe. A volt miniszterelnök halálát azonban május végén a Kremlben döntötték el. Kádár végrehajtotta a szovjet akaratot, megszegve minden korábbi ígéretét. A tárgyalás előtt készen volt az ítélet. – idézi Vida Ferenc a nyugat-német magazint.

Ezt követően, még a tárgyalás leírása, Vida ítélkezési elvei, s az 1956 utáni bírói gyakorlat megismerése előtt, következik egy rész a „Stern”-ből, mely látszólag kitérő, konkrétumai azonban a korabeli állapotrajz olyan momentumait villantják fel, melyeket alig ismerünk, ám meglehetősen jellemzők, érdekességük miatt pedig a mai bulvárlapok is megirigyelhetnék. Nos, tán éppen ezért, a bizalmas és szokatlan információk okán, valaki a törlés szándékával **át is húzta** a ránk maradt hivatalos példányban. Szó szerint közlöm ezt a részt, a kissé darabos fordításban:

„A Fő utcai épületben a szovjet titkosszolgálat vezérőrnagya, Sumilin vezette a virtsaftot. (Sic!) A magyar segéderők fegyelmezetlensége a szigorú oroszoknak, különösen a kiszolgált állambiztonsági tisztnek, mindig új problémákat vetett fel. A Nagy különítmény vezetőjét, Szalma Józsefet le kellett váltani, mert titkárnőjével összeszúrta a levelet. Csoportjának egy tagja teherbe ejtett egy 13 éves lányt. Dr. Bence a fogházorvost arra kényszerítette, hogy tiltott műtétet hajtsa rajta végre.

Amikor Takács Péter főhadnagy azt tapasztalta, hogy a halálos ítélet előkészületei megtörténtek, egyik állambiztonsági szolgálatbeli társának azt mondta: „De hát Kádár megígérte, hogy senkit sem állítanak bíróság elé.” Aztán hazament és a fürdőszobájában főbe lőtte magát.

Öt DDR [keletnémet] állambiztonsági tisztnek szabad volt a Fő utcai kihallgatásokon megfigyelőként részt venni. A mindig udvarias németek a

látogatást továbbképző tanfolyamként tüntették fel. A volt Gestapo főhadiszálláson a foglyok kivételével mindenki úgy élt, mint a főfunkcionáriusok, naponta ötször a Belügyminisztérium speciális konyhájáról hordták nekik a válogatott ételeket.”

~~(A Fő-utcai épületben a szovjet titkosszolgálat vezérőrnagya, Szmilin vezette a viátsáftot. A magyar segéderők fegyelmezetlensége a szigorú oroszoknak, különösen a kiszolgált állambiztonsági tisztnek mindig új problémákat vetett fel. A "Nagy-különítmény" vezetőjét, Szalma Józsefet le kellett váltani, mert titkárnőjével összeszúrta a levelet. Csoportjának egy tagja teherbeesített egy 13 éves lányt. Dr. Bencze Ed a fogházorvost arra kényszerítette, hogy tiltott műtétet hajtsa végre. Amikor Takács Péter főhadnagy azt tapasztalta, hogy a halálos ítélet előkészületei megtörténtek – az állambiztonsági szolgálatbeli egyik társának azt mondta: "Dehát Kádár megígérte, hogy senkit sem állítana bíróság elé." Azután hazament és a fürdőszobájában felfelöltte magát. Őt DDR állambiztonsági tisztnek szabad volt a Fő-utcai kihallgatásokon megfigyelőként résztvenni. A mindig udvarias németek a látogatást továbbképző tanfolyamként tüntették fel. A foglyok kivételével a volt Gestapo-főhadiszálláson mindenki úgy élt, mint a főfunkcionáriusok, ötször naponta a belügyminisztérium speciális konyhájáról hordtak nekik válogatott ételeket.)~~

A kihúzott rész a Stern cikkéből

Vida itt még nem fejezi be a „Stern” szövegének magyar fordítását, szükségesnek tartja azt folytatni, s így megemlékezni Losonczy Gézáról, a bírói tanács tagjairól, Nagy Imre viselkedéséről és a halálraítélt jelöltek személyének kiválasztásáról a szovjet döntéshozók és Kádár János által. Elkerülhetetlen, hogy szó szerint közvetítem a leírást:

„Losonczy Géza kommunista fogoly egyike volt Nagy legszorosabb barátainak és azon kevesek egyike, akinek a demokratikus szocializmusról tiszta elképzelése volt. Éhségstrájkba kezdett. Ő már a Rákosi féle fogság kínzásai következtében súlyos beteg volt. Bencze fogházorvos csövön táplálta. Amikor ezt a munkát az őrnök átengedte, az a csövet – gyaníthatóan tévedésből – légcsövébe vezette. Néhány óra múlva Losonczy meghalt. [...]

Az elnök [ti. a bírói tanácsé] sovány, bajuszos férfi, veterán és jogász: Dr. Vida Ferenc. Mellette a mindig jól vasalt Sulyán György veterán. A másik ülnök sápadt, sovány mindig ideges asszony: Lakatos Péterné, egyik túlélője az 1956. október 30-i budapesti párt ház ostromának. Férjét, a pártiskola

igazgatóját a pártház előtt lincselték meg. Lakatosné a sok hatása alatt üldözési mániában szenvedett. A sofőrjének sem volt szabad tudnia privát címét.

Losonczy Géza

Kádár azt kérte a szovjettektől, hogy a tárgyalás ne a sztálinista látszatperek mintájára, hanem a „szocialista törvényesség elvén” rendeztessék meg. A vádlottak nem lettek fizikai kínzással valólásra kényszerítve. A tárgyalás hangja korrekt volt. Csak akkor már készen volt az ítélet. A börtön udvarán az akasztófát felállították.

*A sápadt, lefogyott **Nagy Imre** mindig újra és újra visszahangozta, hogy az állítólagos ellenforradalom a magyar nép valódi felemelkedése volt. A bíróság előtt*

sem alkudott meg politikai meggyőződéséről. Dr. Vida Ferenc elnök meg sem kísérelte a tárgyaláson az előkészített ítéletet megalapozni. Ez megoldhatatlan feladat lett volna. Mindazt, amit az ügyész felvetett, mint főbenjáró bűncselekményt, Kádár ellen is irányulnia kellett, hiszen Kádár pártvezetőként és a kormány tagjaként azt a felkelés alatt helybenhagyta és nyilvános beszédekben szenvedélyesen alátámasztotta.

*A szovjetek négy halálos ítéletet parancsoltak, két delikvenst név szerint: Nagy Imrét és utolsó honvédelmi miniszterét: **Malétert**. A másik két hullajelölt kiválasztását Kádárnak engedték é. Ő nem a prominens vádlottak közül választott, hanem Nagy titkárát: **dr. Szilágyi Józsefet** és **Gimes Miklós** újságírót. Kihallgatásukkor mindketten a magyar nép Júdásának nevezték Kádárt.”*

A Nagy Imre és társai ellen folytatott bírósági eljárás ma már elég jól ismert, ezért nem ismétlem, csupán Vida Ferenc szemszögéből idézem fel legfontosabb ellenérveit, melyek értékelését az olvasóra bízom.

Nagy Imre és Maléter Pál

Gimes Miklós

Szilágyi József

A sápadt, lefogyott Nagy Imre mindig újra és újra visszhangozta, hogy az állítólagos ellenforradalom magyar nép valódi felemelkedése volt. A bíróság előtt sem alkudott meg politikai meggyőződésével. Dr. Vida Ferenc elnök meg sem kísérelte a tárgyaláson az előkészített ítéletet megalapozni. Ez megoldhatatlan feladat lett volna. Mindazt, amit az ügyész felvetett, mint főbenjáró bűncselekményt, Kádár ellen kellett irányulnia. Kádár, mint pártfő és a kormány tagja a felkelés alatt helybenhagyta és nyilvános beszédeiben szenvedélyesen alátámasztotta. A szovjetek négy halálos ítéletet parancsoltak: két de-likvenst név szerint: Nagy Imrét és utolsó honvédelmi miniszterét, Malétert, – a másik két hullajelölt kiválasztását Kádárnak engedték. Ő nem a prominens vádlottak közül választott, hanem Nagy titkárát, dr. Szilágyi Józsefet és Gimes Miklós újságíróát. Mindketten kihallgatásukkor Kádárt a magyar nép Judásának jelölték meg.

A szovjetek négy halálos ítéletet parancsoltak

Vida a bíraskodás alapvető nehézségeként említi, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás olyan körülmények között kezdődött, amikor még nem tisztázódtak az 1956-os események belső összefüggései, erre csak az egyes perek tényállási elemei utaltak halványan. Éppen ezért az első időkben kétféle tendencia bontakozott ki az ítélkezésben. Az egyik a mozaikszerű eseményeket kiragadta a történesek egészéből, mintha azok nem is az „ellenforradalom” részeként történtek volna. Ez épp úgy kirívó aránytalanságokhoz, az ítélkezés eltorzulásához vezetett, mint az ezzel ellentétes tendencia, amikor a tények hiányát elméleti feltételezésekkel helyettesítették és az egyes személyek szándékától független objektív felelősség érvényesült.

Szerinte a Legfelsőbb Bíróság – az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottságának az ellenforradalom okairól és előzményeiről hozott határozata alapján – menet közben, lépésről – lépésre egyre egységesebbé tette az ítélkezést abban, hogy:

„...az egyes személyek felelősségre vonásánál fény derüljön a vád tárgyává tett cselekmények tényszerű konkrét összefüggéseire és az értékelést is nyerjen a büntetés kiszabásánál, jusson kifejezésre a büntetésben, hogy az elkövetők a népi hatalom megdöntésének szándékával követték-e el cselekményüket, vagy az ellenforradalmi események ragadták magukkal vélt, vagy valós sérelmeik megtorlására, agresszivitásuk kiélésére, mennyiben voltak tudatos és szándékos előidézői az ellenforradalmi eseményeknek, illetve mennyire úsztak együtt az árral, s ennek során milyen súlyos, vagy kevésbé súlyos bűncselekményeket követtek el.”

Vida utólag úgy látta, hogy az LB differenciált ítélkezésre vonatkozó iránymutatása meggyőző és önként követhető volt a bírák számára. Hozzátette:

„Ez az irányítás azonban természetesen nem jelenthette azt, hogy az ellenforradalmi események során elkövetett gyilkosságok, rombolások, súlyos bűncselekmények motívumuk folytán a büntető ítélkezésben bocsánatos bűnné váljanak, de megszüntette, vagy legalábbis tompította azt a látszatot – ami valóban észlelhető volt az ítélkezés korai szakaszában –, hogy az egész ellenforradalom a kurvák, a bűnözők és más társadalomellenes elemek randalírozása lett volna, bár ezek az ellenforradalmi eseményeket valóban felhasználták arra, hogy társadalomellenes ösztöneiket kiéljék és ezért szigorúan büntetni is kellett őket.”

Biszku Béla és Kádár János

Vida elismeri, hogy amíg az ítélkezés egységes politikai vonalvezetése ki nem alakult, elvették született szélsőséges, kirívóan szigorú és aránytalanul súlyos ítéletek is, és az is előfordult, hogy az elsőfokú és a fellebbezési bíróságok értékelése merőben eltért: enyhe szabadságvesztéseket súlyos, sőt, a legsúlyosabb büntetésre változtatták át és fordítva: első fokon kiszabott halálbüntetésből 1-3 évi szabadságvesztést hagytak jóvá. Éppen ezért – írja – az ilyen és hasonló visszasságok megszüntetéséért az MSZMP Országos Értekezletének 1957. június 30-i határozata az alapvető feladatot az ítélkezésben úgy határozta meg, hogy érvényesüljön a kérelmelhetetlenség a bűncselekményeket elkövetett és a népi hatalom ellen 1956. november 4-e után is aktívan harcoló ellenséggel szemben, de

a jó szándékú, megtévesztett dolgozókkal szemben , akik cselekményük népellenes voltát időben felismerték és megbánták, a megtorlás helyett a nevelő jellegű büntetést alkalmazták, az erősíti a népi hatalmat. Egyidejűleg az Elnöki Tanács úgy rendelkezett az 1957. évi 34. tvr.-ben, hogy az ellenforradalmárok cselekményeit úgy első fokon, mint fellebbezési szakaszban népbíróságok intézzék: négy népbíróból és egy szakbíróból álló tanács, ezzel is biztosítsák mindkét szakban egységesen a meghatározott politikai szempontok érvényesülését.

Ennek ellenére – teszi hozzá a bíró – az MSZMP Politikai Bizottsága a népbíróságok féléves működése után, 1957. december 10-i határozatában az ítélkezés hiányosságaként állapította meg, hogy a bíróságok nem mindig büntették a törvényesség teljes szigorával az ellenforradalmi bűncselekményt elkövető osztályidegen és huligán elemeket, viszont nem egyszer túlzott szigorral léptek fel azokkal a munkásokkal és dolgozó parasztokkal szemben, akik az ellenforradalomban nem játszottak vezető szerepet, csak megtévesztetteként követtek el kisebb súlyú bűncselekményt, később pedig igyekeztek cselekményüket jóvátenni. Vida erről az időszakról leszögezi:

„Az MSZMP-nek esze ágába sem jutott a bírákat bábként mozgatni, a büntetés mértékére vonatkozó utasításokkal az ítélkezés terhét és felelősségét magára vállalni.”

Tehát az ellenforradalmi események feletti bírói ítélkezés két éve alatt a MSZMP állandóan figyelemmel kísérte az ítélkezés menetét, nagy súlyt helyezett erre az ítélkezés helyes politikai vezetésének érvényesülésére, azt egyrészt a nyilvánosság előtt kifejtett elvi-kritikai észrevételeivel, ennek az elvi-kritikának következetes együttműködésével, másrészt olyan bíróságok felállításával biztosította, ahol a politikai szempontok nagyobb súllyal érvényesülhettek, de esze ágába sem jutott a bírákat bábként mozgatni, a büntetés mértékére vonatkozó utasításokkal az ítélkezés terhét és felelősségét magára vállalni. Ha ezt tette volna, elvesztette volna az erkölcsi alapot, hogy az általa bábként mozgatott bírák ítélkezését elvileg kritizálja. – De nem is volt olyan légkör, amelyben ezt megtehetné volna.

„Az MSZMP-nek esze ágába sem jutott a bírákat bábként mozgatni”

Majd felteszi a kérdést: milyen is volt a bírói testület és milyen volt a közhangulat a bírák körében?

„1957-ben a bírói apparátus nagy része olyan bírókból tevődött össze, akik a felszabadulás előtt is tagjai voltak a bírói testületnek, s többé-kevésbé kiszolgálták a Horthy fasizmus politikai céljait. Ezért őket – egy-két kirívó esettől eltekintve – soha sem vonták felelősségre. Ezek a bírák, akik tisztában voltak azzal, hogy Horthyék hogyan számoltak le minden egyes olyan bíróval, aki tényszerűen nem tudta bizonyítani, hogy ellenségesen áll szemben minden forradalmi irányzattal, a felszabadulást követő rövid vacillálás után ugyanolyan engedelmes eszközei, sőt bábjai lettek az új rendszernek. Politikai ügyeket többségük nem igen tárgyalt, ez egy kiváltságos kis csoport, néhány név szerint ismert bíró privilégiuma volt. A bírák zöme nemcsak a szocializmus célkitűzéseit tette magáévá, vagy meggyőződés nélkül ítélkezése alapjává, hanem a Rákosi korszak népellenes torz koncepcióit is, például a terménybegyűjtéssel, a munkakényszerrel, a népesedéspolitikával, stb. kapcsolatban. Ám akár meggyőződésből, akár megalkuvásból tette magáévá összes visszásságával együtt az új rendszer politikai célkitűzéseit, ezeknek a torz koncepcióknak a logikáját nem tudta, de nem is lehetett elsajátítani, így konkrét ítélkezéseiket átszöttek külső beavatkozások, tanácsok, feltételezett elvárások. Ebben az időben – legjobb tudomásom szerint – az ítélkezés a párt részéről nem részesült elvi-kritikai elemzésben, hanem az Igazságügyi Minisztérium konkrét példákon keresztül igyekezett a kiszabott büntetéseket a büntetési tétel maximumáig felszórólni.” [...]

„Ilyen légkörben alakult ki az ún. osztályharcos tárgyalásvezetés, ahol a vádlottakat a bíró, az ügyész, sőt nem egyszer a védő is, egyszerűen nem hagyta szóhoz jutni, szocialista frázisokat vagdostak a fejéhez és saját hangjukkal lovalták bele magukat a tényektől független, szigorú ítélkezésbe.”

Korom Mihály a parlamentben

Vida meglátása szerint, 1953-ban következett be a fordulat, a párt elhatározta magát az előbbi torz koncepcióktól és a régi bírók alappal félték attól, hogy ezentúl a nép hatalom nem ugyanolyan nagyvonalúan tér napirendre az új rendszer elvtelen kiszolgálása felett, mint ahogyan azt tette az 1945 előtti tevékenységükkel kapcsolatban.

„Én ebben az időben nem voltam bíró. Amikor az Igazságügyi Minisztériumban áttekintést nyertem 1951-ben az ítélkezés eme torzulásáról, terjedelmes cikkben tiltakoztam az ilyen jelenségek ellen. Cikkem lényegét abban tudnám összefoglalni, hogy az osztályharcnak semmilyen körülmények között nem lehet fegyvere a hazugság. Meg voltam ugyanis győződve arról, hogy ezek a jelenségek csupán azzal függenek össze, hogy vannak a bírák között hivatásukba belefásult, rutinból ítélkezők és ezek – főleg, ha ezen tulajdonságuk karrierizmussal párosul – teszik alkalmassá őket arra, hogy utasításokra, feltételezett elvárások szerint ítélkezzenek és ha az ilyen típusú bírák válnak a bírói testületben hangadóvá, – erre az ingoványra terelik többi társukat is. Amikor 1953 végén, az említett fordulat után, magam kértem, hogy ítélőbíróként bekerüljek a bírói testületbe, azzal az elhatározással kezdtem új hivatásomnak, hogy harcba szállok az elfásult, karrierista rutin-ítélkezéssel és annak a többiekre gyakorolt hatásával, befolyásával szemben.”

Vida Ferenc ezután azokról a megrázó csalódásairól ír, melyek megrendítették a rendszerbe vetett hitét. (A hitelesség kedvéért elkerülhetetlen, hogy hosszabban idézzem vallomását.)

„Míg e harcra készültem, ért életem egyik legnagyobb megrázkódtatása: rá kellett döbbernem, hogy a párt nevében – amit én szentebbnek tartottam, mint a katolikusok az oltári szentséget – csaltak és hazudtak. Nemcsak elfásult, karrierista, rutinból ítélkező bírák büntettek utasításra, feltételezett elvárások szerint olyanokat, akiknek bűnös voltáról nem voltak meggyőződve, de olyan elvtársaimat is, akikre példaképeimként néztem fel, és olyanokat, akikkel meghitt baráti viszonyban voltam, hazug ürügyekkel íteltettek el olyanok, akikre ugyancsak, mint kommunista vezetőimre néztem fel.

Csorbát ejtett önbecsülésen, hogy a sajtóban, rádióban, pártértekezleteken élénk tárt hazug ürügyeket való tényként elfogadtam, sőt, úgy éreztem, hogy ha én kerülnék szembe a párt politikájával és az én múltam egyes pontjait értelmeznék negatívan és elítélnének érte, ez csak azt jelentené, hogy a kommunistáktól meg kell követelni múltjuk minden momentumában a félreérthetetlen és fedhetetlen tisztaságot, nemcsak tisztának kell lennünk, de tisztának is kell látszanunk. És amikor módom adódott ezeknek a koncepciók politikai pereknek a mélyére tekinteni – felülbírálatuk során –nemcsak nyomát sem találtam ezeknek a magas erkölcsi követelményeknek, de piszkos kis hazugságokat, tudatos ferdítést találtam bennük, a tények tudatos meghamisítását, intrikát, mindazt, hogy a bíróság által megállapított tényállásoktól,

azok bírói értékelésétől függetlenül és kívülről mások döntötték el, hogy kit miért és hogyan büntessen a bíróság.”

Míg e harora készültem – ért életem egyik legnagyobb megrázkodtatása: rá kellett döbbernem, hogy a párt nevében – amit én szentebbnek tartottam, mint a katolikusok az oltári szentséget – csaltak és hazudtak. Nemcsak elfásult, karrierista, rutinból ítélkező bírák büntettek utasításra, feltételezett elvárások szerint olyanokat, akiknek bűnös voltáról nem voltak meggyőződve, de olyan elvtársaimat, akikre példaképeimként néztem fel és olyanokat, akikkel meghitt baráti viszonyban voltam – hazug ürügyekkel ítéltek el olyanok, akikre ugyancsak mint kommunista vezetőimre néztem fel. – Cserbát ejtett ünbecsülésem, hogy a sajtóban, rádióban, pártértekezleteken elraktírt hazug ürügyeket való tényként elfogadtam, sőt úgy éreztem, hogy ha én ke-

„A párt nevében csaltak és hazudtak... büntettek utasításra...”

Vida úgy érezte, hogy húsz éves bírói tevékenysége alatt a szocialista törvényesség kimunkálásában és a sablonos ítélkezés elleni harcban való részvételéért érdemelte ki kollégái megbecsülését. Ehhez azonban szerinte szerencse is kellett:

„A szerencse is mellém szegődött: olyan időpontban léptem több mint negyvenévesen a bírói pályára, amikor a testület rendkívül érzékenyen reagált minden olyan felvetésre, amely az eljárás törvényessége, a differenciált ítélkezés irányába hatott és ez irányú előrehaladásunkban a kollektív erőfeszítések – mindenkinek egyéni felelősségét alátámasztó, egymást segítő közös döntések – virágkorukat élték. A bírói hivatás egyedülálló sajátos szépsége a közös döntésekért való egyéni felelősség: a bíró soha semmit egyedül el nem dönt, minden döntése nemcsak az ítélőtanács határozata, de szükségképpen beilleszkedik, részévé, gyümölcsvé kell válnia az egész bírói testület kollektív erőfeszítéseinek, – az ítélkezés egészének. Ahol és amennyiben a döntések közös elvi alapjainak kidolgozásában a maga obulusát minden bíró leteszi és a konkrét döntésben – személyes és oszthatatlan felelőssége tudatában – megvalósítja, ez méltó a szocialista bírói ítélethez.

Boldog és büszke vagyok arra, hogy az ellenforradalmi cselekmények feletti ítélkezés 1957/1958-ban, – amelyben derekasan kivettem részemet – ilyen volt és hogy ilyenné váljon, abban tisztos szerepet játszottam.”

Boldog és büszke vagyok arra, hogy az ellenforradalmi cselekmények feletti ítélkezés 1957/1958-ban, melyben derekasan kivettem részemet – ilyen volt és hogy ilyené váljon abban is tisztes szerepet játszottam.

„Boldog és büszke vagyok... derekasan kivettem részem...”

A Nagy Imre és mártírtársai büntetőeljárásának megindításával kapcsolatban Vida azt írja, hogy neki, mint bírónak semmilyen beleszólása nem lehetett abba, mikor emeljenek vádat ellenük. Ennek időpontját nem a belső erőviszonyok alakulása, nem a külföldi ellenpropaganda intenzitása, s nem Nagy Imre népszerűségének halványulása határozta meg, hanem mindenekelőtt a terhelő adatok összegyűjtéséhez szükséges idő.

Nagy Imre a tárgyalóteremben

A „Stern” magazin azon állításával kapcsolatban, miszerint a per korrekt mederben folyt, csak éppen a bíró volt az, aki meg sem kísérelte a vád tárgyává tett tényállás bizonyítását, hiszen „az ítélet már készen volt”, Vida Ferenc ezt válaszolja:

„Mindennek pont az ellenkezője igaz: bár hatalmas, harminc-negyvenezer oldalas, rendkívül alaposan összeállított, sokoldalúan nyomozott anyag állt rendelkezésre, olyannyira, hogy szinte a bőség zavarával küzdöttünk – a vádnak voltak olyan pontjai, amelyekre vonatkozó nyomozati adatok ellentmondtak egymásnak és csak a tárgyaláson a tanúk és vádlottak, valamint a vádlottak egymással szembesítése során tisztázódott a való tényállás.”

Egy szó sem igaz abból, hogy a tárgyaláson „a sápadt, lefogyott Nagy Imre mindig újra és újra visszahangozta, hogy az állítólagos ellenforradalom a magyar nép valódi felemelkedése volt”. Nagy Imre jóhiszeműségével védekezett, azzal, hogy ő csak Rákosi ellen harcolt lehet, hogy nem mindig pártszerű eszközökkel, de a párton belül. Ueki nem volt szándéka e harcba az ellenforradalmi erőket mozgósítani, ha ezt tették elvbarátai, akkor azt az ő tudtán és szándékán kívül tették. Ő 1956 október 23-a utáni első napokban is teljes összhangban együttműködött a népi hatalom védelmezőivel, mégha ezt az események sodrásában le is tagadta. Nem tagadta, hogy voltak egyéb „kisiklításai” is, de ezek csak azért történhettek meg, mert az elvbarátai a kelletténél jobban befolyásolták őt, november 4-én hajnalban is olyan szöveget olvasott fel – az imperialista hatalmak felé katonai beavatkozásra felhívást – amit ő előzetesen el sem olvasott, mielőtt felolvasta annak tartalmát nem ismerte, de ő nem szándékosan ártott a népi hatalomnak. Hogy banálisan fejtszem ki magam: a vádak elől úgy próbált kimosakodni, hogy a hozzá legközelebb állókra fröccsenjen a gyanú. Így nemcsak szembesíteni kellett minden egyes apró momentumra is vádlott-társaival, de tanuként meg kellett hallgatni mindazokat a „hiveit”, akik nem követték végig végzetes útján, de közvetve, vagy közvetlenül az egyes részmomentumokról tudomással bírtak és csak ezek figyelembevételével lehetett eldönteni, hogy melyikük mond igazat.

„Egy szó sem igaz abból...”

Ezután azt írja, hogy utóbbi megállapítása illusztrálására csak emlékezetből kibont néhány momentumot.

„Egy szó sem igaz abból, hogy a tárgyaláson „a sápadt, lefogyott Nagy Imre mindig újra és újra visszahangozta, hogy az állítólagos ellenforradalom a magyar nép valódi felemelkedése volt.” Nagy Imre jóhiszeműségével védeke-

zett, azzal, hogy ő csak Rákosi ellen harcolt, lehet, hogy nem mindig pártszerű eszközökkel, de a párton belül. Neki nem volt szándéka e harcba az ellenforradalmi erőket mozgósítani, ha ezt tették elvbarátai, akkor ezt az ő tudtán és szándékán kívül tették. Ő az 1956. október 23 utáni első napokban is teljes összhangban együttműködött a népi hatalom védelmezőivel, még ha ezt az események sodrásában le is tagadta. Nem tagadta, hogy voltak egyéb „kisiklásai” is, de ezek csak azért történhettek meg, mert az elvbarátai a kellenél jobban befolyásolták őt.

November 4-én hajnalban is olyan szöveget olvasott fel – az imperialista hatalmak felé katonai beavatkozásra felhívást – amit ő előzetesen el sem olvasott, mielőtt felolvasta, annak tartalmát nem ismerte, de ő nem szándékosan ártott a népi hatalomnak. Hogy banálisán fejezzem ki magamat: a vádak alól úgy próbált kimosakodni, hogy a hozzá legközelebb állókra fröccsenjen a gyanú. Így nemcsak szembesíteni kellett minden egyes apró momentumra is vádlott társaival, de tanúként meg kellett hallgatni mindazokat a „híveit”, akik nem követték végig végzetes útján, de közvetve, vagy közvetlenül az egyes részmomentumokról tudomással bírtak és csak ezek figyelembevételével lehetett eldönteni, hogy melyikük mond igazat.”

Még megemlíti Losonczy Géza és Szilágyi József példáját, majd összefoglalja bizonyítási nehézségeit.

„...a nyomozás során valóban meghalt **Losonczy Géza** – a nyomozati iratokban nem volt nyoma, hogy éhségstrájkot folytatott volna, holott ez **Szilágyi Józsefnél** szabályosan és pontosan fel volt tüntetve – a beismerő, saját szerepét halványító, társait rosszindulatúan, feltételezésekkel befeketítő vallomások olyan özönét árasztotta a nyomozó hatóságokra, amelyből csak azt a terhelő adatot lehetett vádlott társai vonatkozásában elfogadni, amit egyéb bizonyítékok sokszorosan alátámasztottak.”

„Ezek és ehhez hasonló apró momentumok százaiból – amik tisztázásához számszerűen meg nem tudom mondani hány tanút kellett kihallgatni – lehetett csak következtetni arra, hogy kinek milyen szerepe volt abban, hogy a Nagy Imre köré csoportosulók egy része párton belüli frakcióból 1955 második felében a hatalom megragadására irányuló, a „legális” – párton belüli ellenzéki – és illegális módszereket kombináló, a népi hatalommal szembenálló összes reakciós erők összefogását célzó államellenes szervezkedéssé alakult át. Nagy Imre hívei sem lettek ugyanis azonos módon bevonva a szervezkedésbe, voltak hívei, akik teljesen értetlenül álltak a harci módszereik változását illetően, sőt, a szűkebb magon belül, akik elhatározták és részt vettek az államellenes szervezkedésben – egyesek előtt bizonyos részleteket elkonspiráltak. Hogyan lehetett volna bűnösségük arányait, büntetésük mértékét ezek tisztázása előtt eldönteni?”

Maléter Pál

Vida Ferenc végül feleleveníti emlékeit Maléter Pálról. A kommunista tanácsvezető bíró a saját szemüvegén át, ítékezésének sajátos szempontjai szerint és a tárgyalóterem közvetlen logikája alapján, így látta a Kilián laktanya parancsnokát, mielőtt elítélte. (Most sem tehetem másként, minthogy szó szerint idézzem.)

*„Felelevenedik emlékeimben **Maléter Pál** példája: ő úgy a nyomozás során, mint a tárgyaláson, illetve annak nagyobbik felén, nagyon következetes egyértelmű védekezést nagyon megnyerően és hihetően adott elő. Ő nem tartozott Nagy Imre hívei közé 1956. október 23 előtt, nem is tudott államellenes szervezkedésükről, őréa azok ebben nem is számíthattak.*

Október 23 után pedig – e védekezés szerint – a honvédelmi minisztériumbeli azon magas rangú tisztársaival működött együtt, akik a népi hatalom hívei maradtak. Mindazt, amit tett, az ő megbízásukból tette. Az így kialakult szerepe félreérthető szituációkba sodorta, olyan látszat alakult ki körülötte, mintha kétkulacsos politikát folytatna. Elismerte, hogy nem elég átgondoltan, de jóhiszeműen a kétkulacsosság e látszatát túlzott magatartásával félreérthetővé tette, messzebb ment a kelleténél és annak során valóban el is vesztette szóban forgó tisztársai bizalmát, valóban egyes gesztusai félreérthetőek voltak, de a jószándéka változatlan maradt. Mindent megmagyarázott, hibáit elismerte, sajnálkozott felettük.

A tárgyalás második felében egy tanút hallgattunk meg, aki a nyomozás adatai szerint Maléternek, mint a Kilián laktanya parancsnokának a Korvin-közi ellenforradalmi csoporttal való kapcsolatát, együttműködését bizonyította. Már a tanú kihallgatása előtt Maléter kijelentette, hogy ő nem teszi vitássá a tanú állítását, valóban volt a Korvin-köziekkel ilyen érintkezése, erről a tanú tudhatott. Ennek ellenére kihallgattuk a tanút, aki vallomásaiban – nyomozati vallomásával egyezően – elmondta, hogy őt a Korvin-köziek elfogták és Maléter parancsára huszonnégy óráig a Kilián laktanyában volt őrizetben. Nekem az tűnt fel, hogy a tanút előzetes letartóztatásból vezették

elő és annak okára rákérdeztem, valamint rutinkérdéseket intéztem hozzá: hogyan került a Korvin-köziek fogságába, miért, mikor, stb.

Ezekre a kérdésekre válaszolva derült ki, hogy ő önként csatlakozott a Korvin-közi ellenforradalmi bandához, azok terrorakcióiban október 29-ig lelkesen részt vett, de az az alaptalan gyanú merült fel ellene, hogy ő a honvédelmi minisztériumbeli néphatalomhoz hű tiszteknek kémkedik és mint-hogy már akkor tudott a budapesti párház készülő ostromáról, azért adták át a Kilián laktanyába való őrzésre a Korvin-köziek Maléternek, hogy semmiképpen ne találhasson érintkezést állítólagos megbízóival. Aztán sikerült magát tisztázni a vád alól és fegyveresen tovább harcolhatott a Korvin-köziekkel, de a Tisza Kálmán téri akcióból kimaradt.

Ez az elképesztő tanúvallomás mindenkit, ki hallotta – bírakat, ügyészt, vádlottakat – frappírozott. Szinte várta az ember, hogy Maléter feláll és a maga logikus, tényekkel alátámasztott védekezési módján megcáfolja a tanú állítását. Hiszen ha előzetesen tudott a Pártház készülő ostromáról és közreműködött abban, hogy az ne juthasson a népi hatalomhoz hű fegyveres erők tudomására, összeomlik az egész védekezése. Eddig minden őt terhelő tényre talált hihető, vagy legalábbis megfontolást érdemlő kibúvót.

Maléter tényleg felállt és ugyanolyan magabiztosan, ahogy eddig védekezett, a hazardőr flegmájával kijelentette, hogy sajnos neki is be kell látnia védekezése összeomlását, s most már csak a bíróság irgalmasságára számíthat.

Ez az elképesztő tanúvallomás mindenkit, aki hallotta – bírakat, ügyészt, vádlottakat frappírozott. Szinte várta az ember, hogy Maléter feláll és a maga logikus, tényekkel alátámasztott védekezési módján megcáfolja a tanú állításait. Hiszen ha előzetesen tudott a Pártház készülő ostromáról és közreműködött abban, hogy az ne juthasson a népi hatalomhoz hű fegyveres erők tudomására – összeomlik az egész védekezése, és ő eddig minden őt terhelő tényre talált hihető, vagy legalább is megfontolást érdemlő kibúvót. – Maléter tényleg felállt és ugyanolyan magabiztosan, ahogy eddig védekezett – a hazardőr flegmájával kijelentette, hogy sajnos neki is be kell látnia védekezése összeomlását s most már csak a bíróság irgalmasságára számíthat.

„Maléter belátta védekezése összeomlását...”

A bíróság nem irgalmas ítéletet hozott sem vele, sem társaival szemben, hanem a tárgyaláson bizonyítást nyert tények alapján bűnösségük arányában

büntette őket. Ez is egyik építőköve volt annak az erkölcsi alapnak, amelyen a népi hatalom konszolidációja, az olyannyira rágalmazott Magyarország nemzetközi megbecsülése felépült.”

Dr. Vida Ferenc

Vida Ferenc (1911-1990) gazdag csongrádi ügyvéd fiaként 21 éves korában már részt vett a cionista mozgalomban. Szegeden szerzett jogi diplomát 1934-ben, majd Izraelbe ment, részt vett a Palesztin Kommunista Párt tel-avivi szervezetének megalapításában.

Magyarországra visszatérve, 1936-tól ügyvédjelölt, 1937-től az illegális kommunista párt tagja „Tunisz” fedőnéven. 1942-ben illegális szervezkedésért életfogytiglani fegyházbüntetésre ítélték. A német megszállás után Németországba deportálták, szabadulása után Budapesten ügyvédként kezdett dolgozni.

Dr. Vida Ferenc (mindhárom képen)

1945 június és 1946 február között az MDP V. kerületi titkára, majd a BM tanácsosa és az MDP Központi Ellenőrző Bizottságának osztályvezetője. 1949 nyarától az Állami Ellenőrzési Központ osztályvezetője. 1951 decemberében került az Igazságügyi Minisztériumba. Csaknem 20 évig volt a Legfelsőbb Bíróság bírása (1953. november 18 – 1972. október 31), tanácsvezető, kollé-

giumvezető-helyettes nyugdíjba vonulásáig.

Az 1957-ben gyorsított büntetőügyeket tárgyaló I. sz. Népbírószági Tanács vezetőjeként ő hirdette ki az első halálos ítéletet. Összesen 21 halálos ítéletet hozott, 18 személyt kivégeztek, hármat távollétében ítélték halálra.

1958. április 22-én előbb halálra ítélt dr. Szilágyi Józsefet (kivégezték április 24-én), majd 1958 június 15-én Nagy Imrét, Gimes Miklóst és Maléter Pált, akiket június 16-án végeztek ki. (Vida a Nagy Imre perben a megbetegedett dr. Radó Zoltán helyett vezette a Népbírószági Tanácsot.)

Vida Ferenc mondta ki a halálos ítéletet még a következő kivégezettek felett: Oláh Miklós, Micsinai István, Kanyó Bertalan, Balázs Géza, Szász Zoltán, G. Tóth László, Lengyel László, Komjáti Ferenc, Sikó Dezső, Iván Kovács László, Sente István, Sente Károly, Bódi József és Zsendovics László.

A távollétükben halálra ítélték: Minárik István, Buri István és Som Károly.

Vida nevéhez fűződnek azok a perek, melyekben súlyos ítéleteket hozott – többek között – Kopácsi Sándor, Jánosi Ferenc, Vászárhelyi Miklós, Déry Tibor, Erdős Péter, Haraszi Sándor, Kardos László, Lőcsei Pál, Mérei Ferenc, Zsámboki Zoltán és társaik, valamint Corvin közti és csepeli fegyveres felkelők ellen.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésében végzett tevékenységéért a Magyar Szabadság Érdeméremmel tüntették ki. Élete végéig tagadta, hogy politikai parancsra, vagy bármely pártvezető személyes utasítására hozta halálos ítéleteit.

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Forrás: Dr. Révész Béla: „Iratok az Igazságügyi Minisztérium történetéből, 1944-1990”, I.-III. (2016)

A Koordinációs Bizottság az igazságszolgáltatás fölött

1957 és 1989 között a mindenkori párt-és kormánypolitika határozta meg a jogpolitikát, amely elvi iránymutatással szolgált a jogalkotás, a jogalkalmazás és az állampolgároktól elvárt jogkövető magatartás számára. A jogpolitikai elvek összességének érvényesülését a „szocialista törvényesség” garanciális feltételének tartották, kötelező végrehajtásukhoz nem férhetett kétség.

Létezett egy testület, amelynek neve több változatban is megtalálható, így **„Bizottság”, „Koordinációs Bizottság”, „Tanácsadó Bizottság”**, amely nemcsak elvi kérdésekkel foglalkozott, hanem gyakorlatilag minden jelentős ügyben előre eldöntötte a jogalkalmazó szervek eljárási és ítélkezési feladatait.

„Minden illetékes tudja, hogy egy 1957-es párthatározat alapján van, és azóta működik a pártközpontban egy úgynevezett Koordinációs Bizottság. Ennek vezetője a K.B. adminisztratív ügyekért felelős titkára, tagja a K.B. Adminisztratív Osztályának vezetője, a belügyminiszter, az igazságügyi miniszter, a legfőbb ügyész és a legfelsőbb bíróság elnöke. Ez elé a bizottság elé kell vinni minden olyan büntetőpolitikai kérdést, vagy konkrét bűnügyet megvitatásra, melynek megítélésében bizonytalanság vagy eltérő vélemény van az illetékes szervek között.”

– mondta **Kádár János** az MSZMP Politikai Bizottságának egyik 1973-as zárt ülésén.

[Ezen az ülésen foglalkoztak a mezőgazdasági gép-és alkatrész kereskedelembe tapasztalt „engedély nélküli külkereskedelmi tevékenység” ügyével, az u.n. MEGÉV-üggyel, melyről megoszlott a párt-, a belügyi-, az igazságszolgáltatási szervek és az érintett szakmai minisztériumok véleménye, olyannyira, hogy a sikeres és többszörösen kitüntetett Pesti László, a MEZŐGÉP Tröszt vezérigazgatója, – korábban a Pest megyei Mezőgazdasági Gépjavító Vállalat igazgatója – a megpróbáltatás rendőrségi zaklatások miatt öngyilkos lett. Valójában az új gazdasági mechanizmus támogatói (Nyers, Fock, Fehér Lajos) és az azt ellenző kemény vonalasok (Biszku, Pullai, Gáspár) csaptak össze a MEZŐGÉP Tröszt – MEGÉV ügy mesterségesen felhagyított és példastatuálásra hivatott napirendi vitája ürügyén. A reformerek vereséget szenvedtek.]

Ha a Koordinációs Bizottság tagjai egymás között nem jutottak egyetértésre, akkor az első titkárhoz, a Titkársághoz, vagy a Politikai Bizottsághoz kellett fordulni döntésért. (A konfliktusok legtöbbször a rendőrség, az ügyészség és a bíróságok között alakultak ki.)

A Bizottságot létrehozó 1957-es párthatározatot még nem sikerült megtalálni, a nagyhatalmú testület ülései szigorúan titkosak voltak, jegyzőkönyvek nem készültek, csak szószavú emlékeztetők. A Bizottság állásfoglalásaira a végrehajtás menetében nem lehetett hivatkozni. Tagjai negyedéves munkaterv alapján dolgoztak, kezdetben kéthetenként, 1978-tól havonta üléseztek a Központi Bizottság épületében, a szervezési és lebonyolítási feladatokat a Közigazgatási és Adminisztratív Osztály látta el.

Pesti László

Szénási Géza

Nezvál Ferenc

Adminisztratív KB-titkárok

Marosán György (1957. II. 26.–1962. X. 12.)
Fehér Lajos (1962. X. 12.–1962. XI. 24.)
Biszkú Béla (1962. XI. 24.–1963. XII. 5.)
Korom Mihály (1963. XII. 5.–1966. XII. 3.)
Biszkú Béla (1966. XII. 3.–1978. IV. 20.)
Korom Mihály (1978. IV. 20.–1985. III. 28.)
Horváth István (1985. III. 28.–1987. VI. 23.)
Fejti György (1987. VI. 23.–1988. XII. 15.)

Az Adminisztratív Osztály, 1966-tól a Közigazgatási és Adminisztratív osztály vezetője

Czinege Lajos (1955–1957)
Kaszás Ferenc (1957–1961)
Tömpe András (1961–1962. XI. 24.)
Rácz Sándor (1962. XI. 24.–1966. XII. 3.)
Borbándi János (1966. XII. 3.–1974. III. 20.)
Rácz Sándor (1974. III. 20.–1983. VII. 6.)
Varga Péter (1983. VII. 6.–1988. XI. 22.)

Belügyminiszterek

Münnich Ferenc (1956. XI. 4.–1957. III. 1.)
Biszkú Béla (1957. II. 28.–1961. IX. 13.)
Pap János (1961. IX. 13.–1963. XII. 7.)
Benkei András (1963. XII. 7.–1980. VI. 27.)
Horváth István (1980. VI. 27.–1985. III. 29.)
Kamara János (1985. III. 29.–1987. XII. 16.)
Horváth István (1987. XII. 16.–1990. I. 23.)

Igazságügyi miniszterek

Nezvál Ferenc (1956. XII. 29.–1966. XII. 7.)
Korom Mihály (1966. XII. 7.–1978. IV. 22.)
Markója Imre (1978. IV. 22.–1988. VI. 29.)
Kulcsár Kálmán (1988. VI. 29.–1990. V. 23.)

A Legfelsőbb Bíróság elnöke

Domokos József (1954–1958)
Jahner-Bakos Mihály (1958–1963)
Szalay József (1963–1968)
Szakács Ödön (1968–1980)
Szilberek Jenő (1980–1990)

Legfőbb ügyész

Szénási Géza (1956. XI. 16.–1975)
Szijártó Károly (1975–1990. II. 14.)

A Koordinációs Bizottság tagjai

A Bizottság ülésein – egyes visszaemlékezők szerint – az adminisztratív területet felügyelő KB-titkár, a KB Adminisztratív Osztályának vezetője és helyettese, a területet felügyelő miniszterelnök-helyettes, az Igazságügyi Minisztérium illetékes vezetője, a legfőbb ügyész és a Legfelsőbb Bíróság elnökének büntető ügyekben eljáró helyettese, esetenként a Központi Népi Ellenőrző Bizottság elnöke vett részt.

A megyei pártbizottságok adminisztratív osztályai megyei „Koordinációs Értekezleteket”, „Koordinációs Bizottsági üléseket” hívtak össze és a felső példa alapján, azokon a megyei pártbizottság adminisztratív ügyekért felelős titkára, az Adminisztratív Osztály vezetője, a megyei rendőrfőkapitány, a megyei főügyész, és a megyei bíróság elnöke vett részt.

Korom Mihály

Domokos (Deutsch) József

Az ülések napirendjén a jogpolitikai kérdések mellett folyamatban lévő, vagy eljárás előtt álló konkrét ügyek is szerepeltek, melyekben kellő eligazítás született a jogalkalmazó szervek számára.

Az iratkutató feltáró munka előtt még mindig sok a fehér folt, a rejtve maradt részletekre a jelek szerint még várni kell.

1950-től „az osztályharc éleződésével” a pártvezetés ellenőrizni kívánta az állami-és államigazgatási hierarchiát, ezért határozott az **MDP KV Adminisztratív Osztályának** létrehozásáról, amely később a Közigazgatási és Adminisztratív Osztály nevet viselte, kibővítvé hatáskörét a közigazgatás, az igazságszolgáltatás és a fegyveres testületek

minden területére. (Ugyanebben az évben Rákosi, Farkas Mihály és Gerő Ernő megalakította a titkosan működő Honvédelmi Bizottságot.)

3. lap
T. 50 IV 26 130 Ref. Sz. H. Sz. P. 2. 3.
Javaslat az adminisztratív osztály megszervezésére.

Az osztályon belül a következő alosztályok szükségesek:

1./ Fegyveres-erők alosztálya.	Ide tartozik a Honvédelmi minisztérium és az ÁVN pártépítés és pártoktatás kérdései, továbbá a Rendőrség, a Rendőrség Politikai Osztálya és a pénzügyőrség, az Országos Magyar Repülő Egyesület, Rövidhullámú Rádióamatőrök Egyesülete.
2./ Közigazgatási alosztály.	Az alosztályhoz tartozik a Belügyminisztérium /közigazgatási apparátus, tűzoltóság/, az Országos Tűzoltó Egyesület.
3./ Igazságügyi alosztály.	Ide tartozik az Igazságügyminisztérium, a bíróságok, az ügyészségek. A tömegszervezetek közül a Jogász Szövetség.
4./ Külügyi alosztály.	Ehhez az alosztályhoz tartozik a Külügyminisztérium.
5./ Közegészségügyi alosztály.	Ide tartozik a Népjóléti Minisztérium, OTI, a tömegszervezetek közül a Vöröskereszt.
6./ Sportszervezetek alosztálya.	Ide tartozik a Sporthivatal, a Szabadságharcos Szövetség, a Magyar Vadászok Szövetsége.

Osztálytitkárság.

Az osztályt fokozatosan kell kiépíteni. A meginduláshoz szükséges az osztályvezető és helyettesének, a Fegyveres-erők alosztályára 3 politikai munkatárának, a többi alosztályra egy-egy politikai munkatárának a kijelölése. Az osztály végleges státusát a Titkárság egy későbbi időpontban állapítja meg.

Az adminisztratív osztály első feladatai közé tartozzon, hogy a Belüggyel együtt mindjárt vizsgálja felül, hogy milyen egyesületek és szervezetek működnek s készítsen javaslatot ezeknek a szervezeteknek részben megszüntetésére, részben pedig a Központi Vezetőség osztályaihoz való beosztására.

1950. 4. 26.: Javaslat az MDP KV Adminisztratív Osztályának megszervezésére

Ezzel párhuzamosan megkezdődött az Igazságügyi Minisztérium folyamatos átszervezése szigorú káder- és osztályszempontok szerint, hogy alkalmassá tegyék a proletárdiktatúra megnövekedett feladatainak ellátására, s a Ries-féle kártékony szociáldemokraták „bűnös aktatologatásának” felszámolására, amelyben „virul a kispolgári semmittevés”.

Rákosi Mátyás és Gerő Ernő

1950. június 19-én a pártvezetés legfelső szintjén (egyesek szerint **Rákosi** diktálta tollba) dörgedelmes feljegyzés készül az igazságügyi apparátus átszervezéséről. A parancs jellegű 3 oldal feladatainak végrehajtásáért **Donáth Ferenc**, a KV tagja, a KV Főtitkársági Iroda vezetője és **Gerő Ernő** felelt.

A dokumentum a következő fontosabb megállapításokat és konkrét utasításokat tartalmazta:

- a., Az igazságügyi apparátus személyi összetételét meg kell változtatni, mert az a Horthy korszakot tükrözi.

„A felszabadulás után az igazságügyi szervekbe bekerült új káderek döntő többsége azelőtt ügyvéd volt, zsidó kispolgárok, akik a polgári jogszolgáltatás szellemén semmit sem változtattak. Az új, amit ezek a „káderek” hoztak, az az, hogy a korrupció még nagyobb, mint azelőtt.” Munkáskáder a bírói és ügyészi karban egyetlenegy sincs.

b., Az igazságszolgáltatás szervezeti felépítése is lényegileg a régi.

„A munkásbíróságok és most a népi ülnökök bevonása a bíráskodásba, bizonyos haladást jelentett ugyan, de ezek a reformok nem vezettek és nem is vezethetnek igazságszolgáltatásunk demokratizálására, ha fennmarad az egész apparátus bürokratikus, polgári, sőt reakciós jellege.”

c., Az igazságügyi apparátus túlméretezett. Nincs szükség négyféle bíróságra. Az Igazságügyi Minisztérium 600 főnyi létszáma jelentősen csökkenthető ... egyes főosztályokat és osztályokat meg lehet szüntetni.

d., Az igazságszolgáltatás elszakadt az élettől. Ez fennáll mind a jogszolgáltatásnál, mind pedig a jogalkotásnál és a jogi oktatásnál.

„...az IM jelenlegi vezetésében hiányzik az iniciatíva, a proletárdiktatúra fokozottabb védelmét szolgáló jogszabályok alkotása és azoknak a gyakorlatban való alkalmazására, vagy azért, mert a vezetők nem hívei a rendszernek, vagy mert elszakadtak az élettől.”

Donáth Ferenc

e., A bajok kútforrása a legfelsőbb vezetés, a reakciós és kispolgári elemek.

Az előbbiek miatt a legfelső pártvezetés javasolja:

1., **„Molnár Erik** elvtárs vegye át az Igazságügyi Minisztérium vezetését, Décsi Gyula elvtárs legyen az igazságügyi államtitkár. Décsi elvtársnak már a felszabadulás előtt kapcsolata volt az illegális mozgalommal, a felszabadulás óta az ÁVH-n dolgozik, jogi képzése van, részt vett a nagyobb politikai perek előkészítésében. Mellette szól, hogy ismeri a vezető bírói és ügyészi kart és az IM munkáját.”

1923/50. 57. levél

Domokh. e.

4/23 Jan

Feljegyzés.

1) Az igazságügyi apparátus nem felel meg a követelményeknek. Ennek főbb okai:

a./ Az igazságügyi apparátus személyi összetétele.

2) Az igazságügyi apparátus nagyjában-egészében a régi . Korthyék ellenforradalmi bírónak és ügyészeinek eltávolítása, a régi apparátusnak csupán egy töredékét érintette. A többség megmaradt az igazságügyi szervezetben, akik a polgári jogszolgáltatás szellemében nevelkedtek, működtek és működnek ma is, teljesen érthetetlenül, olykor nem is titkolt ellenszenvvel állnak szemben a marxista ideológiával, a proletárdiktatura védelmének követelményeivel.

Emellett a bírói és ügyési karban, valamint az IM tisztviselői karában ma is szépszámmal vannak fasiszták.

3) A felszabadulás után az igazságügyi szervekbe bekerült új káderek döntő többsége azelőtt ügyvéd volt, zsidó kispolgárok, akik a polgári jogszolgáltatás szellemén semmit nem változtatnak. Az új, amit ezek a "káderek" hoztak, az az, hogy a korrupció még nagyobb, mint azelőtt.

Munkáskáder a bírói és ügyési karban egyetlenegy sincs. Az IM-be kerültek ugyan be az utóbbi időben munkáskáderek, többségük alantas beosztásba, vezető pozícióba mindössze ötven vannak. Az IM-ben 444-en 1945 előtt is szolgálatban állottak, 1945 után 142-en kerültek be, a többségük kispolgári elem. Az igazságügyi szervezet munkáskáderekkel való felfrissítése csak most indulhat meg. Ebben az évben jogi doktorátust nyerők közül munkáskáder ugye szólnak alig akad, de augusztusban befejeződik az egy esztendő akadémiája, ahonnan 10-15 vezető pozícióra alkalmas munkáskádert nyerünk.

b./ Igazságszolgáltatásunk szervezeti felépítése is lényegileg a régi. A munkásbíróságok és most a nép ülnökök bevonása a bíraskodásba, bizonyos haladást jelentett ugyan, de ezek a reformok nem vezettek és nem is vezethetnek az igazságszolgáltatásunk demokratizálására, ha fennmarad az egész apparátus bürokratikus polgári, sőt reakciós jellege. Az alkotmány komondja ugyan a bírák választását /visszavívását/, de még nincs tisztázva, mikor és hogyan hajtjuk ezt végre. Nyilvánvaló, hogy alkotmányunknak ez a rendelkezése, végrehajtása esetén sem bír gyakorlati jelentőséggel, ha nem gondoskodunk új bírák kineveléséről.

ORZSÁGOS LEVELEZÉS

Feljegyzés az igazságügyi apparátus átszervezéséről

A bírósági szervezet emellett ma nem alkalmas arra az ország közigazgatási és szervezeti felépítéséhez. A járdabíróságok nem mindenütt a járdák székhelyén vannak. Több megyei bíróság van /törvényszék/, mint megye, emellett itt vannak a felsőbíróságok /5, azelőtt táb-la/, amelyek bekerültek az alkotmányba is, de amelyekre véleményem szerint nincs szükség.

c./ Az igazságügyi apparátus túlméretezettsége. Ez két vonatkozásban is fennáll és ~~ez~~ egész igazságszolgáltatásunk elburokratizálásához vezetett.

Az egyik: Nincs szükség négyféle bíróságra és nincs szükség ennyi bíróságra, amiről fentebb már volt szó. A másik: az ország gazdasági strukturájának megváltozása következtében lényegesen lecsökkent és tovább is fog csökkenni a polgári peres és perenkívüli ügyek száma; nincs tehát szükség ennyire bíróra, tisztviselőre, alkalmazottakra / a Bp-i törvényszéken például - amennyiben a velem közölt adatok fedik a valóságot - egy bíróra évente 192 peres és perenkívüli ügy esik!/. A bírók jó kihasználását akadályozza a régi tanács-rendszer, a megyei és felsőbíróságoknál hármas, a legfelsőbb bíróságnál még ma is ötös polgári tanácsok vannak. A Titkárság elé viszünk egy javaslatot a bírói státuszuk egyelőre 110-el való csökkentésére, de ez a csökkentés távolról sem meríti ki a leépítés lehetőségét.

Az igazságügyi szervezet túlméretezettsége természetesen az Igazságügyminisztériumban is fennáll. A csaknem 600 főnyi létszám jelentősen csökkenthető, ami csak megjavítaná a IM munkáját. Az IM szervezetét is meg kell reformálni, egyes főosztályokat és osztályokat meg lehet szüntetni.

d./ Az igazságszolgáltatás elszakadt az élettől. Ez fennáll mind a jogszolgáltatásnál, mind pedig a jogalkotásnál. Az IM-be folyik ugyan bizonyos munka, amely jogrendszerünknek az új viszonyokhoz való alkalmazásátételt célozza, de az IM jelenlegi vezetésében hiányzik az iniciatíva, a proletárdiktatura fokozottabb védelmét szolgáló jogszabályok alkotása és azoknak a gyakorlatban való alkalmazására, vagy azért, mert a vezetők nem hívei a rendszernek, vagy mert elszakadtak az élettől.

Ugyanez áll egész jogi oktatásunkra. A kádernegypótlás nincs biztosítva. Teljesen tarthatatlan, hogy a Középiskola után minimum 8 esztendő kell ahhoz, hogy valaki bírói képezést szerezhessen /4 esztendő a jogi doktorátuszig és további 4 esztendő gyakorlat a bírói vizsgáig/. Revízió alá kell venni az egyetemi oktatás tananyagát, a felső oktatás rendszerét és a bírói képezést. Az egyéves akadémiára kell változtatlanul a legnagyobb gondot fordítani, ahová megfelelő munkakö-

1956. ÉVI LEVÉLTÁR

őseket beküldését kell biztosítani. Az egyetemi oktatás reformját is elő kell segíteni, hogy az eddiginél nagyobb számban menjenek a dolgozó nép fiait a jogi fakultásra.

e./ A bajok kutforrása azonban a legfelsőbb vezetés.
Itt kell kezdeni az orvoslást. Az IM-ben 17 vezető tisztségből 6-at olyanok töltik be, akik 1945 előtt is az IM-ben dolgoztak a kifejezetten reakciós elemek. 9 vezető pozícióból 5-öt munkáskáderek töltik be ugyan be /nem a legfontosabbakat/, jóakaratu becsületes emberek, nem nagy látókörrel, akik irányítás hiányában nem sok sikerrel küzdöttek az IM reakciós elemei ellen. A legfontosabb pozíciókat a kispolgári elemek töltik be, volt ügyvédek, politikailag bizonytalan elemek.

J a v a s l a t .

1./ Molnár Erik elvtárs vegye át az Igazságügyminisztérium vezetését. Décsi Gyula elvtárs legyen az igazságügyi államtitkár. Décsi elvtársnak már a felszabadulás előtt kapcsolata volt az illegális mozgalommal, a felszabadulás óta az ÁVH-n dolgozik, jogi képesítése van, résztvett a nagyobb politikai perek előkészítésében. Mellette arról, hogy ismeri a vezető bírói és ügyészi kart és az IM munkáját.

2./ Pártbizottság vizsgálja felül a vezető kádereket. A Pártbizottságban legyen benne a miniszter és az államtitkár, Pöldes elvtárs a Káder Osztály részéről, Gál elvtárs a IM személyzeti osztályának vezetője, valamint Nagy Imre elvtárs az Adminisztratív osztály vezetője. A bizottság záros határidőn belül tegyen javaslatot, hogy a vezető káderek között kiket kell leváltani, illetve az akadémiát végzett munkáskádereket milyen vezető funkcióba fogják behelyezni.

3./ Az IM vezetői záros határidőn belül dolgozzanak ki egy munkatervet, amely tartalmazza

- a/ az igazságügyi apparátus átszervezésének szempontjait,
- b/ a létszámszökkentés végrehajtásának szempontjait, a fasiszta elemeknek az eltávolítását,
- c/ a kádernevelés és utánpótlás kérdéseit,
- d/ az Igazságügyminisztérium előtt álló legfontosabb jogalkotási feladatokat.

E munkaterv alapján az elkövetkező 3 hónapos időszakban a Politikai Bizottság tárgyalja meg az Igazságügyminisztérium kérését.

Übrey 4/11.
KÖZLÖS LEVÉLTÁR

- 2., „A Pártbizottság vizsgálja felül a vezető kádereket. A Pártbizottságban legyen benne a miniszter és az államtitkár, **Földes** elvtárs a Káder Osztály részéről, **Gál** elvtárs az IM személyzeti osztályának vezetője, valamint **Nagy Imre** elvtárs, az Adminisztratív Osztály vezetője. A bizottság záros határidőn belül tegyen javaslatot, hogy a vezető káderek között kiket kell leváltani, illetve az akadémiát végzett munkáskádereket milyen vezető funkcióba fogják helyezni.”
- 3., Az IM vezetői záros határidőn belül dolgozzanak ki munkatervet az apparátus átszervezésének és a létszámcsökkentés végrehajtásának szempontjairól, a káderutánpótlásról és a legfontosabb jogalkotási feladatokról.

Molnár Erik

„E munkaterv alapján az elkövetkező 3 hónapos időszakban a Politikai Bizottság tárgyalja meg az Igazságügyi Minisztérium kérdését.” – fejeződik be a Feljegyzés.

Három hónappal később, szeptember 22-én újabb Feljegyzés készül az Igazságügyi Minisztérium átszervezéséről, kiegészítve a korábban meghatározott feladatok sorát.

Az 1., szám alatt konkrét nevek olvashatók az eltávolítandó vezetők között:

„El kell távolítani végelbánással, nyugdíjigény nélkül a minisztérium kötelékéből mindazokat a fasiszta bírókat, ügyészeket, vezető helyen lévőket,

akik a Horthy rendszer idején politikai ítélezésekben cselekvően közreműködtek. Az eltávolítandók között szerepeljen elsősorban: **Majzik László, Molnár Sándor, Lee Tibor, Zalán Kornél, Radovits Lajos, Menyhárd Alfréd** és más, kommunisták elleni perek hírhedt ötös tanács tagjai. Eltávolítandók **Somogyi Ödön, Bojta Béla, Faragó György, Szűcs János** és más, Ries által beépített jobboldali szociáldemokraták. Amennyiben nevezettek bármelyike a Párt tagjául csempészte be magát, előzőleg a megfelelő pártfegyelmi eljárás alá esnek. Kommunistákból – esetleg több – 3 tagú bizottságot kell létrehozni, amelynek feladata felkutatni a Ries által meghagyott fasiszta, becsempészett, elrejtett jobboldali szociáldemokrata elemeket.

Az eltávolított fasiszták, jobboldali szociáldemokraták és más ellenséges

elemek helyére bátran munkáskádereket kell helyezni. Ennek biztosítására, ha kell, szállítsák le a bírói korhatárt 26 évről 24 évre; a 3. évükben lévő joghallgatók legjobbjait helyezték az apparátusba és tegyék lehetővé, hogy magánúton szigorlatozzanak; rendezzenek bírósági és ügyészségi fogalmazók részére tanfolyamokat és a legjobbakat bírálók, ügyészekké léptessék elő.”

IGAZSÁGÜGYMINISZTERIUM.
00107/1956. I. M. TÜK.

Szigorúan bizalmas ! !

Tárgy: A titkos kezelésű bűnügyekben eljárásra jogosult védő ügyvédek névsora.

Mell.: Névjegyzék.

DÉKÁN ISTVÁN ELVTÁRSNAK
Államvédelmi Vezérőrnagy
Miniszterhelyettes
B U D A P E S T
Belügyminisztérium.

A titkos kezelésű bűnügyekben eljárásra jogosult védő ügyvédek névsorát - az időközi változásokra tekintettel - felülvizsgáltam, és az ebből a szempontból eszidőszerint szóba jöhető ügyvédek névjegyzékét - az érdeelt szervek javaslatai alapján - elkészítettem. Kérem Miniszterhelyettes Elvtársat, hogy a névjegyzékkel kapcsolatban az esetleges észrevételeit mielőbb közölni szíveskedjék.

B u d a p e s t, 1956. évi április hó 12 napján.

/: Kovács Kálmán :/

az igazságügyminiszter első helyettese.

A titkos védő ügyvédek névsorát egyeztetni kellett az ÁVH-val

Folyamatos ellenőrzés alatt változott a **titkos ügyekben eljárásra jogosult védő ügyvédek** országos névjegyzéke, amelyet az Igazságügyi Minisztérium csak azután küldhetett el a Legfelsőbb Bíróságnak, ha a javasoltak politikai alkalmasságáról előzetesen egyeztetett a Belügyminisztériummal és a Legfőbb Ügyészséggel. Jóváhagyás után

kötelező volt a névsor rendszeres felülvizsgálata. Közvetlenül a forradalom előtt a titkos kezeléssű büntető ügyekben eljárásra jogosult védőügyvédek létszáma 146 volt. (A katonai védők létszáma: 252 fő.) A megyék szerinti névsor:

Titkos ügyekben eljárásra jogosult védők

név, letelekedési helye.

Baranya megyei:

Kertész Endre Pécs
Wolf Ferenc Pécs
Kasár Andor Pécs

Kertész Ferenc Pécs
Viasz László Pécs

Apáthy Zoltán Mohács
Gárdos István Pécs

Bács-Kiskun megyei:

Péterffy István
Juhász László
Selmeczy László

Lászlóffy Lajos
Szerdahelyi Sándor
Lászlóffy Antal

Várkonyi Árpád
Kőss Ferenc
Ádám István

Békés megyei:

Medovarszky Mihály
Békés György

Balázs Ambrus

Szenttoronyai György

Borsod-Abaúj-Zemplén megyei:

Dr. Erdős Imre
dr. Fikházi László
dr. Pöldes Sándor
dr. Hortai Ferenc

Dr. Répássy Károly
dr. Verő Sándor
dr. Demeter Kálmán
dr. Nagy Géza

dr. Barna Zoltán
dr. Bóth Ferenc
dr. Károlyi Tihomér
dr. Pácz Ignác

Budapest:

Barna Imre
Révai Tibor
Holló Ottó
Virág László
Szűcs István
Schreiber Henrik
Földi Árpád
Maróti Ottó
Szép Imre
Raj Sándor
Forrai Sándor
Kovács István
Burger István
Papp Lajos
Hajósi György
Szűcs Mihály
Paragó Dező,
Aczél Andre
Varga Gábor
Léclermann Miklós

Galanbos Mihály
Vadas György
Bálint Sándor
Borcs Ferenc
Kémeth Imre
Pál Jenő
Oblath Károly
Szász Pál
Balázs László
Schwartz Pál
Spinner Sándor
Kármán Aladár
Szentmiklósi István
Gottesmann Lajos
Ambrózy György
Kendz-Posszony József
Konta Lipót
Kósa István
Perler Ferenc
Cséper Miklós

Patricz István
Zarubay Emil
Alács Ferenc
Hidas Márton
Hollósi Aladár
Bánki Péter
Prankó Imre
Gergelyi Miksa
Balázs Zoltán
Fássy Lajos
Bárd Imre
Bálint Ákos
Weninger János
Majör Ákos
Kozma Tibor
Abonyi László
Dzuhay László
Karton Gyula
Mártai László

Comarád megyei:

Kassanitsky Zoltán
Draskóczy Sándor
Kóránt László

Gönczi Pál
Orgovány Antal
Tóth László

Erdélyi János
Dombrádi Sándor
Gorkovits Pál

Szakács István
Kövér Béla

Tompai Mihály
Ladányi György

Wilheim Lajos
Gerde István

Felső-magyarországi megyék:

Nemes József
Gáspár János

Barabás Ferenc

Spanyár Lajos

Cyőr-megye:

Kelcz Aladár
Erdélyi Iván

Giday Gyula

Tóke Béla

Hajdu-megye:

Dr. Ladányi Sándor
dr. Gombos László

dr. Kulcsár Imre
dr. Varga Imre

dr. Szutor Béla

Mógoród-megye:

Daróczi Gusztáv

Magyar Pál

Pest-megye:

Dunai Béla Dabas

Somogy-megye:

Fuchs Ferenc Barcs
Berecsky István

Marton E. István Kaposvár
Kovácsi Gyula

Hegedűs János

Szabolcs-megye:

Gólya Pannabás

Tolna-megye:

Tihanyi Máttyás
Rázbányai Dezső

Végh Béla

Csál Dezső

Szolnok-megye:

Sz. Molnár Imre
Klein Aladár

Bojtos Gyula

Kémeth Ferenc

Vas-megye:

Dr. Sass István

dr. Simon József

dr. Gábrriel Lajos

Veszprém-megye:

Küves József
Kovácsi László

Papp László
Hajós Zoltán

Szilasi Sándor

Zala-megye:

Dr. Wessely József

Dr. Nagy Imre

Titkos védőüggyédek névsora

(Mivel Komárom és Heves megyében ez idő szerint nem volt titkos ügyekben eljárásra jogosult védő, Komárom megye területén a feladatot a budapesti, Heves megye területén pedig a Borsod megyei titkos védők látták el.)

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató

Forrás: Dr. Révész Béla: „Iratok az Igazságügyi Minisztérium történetéből”, I.-III.
(2016)

Veress Péter külkereskedelmi miniszter, párizsi nagykövet, az MSZMP KB tagja mint hálózati titkos munkatárs és a „K-189” főoperatív beosztású, hírszerző szt-őrnagy

A Belügyminisztérium illetékes hírszerző osztálya (III/I-6) soron kívül jelentette, hogy 1981. szeptember 26-án a kuwaiti repülőtéren ismeretlenek rendellenes módon felnyitották **Veress Péter** külkereskedelmi miniszter bőröndjeit a repülőgép megérkezése és a csomagok kiadása között eltelt időben, ami kb. 45 perc volt. A Kuwaittal foglalkozó speciális szolgálatok „Kubala” nevű objektum dossziéjában fellelhető operatív iratok egyike szerint, a kuwaiti hatóságok állandó megfigyelés alatt tartották a magyar követiséget, akárcsak a többi szocialista országét, ám nem volt kivétel az Amerikai Egyesült Államok, Irán, Irak, Egyiptom, Szíria és Afganisztán külképviselete sem. (ÁBTL 3.2.5. O-8-649/a)

A hírszerzés rutinos értékelő tisztje némi derűvel kérdezhetette: *„Ezek tudnak valamit? Valamikor megjegyezték, s tán még ma is gyanakodnak a K-189-es őrnagyra? Nem kellene...”*

A megjegyzés arra utalhatott, hogy **Veress Péter** külkereskedelmi miniszter (1979-1987), az MSZMP KB tagja (1980-88), **a BM III/I-4, majd I-11 osztályának szigorúan titkos állományú, hírszerző főoperatív beosztottja, a „K-189” sz. őrnagy** volt, de 1972-ben, magasabb beosztásba kerülése miatt kötelezően leszerelte a belügyminiszter. Verest akkor miniszter-helyettessé nevezték ki, ez a funkció hatáskörileg az MSZMP Központi Bizottsága Titkárságához tartozott. (ÁBTL 2.8.2.1.-973/94-815)

1967-ben vették szt-állományba, amikor a KKM Tengerentúli Országok Államközi Főosztályának volt a vezetője, de már szervezésétől: 1957-től hálózati személyként eredményesen szolgált nemcsak a hírszerzést, hanem a kémelhárítást is. Elismerték odaadó munkáját, megbízható, higgadt, megfontoltan döntő, határozottan cselekvő titkos munkatársnak, majd hivatásos állományú főtisztnek tartották, aki mindig a legmagasabb színvonalon igyekezett eleget tenni a vele szemben támasztott követelményeknek és tartós sikerrel látta el feladatait.

Pedig nem akarták beszervezni, **nem az állambiztonság jelentkezett nála, hanem ő az állambiztonságnál**, valódi önkéntesként.

Veress Péter 1956 elején saját kezdeményezése alapján került kapcsolatba az állambiztonsági szervekkel. Ugyanis a III/I Csfség egyik külföldön működő titkosmunkatársának jelentése tévedésből hozzákerült, s ő felkutatatta a KKM kémelhárításával foglalkozó tisztet és az iratot neki adta át az illetékesekhez való továbbítás végett. Ezt követően a területtel foglalkozó szervek többször igénybevétték segítségét főleg külföldi állampolgárok felőli informálódás céljából.

Formális bevonására 1957. december 20-án került sor. Beszervezését Csécsi Kálmán r. alez. III/I Csfség beosztottja és Hegyi Ferenc r. fhdgy. a III/II Csfség beosztottja hajtotta végre. Tekintettel arra, hogy rövidesen a bevonása után kihelyezték külszolgálatra Damaszkuszba, a III/I Csfség képezte ki és bízta meg feladatokkal. Damaszkuszi tartózkodása alatt csak kémelhárító, a külképviselet védelmével kapcsolatos feladatokat teljesített. Tel-Avivban a védelmi teendők mellett politikai és gazdasági információk megszerzésére, beszervezési jelöltek felkutatására és megismerésére kapott megbízást. Hazatérése óta továbbra is közreműködik a hírszerzés munkáját elősegítő feladatok megoldásában.

Saját maga kezdeményezte a kapcsolatot az állambiztonsági szervekkel

Tekintettel arra, hogy beszervezése után hamarosan kihelyezték külszolgálatra **Damaszkuszba** (1958-60), a III/I csoportfőnökség képezte ki és bízta meg feladatokkal. Szíriai tartózkodása alatt csak kémelhárító feladatokat teljesített, elsősorban a külképviselet védelmével kapcsolatosakat. Következő állomáshelyén: **Tel Avivban** (1960-62) a védelmi teendők mellett politikai és gazdasági információk megszerzésére, beszervezési jelöltek felkutatására és megismerésére kapott megbízást. Az angol és francia nyelvet tárgyalóképes szinten beszélte, megértette a románt és a németet, oroszul és spanyolul tanult. Hazatérése után a hírszerzés munkáját elősegítő feladatok megoldásában vett részt. (ÁBTL 2.8.2.1. – 37)

Az állambiztonság illetékes vezetői úgy értékelték, hogy Veress szakismereteinek növekedésével arányosan nőtt érdeklődése és kezdeményező készsége a bonyolultabb operatív teendők együttműködő végrehajtásában. Mindenkor alapos körültekintéssel és lelkiismeretesen járt el. Az állambiztonság segítése belső meggyőződéséből fakadt. Mint írták:

„Különösen személyek megismerése, tanulmányozása során ért el jó eredményeket. Itthonléte óta is sok értékes, operatív szempontból figyelemre méltó tájékoztatást adott. Külföldre utazása előtt mindig operatív feladatokat kér.

Hazatérése után azonnal jelentkezik és beszámol tapasztalatairól.”

Külszolgálati helyein a rábízott feladatokat lelkiismeretesen, bővülő szakismereteinek arányában növekvő érdeklődéssel és kezdeményezően végezte. Különösen személyek megismerése, tanulmányozása során ért el jó eredményeket. Itthonléte óta is sok értékes, operatív szempontból figyelemre méltó tájékoztatást adott. Külföldre utazása előtt mindig operatív feladatokat kér. Hazatérése után azonnal jelentkezik és beszámol tapasztalatairól.

1964 januárjában, hivatali beosztására való tekintettel a hálózattól töröltük. Jelenleg Károlyi Gyula r. alez. tartja vele a kapcsolatot.

Károlyi Gyula
Károlyi Gyula r. alez.
alosztályvezető helyettes

Nytsz: 67/H 431 /1967.

Készült 2 pl-ban

Készítette: KGy/BJ-né

Külföldre utazása előtt mindig operatív feladatot kér...

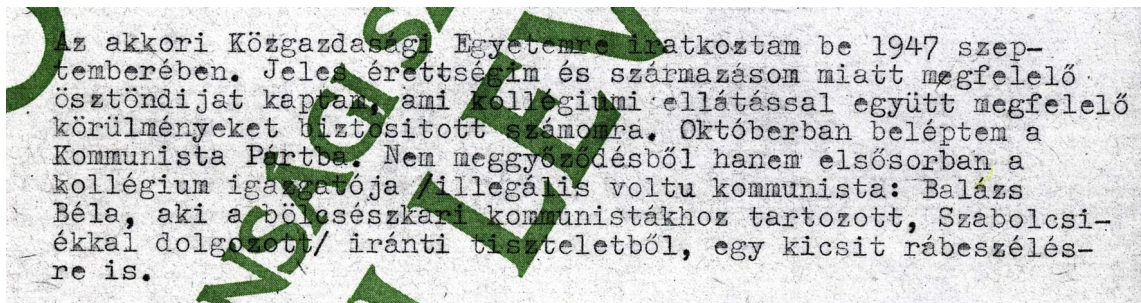
1964-ben – hivatali beosztására és párttiszségeire való tekintettel – átmenetileg nélkülözni kényszerülnek a hálózati munkában, egészen 1967-ig, amikor a hivatásos állomány szt-tisztjének nevezi ki a belügyminiszter. Az átmeneti időben Károlyi Gyula r. alezredes tartotta vele a kapcsolatot. Kinevezése után speciális hírszerzési operatív képzésben részesült.

Veress Péter 1928. június elsején született Erdélyben, Csik megyében, Gyimesközélpok községben (Lunca de Jos), amely a gyimesi csángók havasi szórványtelepekből álló települése, Csíkszeredától 39 km-re, a Tatros völgyében. Szülei parasztok voltak. Apja: Veress György sokat betegeskedett, ezért kiegészítő foglalkozást vállalt a község-házán, pénztáros lett. Korán meghalt, 1940-ben, 39 éves korában. Attól kezdve anyja: Molnár Erzsébet (második férje után: Tankó Jánosné) tartotta el 1947-ig. Két testvére: Julianna és György, féltestvére Tankó Imre.

A négy elemi elvégzése után, 1939-től a csíkszeredai római katolikus gimnáziumba járt, ahol 1947-ben érettségizett, miközben a három gyermeket nevelő édesanyja egyre jobban elszegényedett. Csak azért fejezhette be a középiskolát, mert tanulmányi eredményei alapján fizetési kedvezményeket és pénzbeli segítséget kapott a gimnáziumban.

Tanárai a papi pályát javasolták neki. 1947 nyarán azzal hagyta el Csíkszeredát, hogy Nagyváradra utazik és a Teológiai Főiskolán folytatja tanulmányait. Ehelyett egyik osztálytársával, András Imrével, aki papnak készült, Szatmárnémeti közelében illegálisan átlépték a határt az ottani jezsuita rendház valamelyik lakójának segítségével.

1947 szeptemberében felvették a Közgazdasági Egyetemre, ösztöndíjat és kollégiumi ellátást kapott. Októberben belépett a **Kommunista Pártba**, mint önéletrajzában írja: **nem meggyőződésből**, hanem részben rábeszélésre, részben a kollégium kommunista igazgatója: Balázs Béla iránti tiszteletből.

Az akkori Közgazdasági Egyetemre iratkoztam be 1947 szeptemberében. Jeles érettségim és származásom miatt megfelelő ösztöndíjat kaptam, ami kollégiumi ellátással együtt megfelelő körülményeket biztosított számomra. Októberben beléptem a Kommunista Pártba. Nem meggyőződésből hanem elsősorban a kollégium igazgatója illegális voltu kommunista: Balázs Béla, aki a bölcsészkar kommunistákhoz tartozott, Szabolcsi-ékkel dolgozott/ iránti tiszteletből, egy kicsit rábeszélésre is.

„Beléptem a Kommunista Pártba...nem meggyőződésből”

Tanulmányainak folytatása nem volt töretlen. A közigazgatási szakot, amelyiket választotta, áttették a jogi egyetemre, amihez nem volt kedve. A Külügyi Akadémiát – amire párhuzamosan járt – Rajk László letartóztatása után szélnek eresztették, az újrainduláskor pedig már nem vették fel. (Kísérte az a gyanakvás, hogy illegálisan jött át Romániából, az Államvédelmi Hatóság külföldre sem engedte utazni 1954-ig.) Egyetlen kiútként a Közgazdasági Főiskola kínálkozott, s mivel az csak két éves volt, előző vizsgái beszámításával 1950-ben el is végezte. Júliustól októberig a NIKEX-nél dolgozott segédreferensként, majd a KKM kádereképző tanfolyamára hívták szemináriumvezetőnek, két évet töltött ott.

1953 elején a KKM egyiptomi referatúrájára került. 1955-ben osztályvezetőnek nevezték ki az Államközi Főosztályon. Közben alapszervezeti párttitkár, a minisztérium pártbizottságának és végrehajtó bizottságának tagja.

1954 decemberében megnősült. Felesége: Schwarcz Erzsébet (1929, Kispest, Némedy Mária) az Idegen Nyelvek Főiskolája német szakának elvégzése után előbb az AGRIMPEX-nél, majd a Kereskedelmi Kamaránál dolgozott, onnan került a KKM deviza főosztályára előadónak. 1948 óta volt párttag. Gyermekük: Mária 1960-ban szüle-

tett Damaszkuszban. (Első gyermekük négy éves korában meghalt.) Példásan kiegyensúlyozott családi életet éltek, káros szenvedélyük nem volt.

„1956 októbere kettős helyzetet teremtett. Megválasztottak a Forradalmi Bizottság tagjává és így párhuzamosan viseltem ezt a két – összeférhetetlen – funkciót. Novemberben megszűnt a Forradalmi Bizottság, de a VB tagjául újraválasztottak.” – írja önéletrajzában, 1967-ben.

1957 végéig változatlanul osztályvezető. 1958 februárjában **Szíriába** küldik a kereskedelmi kirendeltség vezetőjének. (Megválasztották a kirendeltség párttitkárának is.) Onnan 1960 augusztusában tér haza, októberben pedig már indulhat **Izraelbe**, ahol a tel-avivi kereskedelmi kirendeltség vezetője 1962 júliusáig. Novembertől a Tengerentúli Országok Államközi Főosztályának helyettes vezetője.

A Magyar-Román Társaság ügyvezető elnöke, mellette Glatz Ferenc ül

1966. júniusában befejezte két éves tanulmányait a Pártfőiskolán. A kiváló eredmény mellé elismerő véleményt is kapott: külön kiemelték, hogy sok önálló gondolata volt az

osztályfoglalkozásokon, a konzultációkon, különösen jártasnak bizonyult a nemzetközi politikai kérdésekben, fejtegetései hasznosak voltak az egész kollektíva számára.

Az ősszel lezajlott választásokon ismét alapszervezeti párttitkár és a minisztériumi Pártbizottság tagja lett.

1967 márciusában, sztrájkállományba vétele előtt a belügyi szervek így foglalják össze szakmai pályájának eredményeit:

„Szakmailag a külkereskedelem elméleti és gyakorlati kérdéseiben kiemelkedően képzett, nagy gyakorlati tapasztalatokkal rendelkezik. Rendszeresen részt vesz államközi tárgyalásokon, gyakran, mint delegációvezető. Munkáját példás fegyelemmel végzi. A hozzá tartozó közel-keleti országok gazdasági helyzetét igen alapos felkészültséggel, egy-egy esetben tudományos elmélyültséggel vizsgálja. (Pl. a közelmúltban magas színvonalú tanulmányt készített Izrael gazdasági helyzetéről, külkereskedelmi tevékenységéről.) Sok szakirodalmat olvas, főleg angol nyelven.”

A Külkereskedelmi Minisztérium minősítése is egyöntetűen pozitív volt, egyebek között megállapította:

„Jelentős tapasztalatai vannak a külkereskedelmi munka itthoni és külső területein. Feladatait eddig igen jól látta el, tehetséges, nagy szorgalmú és munkabírási, áldozatokra mindig kész, művelt és önmagát folyamatosan képező, sokoldalúan érdeklődő elvtárs, akinek munkatársaihoz való viszonya igen jó, őszinte, véleményét kimondó, amellet kiváló, kritikusan gondolkodó, állandóan fejlődő és vezetői képességekkel, gyakorlattal rendelkező elvtárs.”

A szakemberek kiemelték **szíriai** teljesítményét: vezetése alatt nőtt a forgalom, személyes közreműködésével vetette meg lábát és alapozta meg szíriai üzleti kapcsolatait a KOMPLEX és a BUDAVOX külkereskedelmi vállalat, igen aktív kapcsolatokat épített ki a fogadó ország gazdasági, kereskedelmi és politikai köreivel.

Izraelben sokkal nehezebb dolga volt. A leváltott kereskedelmi tanácsos: Szendrői László („Gandhi” fedőnevű titkos munkatárs) távozása után, zavaros személyi viszonyok és feltűnően elhanyagolt biztonsági körülmények között csaknem két évig egyedül dolgozott a szétesett kirendeltségen.

A magyar követség 1950 tavaszán nyílt meg Tel-Avivban az akkori nemzetközi helyzetnek megfelelő ellenséges légkörben. Az izraeli elhárítás erőteljes tevékenységének eredményeképp (is), már 1951 novemberében menedékjogot kért Liebermann Albert magyar kereskedelmi tanácsos.

Veress érkezése -1960. október – előtt, 1958-tól sűrűsödtek a magyar hírszerzés

gondjai. Az izraeli származású alkalmazottak szinte zavartalanul teljesíthették a belső elhárítástól kapott feladataikat, szabadon jártak-keltek a követségen és a kirendeltségen, hozzáfértek a rejtjelező berendezéshez, a takarítónő benyúlhatott a páncélszekrénybe, a már régóta hírszerzőgyanús, mindenbe beleszóló tolmácsra sokáig senki sem gyanakodott, az sem volt feltűnő, hogy a gépkocsivezető menyasszonya az izraeli hadsereg tisztje, s a minden nap bejáró angol tanár túlbuzgó igyekezettel érdeklődik a rezidentúra tagjai felől.

1959 májusában be is törtek a kereskedelmi kirendeltség épületébe, feszítővassal próbálták kinyitni a páncélszekrényt, feldúlták az íróasztalokban és a szekrényekben talált iratokat, behatoltak a lakásba is, még a matracok alá is benéztek. A kertben lévő két egyenruhás rendőr először héberül szólt a kirendeltség helyszínre érkező munkatársához (Vermes Róbert, „Bárány” fn. tm.), majd tökéletes magyarsággal folytatták a beszélgetést, miközben két civil ruhás társuk észrevétlenül távozott. (Budapesten a hírszerző főnök (II/3) Tömpe András r. vezérőrnagy úgy értékelte a történeteket, hogy az izraeli elhárítás átlátszó akciójáról volt szó.)

Veress nemcsak a kereskedelmi tárgyalásokat vezette önállóan a politikai és gazdasági érdekek gondos mérlegelésével, hanem sikeres piackutatást is végzett, a kirendeltségen rendbe hozta a pénztári és leltári ügyeket, a titkos iratok kezelését, s rendezte a megromlott kapcsolatokat a legfontosabb üzleti partnerekkel. Szervezettséggel és rendszerességgel, következetes személyi építkezéssel sikerült javítani a kirendeltség helyzetén.

Megnyitja a Külker S.C. verőcemarosi sportnapját

Belügyi megbízatása legalább ilyen nehéz és főként új feladatok elé állította. A **BM II. (Politikai Nyomozó) Főosztályának 3. osztálya (hírszerzés)** nemcsak a kutatómunka és az információ szerzés területén várt el tőle eredményeket, hanem meghatározott részt szánt neki az új központi munkaterv alapján indult átfogó feladattervből, amely az izraeli magyar emigráció feldolgozását tűzte ki célul. A szigorú határidőkhöz kötött feladatok első sorban az izraeli magyar származású, lojális lakosok feltérképezésére és felhasználására vonatkoztak, új kategóriák szerinti csoporto-

sításban és a korábbi adatforrások és tájékoztatói bázisok kibővítésével a rezidentúra és a budapesti központ közös ütemterve és végrehajtási vonala szerint.

A BM Politikai Nyomozó Főosztályának eredeti 8/1961. X. 4 „I” hírszerző utasítását kétszer is módosították, először novemberben, majd 1962. január 3-án. Az izraeli magyar emigráció feltérképezésének kategóriáit fokozatosan szűkítették, azok fontossági sorrendjét megváltoztatták. A végső változat a következőkre vonatkozott:

1., Fegyveres testületek:

- a., aktív szolgálatban lévő rendőrök, katonák
- b., a biztonsági szolgálat beosztottai, ügynökei
- c., hírszerzők, illetve hírszerzőgyanús személyek

2., Politikusok:

- a., a politikai pártok függetlenített funkcionáriusai, a MAPAJ és a MAPAM párt vonatkozásában a nem függetlenített beosztású funkcionáriusok is
- b., a nemzetközi és a hazai cionista szervezetek funkcionáriusai

[MAPAJ: Mifleget Poálé Erec Jiszráél: „Izrael földjének Munkáspártja” 1930-ban alapított baloldali párt.

MAPAM: Mifleget Poalim Meuchedet: „Egyesült Munkáspárt”, 1948-ban alakult, a MAPAJ-nál baloldalibb párt.

Az eredeti változatban még a következő szervezetek szerepeltek:

- HOH: Hitachdut Ole Hungaria. „Magyar Bevándorlók Szövetsége”
- Hisztadrut: Izraeli Közzolgálati Dolgozók Szakszervezetének Szövetsége
- B’nai B’rith: „A Szövetség Fiai” nemzetközi zsidószervezet, 1843-ban alakult az USA-ban a szabadkőműves hagyományok szellemében
- Szochnut: The Jewish Agency For Israel, eredetileg az Izraelben letelepedni kívánók segítő szerve, ma a zsidó identitás megőrzését szolgáló oktatási és információs központ, elsődleges célja a kapcsolat teremtés Izrael és a diaszpóra zsidósága között. Megj.: I. Cs.]

3., Írók:

- a., újságírók
- b., a fontosabb területek szakírói

4., Állami tisztviselők:

- a., a fontosabb szakminisztériumok munkatársai

- b.**, a nagyobb pénzintézetek munkatársai
- c.**, a tudományos intézetek munkatársai
- d.**, az izraeli hírszerző és kémelhárító szervek fedőszerveiként szolgáló intézmények munkatársai

5., A rezidentúra társadalmi kapcsolatai

A felsorolt kategóriákon belül meghatározták az egyes személyekről szükséges adatokat: neve (korábbi neve), lakcíme, családi állapota, foglalkozása és anyagi helyzete. Lehetőség szerint be kell szerezni a kinti és az itthoni kapcsolataira, politikai nézeteire és egyéb fontos körülményeire vonatkozó adatokat is.

Az információs források és az adatbázisok frissített és összevont felhasználása:

1., A saját ügydossziékban előforduló személyek adatainak összesítése.

A hírszerző alosztály ügydossziéi, a rezidentúra év végi beszámolóí, a titkos munkatársak beszámolóí, stb. igen sok nevet és jellemzést tartalmaznak, amelyek összesítése révén önmagában is nagyszámú személyről nyerhető ellenőrzésre alkalmas anyag.

2., A tel-avivi követségen lévő nyilvántartás adatainak folyamatos felterjesztése.

A követségen elfekvő nyilvántartás tartalmazza mindazon személyek neveit, adatait, esetenként bővebb jellemzését is, akik hazatérés, beutazás, különböző jogi ügyek intézése, stb. okok miatt a követségen bent jártak. A Központ olyan utasítást küld a rezidentúrának a nyilvántartási anyagok folyamatos felterjesztésére, amely futáronként 100 személy adatainak és jellemzésének megküldését írja elő.

3., A KEOKH – Útlevíl Osztály anyagai

A KEOKH és az Útlevíl Osztály nyilvántartása tartalmazza az olyan magyar származású izraeli állampolgárok adatait is, akik nem a tel-avivi követségen kértek beutazási engedélyt, hanem más országokban tett utazásaik során valamelyik nyugati országban működő magyar követségen kaptak vízumot. Az Útlevíl Osztály Operatív Csoportja útján szükséges ezen adatok összeállítása.

4., A napi „K” ellenőrzés anyaga

A rendszeres napi „K” (levél) ellenőrzés során általában 20-25 levelet küld a II/13. Osztály (levéllenőrzés) a II/3 osztálynak (hírszerzés), amely eddig csak az operatív szempontból érdekesebb anyagokat fotóztatta le és tartotta nyilván. Az utóbbi időben azonban kísérletet tett valamennyi izraeli címzett, illetve feladott levélből kivehető adatok gyűjtésére. Minden izraeli viszonylatú levél hasonló feldolgozása napi 80-500 darabos forgalmat jelent. Az osztály a lehetőségeitől függően tervezi rendszeresíteni évente többször is a két hetes-egy hónapos teljes ellenőrzést.

5., A legutóbbi két évben és a következőkben Izraelből hazatért személyek kihall-

gatása.

Azok az Izraelből hazatért személyek, akiket eddig kihallgattak, közölték személyes ismerőseik nevét, címét és a hírszerzés számára fontos körülményeit. Ezen munka kiterjesztése az utóbbi két évben hazatért kiválasztott személyek újbóli kihallgatására, újabb adatokat eredményezhet. Ez a vonal különösen alkalmasnak látszik a „K” anyagokból sok esetben csak címük szerint ismert személyek egyéb fontos körülményeinek megismerésére.

6., A Magyarok Világszövetsége és a Magyar Rádió levelező kapcsolatainak névsora.

A Magyarok Világszövetsége és a Magyar Rádió több év óta kiterjedt levelezést folytat az izraeli magyarokkal. Ezek címeinek és adatainak megszerzése szintén jelentős mennyiségű új információval fog szolgálni.

7., Az adminisztratív futár útján és a 13. osztálytól érkező legális sajtó és egyéb kiadványok feldolgozása.

A hírszerzés megállapítása szerint, az Izraelben megjelenő lapok, – különösen az „Új Kelet” – rendszeresen foglalkoznak a magyar származású izraeliek eredményeinek dicsekvő méltatásával, így például a pénteki számokban megjelenő „Egymás közt” c. rovatukban gyakran közölnek írásokat különböző magyar származású személyek pártokban, minisztériumokban, egyéb intézményekben elnyert funkcióiról, ismertetve egész korábbi pályafutásukat, kivándorlás előtti foglalkozásukat, stb. E lapok rendszeres feldolgozása szintén komoly bázisa lehet a feltérképező munkának, – állapítja meg a BM II/3-„I” alosztálya.

Veress Péter a tel-avivi kereskedelmi kirendeltség vezetője napi hivatali teendői mellett kellő konspirációval végzi állambiztonsági feladatait hálózati személyként: a „**Vági**” **fedőnevű titkos munkatárs** jelentései nem mindig „katonásak” (soha sem volt katona), de mindig értelmes, lényegre törő „civil” megfogalmazásúak, amelyek kellő támpontot nyújtanak a „Központnak” a további lépések megtervezéséhez. Felidézve a tel-avivi éveket, a példa kedvéért bemutatjuk néhány jelentését, alig változtatva azok eredeti szövegén.

Az eredeti jelentések végén „Vági” aláírása alatt olvasható láttamozó „**Darvas**” fedőnév Rossz Gyula r. őrnagyot takarja, aki 1960 és 1964 között volt tel-avivi rezidens. (Londoni tevékenységét a Várkonyi Péter külügyminiszterről írt tanulmányomban említettem már.)

„Vági” tm. jelenti Tel-Avivból,

1961. április 28.

Tárgy: Efron mérnök („Kocsis”)

„Kocsissal való ismeretségem az ide érkezés utáni hetekben kezdődött egy ismerkedési-szakmai megbeszélésen. Akkor még formális volt. Konkrétan a TECHNOIMPEX kábelgépeinek eladásai, illetve Bálint Elemér mérnök ezzel kapcsolatos március eleji itt tartózkodása tette. Az áprilisi postában hazaküldött jelentésemben leírtam, hogy „Kocsis” nemcsak a formális beszélgetések során volt kedves, hanem effektív segítséget nyújtott azért, hogy eljött velünk itteni üzemekbe, látogatásunkat ő maga készítette elő, s a velünk való kapcsolat mellett foglalt állást ezen üzemekben, hivatkozva az addigi jó tapasztalatokra műszaki vonalon és a minisztérium, illetve az izraeli kormány azon politikájára, hogy velünk a kapcsolatokat kereskedelmi vonalon szélesíteni kell.

Ebéd és vacsora meghívásunkat azonnal elfogadta. A világháború alatti viselt dolgairól, katonáskodásáról szívesen és elég sokat beszélt.

„Kocsis” egész megjelenése, beszédmódja egy jóindulatú, megértő, konfliktusokat kerülő bácsira emlékeztet. Eddigi tanácskozásaink során nyomát sem észleltem rajta valamilyen aktív, cionista politikát képviselő állami tisztviselőnek (ha az a meggyőződése, nem propagálja).

Lehetőségei annyiban vannak a mi szempontunkból, hogy csoportvezetője annak a mérnök csoportnak, amely a tel-avivi kereskedelmi körzetben elbírálja a nehézipari beruházási igényeket és javaslatot tesz a jeruzsálemi központnak egyes igények teljesítésére, illetve visszautasítására. Ennek konkrét hatását legutóbb Rosenbaum, az Egyesült Izzó jól dolgozó képviselője esetében láttam. Rosenbaum ugyanis behozatali kérvényt adott be kis opál lámpákra. Nagy cikk a piacon, de helybeli gyártás van, ezért behozatalát nem engedélyezik. A magyar gyár azonban valamilyen márkát nyomott az árúra és a csomagolásra, ami nem fejezi ki, hogy lényegében opál lámpákról van szó. „Kocsis” pedig igazolta, hogy ezt az árút nem gyártják Izraelben. Az árút beengedték. Rosenbaum szerint, „Kocsis” tudatosan volt elnéző, illetve „jóindulatú” régi barátságuk alapján.

Ezek azt bizonyítják, hogy „Kocsis” elfogad kisebb-nagyobb honoráriumokat, akár vacsorameghívásról, akár egyéb juttatásról van szó.

A kábelgépekkel kapcsolatos megbeszéléseink alkalmával több ízben hangsúlyozta, hogy bármikor szívesen segítségünkre van. Az ő esetében nem áll fenn a magyarokkal való intenzív kapcsolat gyanúja, sem származási országa, sem amiatt, hogy korábban gyakori lett az érintkezés közte és kirendeltségünk között. A kapcsolat most sem sűrű.

Azt tapasztaltam, hogy „Sólyom” is szívesen veszi, ha van mögötte egy ilyen fedezet, mint „Kocsis”. Mikor mentünk Haifára üzemet látogatni, az arra haladó „Sólyom” a fülembé súgta: „Az a fontos, hogy ezt az embert megnyerjék az ajánlott gépek ügyének, mert akkor sikerre számíthatnak...” „Kocsis” szívesen vonta be a közös programba „Sólyomot”, részben tolmács-

ként, részben társként a vacsora meghíváshoz.

(66) 126/95
89

Tárgy: EFRON mérnök
/ezután: Kocsis/

J E L E N T É S
1961. április 28-án.

Az áprilisi postában irtam róla. Vele kapcsolatos ismeretünk azóta nem gyarapodott, de az időközben áttanulmányozott otthoni szempontok alapján kiegészítésül hozzá kell még fűzni egyes dolgokat, javaslatokkal.

Kocsissal való ismeretségünk Veress ideérkezése utáni hetekben kezdődött egy ismerkedési-szakmai megbeszélésen. Akkor még formális volt. Konkrétan a Technoimpex kábelgépeinek eladásai, illetve Bálint Elemér mérnök ezzel kapcsolatos március eleji ittartózkodása tette.

Áprilisi postában hazaküldött jelentésemben leírtam, hogy Kocsis nemcsak a formális beszélgetések során volt kedves, hanem effektív segítséget nyújtott azért, hogy eljött velünk itteni üzemekbe, látogatásunkat ő maga készítette el, a velünk való kapcsolat mellett foglalt állást ezen üzemekben, hivatkozva az eddigi jó tapasztalatokra műszaki vonalon és a Minisztérium illetve az izraeli kormány-azon politikájára, hogy velünk a kapcsolatokat kereskedelmi vonalon szélesíteni kell.

Ebéd és vacsora meghívásunkat azonnal elfogadta.

Világháború alatti viselt dolgairól, katonáskodásáról szívesen és elég sokat beszélt.

Kocsis egész megjelenése, beszéd módja egy jóindulatu, megértő, konfliktusokat kerülő "bácsira" emlékeztet. Eddigi találkozásaink során nyomát sem észleltem rajta valamilyen aktív, cionista politikát képviselő állami tisztviselőnek/ha az a meggyőződése, nem propagálja/.

Lehetőségek annyiban vannak a mi szempontunkból, hogy csoportvezetője ennek a mérnök-csoportnak, amely a televízi kereskedelmi körzetben elbírálja a nehézipari beruházási igényeket és javaslatot tesz a jeruzsálemi központnak egyes igények teljesítésére illetve visszautasítására.

Ennek konkrét hatását legutóbb Rozenbaum, az Egyesült Izzó jól dolgozó képviselője esetében láttam. Rozenbaum ugyanis behozatali kérvényt adott be kis opál-lámpákra. Nagy cikk a piacon, de helybeli gyártás van ezért behozatalát nem engedélyezik. A magyar gyár azonban valamilyen márkát nyomott az árra és a csomagolásra, ami nem fejezi ki, hogy lényegében opál-lámpáról van szó. Kocsis pedig igazolta, hogy ezt az árut nem gyártják Izraelben. Az árut beengedték. Rozenbaum szerint Ko-

Jelentés Tel-Avivból Efron mérnökről

csis tudatosan volt elnéző illetve "jóindulatu" régi barátságuk alapján.

Ezek azt bizonyítják, hogy Kocsis elfogad kisebb-nagyobb honoráriumokat, akár vacsora meghívásról, akár egyéb juttatásról van szó.

A kábelgépekkel kapcsolatos megbeszéléseink alkalmával több ízben hangsúlyozta, hogy bármikor szívesen segítségünkre van.

Az ő esetében nem áll fenn a magyarokkal való intenzív kapcsolat gyanúja sem származási országa, sem amiatt, hogy korábban gyakori lett az érintkezés közte és Kirendeltségünk között. A kapcsolat most sem sűrű.

Azt tapasztaltam, Solyom is szívesen veszi, ha van mögötte egy ilyen fedezet, mint Kocsis. Mikor mentünk Haifára üzemet látogatni, az arra haladó Solyom a fülembé sugta: "Az a fontos, hogy ezt az embert megnyerjük az ajánlott gépek ügyének, mert akkor sikerre számíthatunk..."

Kocsis szívesen vonta be a közös programba Solyomot, részben tolmácsként, részben társként a vacsora meghíváshoz.

Javaslatok

- 1/Kiegészíteni a Kocsis személyére vonatkozó adatokat olyan mértékben, hogy szükség esetén ellenőrizni lehessen háboru alatti illetve előtti időben viselt dolgait/menekülés a Szovjetunióba, ott tartózkodás 1943-ig, Lengyel Légő tagjaként harcolt Olaszországban/
- 2/Megtudni, hogy fűzik-e valamilyen eszmei szálak hozzánk/náciellenesség ténye biztosan fennáll a kislánya meggyilkolása miatt/
- 3/Megtudni, milyen kapcsolatai vannak a kereskedőkkel, köztük Rozenbaummal.
- 4/Megfelelő körülményekkel rendszeresebbé tenni vele a kapcsolatot.
- 5/Ilyen kapcsolaton keresztül elérni azt, hogy Solyom bátorítást, fedezetet esetleg feladatokat kapjon tőle magyar ügyek intézésében.
- 6/Perspektívában megvizsgálni, hogy sötétben fel lehet-e használni rendszeres információk szerzésére. Ő is 60 körül jár, ügynökként nemigen jön számításba.

LDARVAS

Javaslatok:

- 1., Kiegészíteni a „Kocsis” személyére vonatkozó adatokat olyan mértékben, hogy szükség esetén ellenőrizni lehessen háború alatti, illetve előtti időben viselt dolgait (menekülés a Szovjetúnióba, ott tartózkodása 1943-ig, a Lengyel Légiónak tagjaként harcolt Olaszországban).*
- 2., Megtudni, hogy fűzik-e valamilyen eszmei szálak hozzánk (a náci ellenesség ténye biztosan fennáll a kislánya meggyilkolása miatt).*
- 3., Megtudni, milyen kapcsolatai vannak a kereskedőkkel, köztük Rosenbaummal.*
- 4., Megfelelő körütekintéssel rendszeressé tenni vele a kapcsolatot.*
- 5., Ilyen kapcsolaton keresztül elérni azt, hogy „Sólyom” bátorítást, fedezetet, esetleg feladatokat kapjon tőle magyar ügyek intézésében.*
- 6., Perspektívában megvizsgálni, hogy sötétben fel lehet-e használni rendszeres információk szerzésére. Ő is 60 körül jár, ügynökként nem igen jön számításba.”*

„Vági”

„Vági” tm. jelenti Tel-Avivból

1961. április 30.

Tárgy: Weisz Tibor („Sándor”)

„Az izraeli Kereskedelmi és Ipari Minisztérium nehézipari osztályán dolgozik, mint szakértő és tanácsadó (Barbash osztálya).

Tevékenységi köre hasonló „Kocsiséhoz” és „Sólyoméhoz”, azzal a különbséggel, hogy a központban lévén, behozatali engedélyekhez is hozzászól, illetve lényegesen befolyásolja a pozitív vagy negatív elintézését. „Fenyő” jó ismerősei közé tartozik. Az említett opál lámpa ügyben egyik találkozásunk alkalmával sokat sejtetően jegyezte meg „Fenyő” felé: „Láttam a behozatali engedély kérését és tovább engedtem.”

Kora kb. 35-40 év között lehet. Magyarországi születésű, valamelyik vidéki városból. A háború alatt került Budapestre, ott bujkált. A háború végén kivándorolt Izraelbe. (Ezek a saját közlései, nem tudtam még ellenőrizni.)

Hivatali funkciója mellett nem deklarált üzlettársa Kemény Gábornak és a Techno egyik fontos vevőjének: Polláknak. Ezért személyes érdeke a magyar

szerszámgépek behozatala, mert az után kap ő is jutalékot. Mesterségét tekintve technikus, de ügyes, életrevaló és mérnöki szerepkört tölt be.

Eddig egyszer találkoztunk személyesen, partnerének: Polláknak az irodájában, olyan alkalommal, hogy én kértem Pollákot, hogy üzletét meglátogathassam. Pollák odahívatta Vándort is, hogy megismerkedjünk. Vándor nemcsak jó képességű, de beképzelt is. Magabiztos, ellenvéleményt nem tűrő kijelentései és mindenről határozott véleménye jól tükrözi ezt. Ugyanakkor viszont nagyra értékeli, ha tudását elismerik és ő maga is felajánlotta, hogy bármikor szívesen áll a rendelkezésemre, ha meg akarok vele beszélni egyet, s mást az itteni helyzettel, vagy munkával kapcsolatban. De megjegyezte, hogy: „...hivatalon kívül, mert az kötetlenebb formát biztosít...” Kért, hogy jó előre jelezzem neki Pollákon keresztül, hogy mikor akarok vele összejönni, mert elfoglaltsága mellett csak így tud zavartalanul időt biztosítani.

Lényegében ezen kijelentéseire és a „Fenyőtől” hallottakra építem a vele való foglalkozás célszerűségét. Kapcsolatunk annyira a kezdeti stádiumban van, hogy egyelőre a fokozottabb megismerésén és személyi adatai felderítésén túlmenően nem tudok más javaslatot tenni vele kapcsolatban.”

„Vági”

1961 májusában a hírszerzés budapesti központja (BM II/3) Vadász Tibor r. őrnagy és Károlyi Gyula r. őrnagy **helyszíni ellenőrzése** után értékeli az izraeli rezidentúra tevékenységét, különösképp információs munkáját és a társadalmi kapcsolatok építését.

Megállapítják, hogy a fejlődés igen lassú, különösen a társadalmi kapcsolatok építése:

„Idáig ez a terület meglehetősen ösztönösen volt kezelve, s megközelítőleg sem kapta meg a fontosságát megillető helyet. Csak a széles, élénk társadalmi élet ad lehetőséget arra, hogy néhány jelölttel a dekonspiráció nyilvánvaló veszélye nélkül foglalkozzanak.”

Budapesten arra a következtetésre jutottak, hogy a bezárkózással és a kényelmességgel szemben, a célobjektumok feldolgozása, s az objektumi elv alapján történő hálózatiépítés kezdeményezése a soron következő egyik legfontosabb feladat. Ám a követség (ügyvivő: Nyerki Gyula) még a kézenfekvő lehetőségeket sem használta ki, noha sok meghívást kaptak társadalmi szervezetekhez és izraeli lakosokhoz egyaránt. Például: nem képviseltette magát a követség a magyar szimpatizánsok április 4.-i ünnepi megemlékezésén Jeruzsálemben, a tel-avivi összejövetelről – amelyen több százan voltak – pedig még mindig nem jelentettek semmit. „Az ellenőrzés óta felterjesztett jelentésekből nem tűnik ki, hogy az ügyvivő elvtárssal történt megbeszéléseknek mik az eredményei...”.

Tárgy: WEISZ TIBOR

/ezután: Vándor/

J E L E N T É S

1961. április 30-án.

Az izraeli Kereskedelmi és Ipari Minisztériumának nehézipari osztályán dolgozik, mint szakértő és tanácsadó. /Barbash osztálya/ Tevékenységi köre hasonló a Kocsiséhoz és ~~xxx~~ Solyoméhoz, azzal a különbséggel, hogy a központban lévén, a behozatali engedélyekhez is hozzászól, illetve lényegesen befolyásolja a pozitív, vagy negatív elintézt. Fenyő jó ismerősei közé tartozik. Az említett opál-lámpa ügyben egyik találkozásuk alkalmával sokat sejtetően jegyezte meg Fenyő felé: "Láttam a behozatali engedély kérését és tovább engedtem"

Kora kb. 35-40 év között lehet. Magyarországi születésű, valamelyik vidéki városból. A háború alatt került Budapestre, ott bujkált. A háború végén kivándorolt Izraelbe. Ezek a saját közlései, nem tudtam még ellenőrizni.

Hivatali funkciója mellett nem deklarált üzlettársa Kemény Gábornak és a Techno egyik fontos vevőjének, Polláknak. Ezért személyes érdeke a magyar szerszámgépek behozatala, mert az után kap ő is jutalékot. Mesterségét tekintve technikus, de ügyes, életrevaló és mérnöki szerepkört tölt be.

Eddig egyszer találkoztunk személyesen, partnerének, Polláknak az irodájában, olyan alkalommal, hogy én kértem Pollákot, hogy üzletét meglátogathassam. Pollák oda hívatta Vándort is, hogy megismerkedjünk. Vándor nemcsak jóképességű, de beképzelt is. Magabiztos, ellenvéleményt nem tűrő kijelentései és mindenről határozott véleménye jól tükrözi ezt. Ugyanakkor viszont nagyra értékeli, ha tudását elismerik és ő maga is felajánlotta, hogy bármikor szívesen áll a rendelkezésemre, ha meg akarok beszélni vele egyet s mást az itteni helyzettel, vagy munkáinak kapcsolatban, de megjegyezte, hogy.. "hivatalon kívül, mert az kötetlenebb formát biztosít..." Kéért, hogy jóelőre jelezzem neki Pollákon keresztül, hogy mikor akarok vele összejönni, mert elfoglaltsága mellett csak így tud zavartalanul időt biztosítani.

Lényegében ezen kijelentéseire és a Fenyőtől hallottakra építem a vele való foglalkozás célszerűségét. Kapcsolatunk annyira kezdeti stádiumban van, hogy egyelőre a fokozottabb megismerésén és személyi adatainak⁺ tanulmányozásán nem tudok más javaslatot tenni vele kapcsolatban.

+ felderítésén

0-8-089/1

Jelentés Tel-Avivból Weisz Tiborról

ÁBTL 3.2.5. 0-8-089/1

118

mozgók voltak. Megvizsgáltuk az utóbbi időben a Külügyminisztériumnak küldött jelentéseket és megállapítottuk, hogy azok között viszont volt néhány olyan anyag, amit a Központ jól fel tudott volna használni. Állandó feladatuk kapták az elvtársak az Eichmann perről való tájékoztatást. Ezen a téren ugyancsak megmagyarázhatatlanul rossz a helyzet. Korábban „Vágy”-tól még jött egy-két információ, de az utóbbi időben ez is teljesen leállt.”

A II/3 szeretné elkerülni a korábbi rezidentúrák azon hibáját, hogy jóformán csak azokkal foglalkoztak jelöltként, akik valamilyen módon alkalmilag odacsapódtak a követséghez, többnyire a fogadások és rendezvények közönségeként. Hiányzik a határozott operatív kezdeményezés és feldolgozás a célcsoportok és az objektumok körében. A beutazókról küldött jelentések pedig kizárólag száraz adatokat tartalmaznak, melyekkel az elhárítás sem tud mit kezdeni.

A budapesti „Központ” azonban most is részben elméleti és ideologikus célokat kerget munkaterv szerint, s mint már korábban nem egyszer, most sem veszi eléggé figyelembe a különleges **izraeli terepviszonyok** valóságos belbiztonsági tényeit:

- a., Noha a magyar anyanyelvű izraeliek száma kb. 150 ezer (közülük mintegy 60 ezer érkezett Magyarországról), s ott vannak a zsidó állam majd minden fontos területén: a politikában, a gazdaságban, a tudományos és művészeti életben, sőt, a hadsereg, a rendőrség és a titkosszolgálatok vezetői között is, a budapesti hírszerzésnek mégsem sikerült hálózatot kiépítenie körükben.
- b., ennek oka mindenekelőtt a szigorú izraeli állambiztonsági törvény, amely megtiltotta minden állami alkalmazottnak, államtitkot kezelő intézmény dolgozójának, hogy idegen hatalom megbízottjával kapcsolatot létesítsen.
- c., a törvényt kíméletlenül végrehajtó belbiztonsági szolgálat, a **Sin-Bét** a legszélesebb körű felhatalmazással rendelkezett bármilyen ellenintézkedésre, operatív akcióra, az azonnali őrizetbe vételre. (A szankciók elsősorban a volt szocialista országokat érintették.)
- d., a **Sin-Bét** az állami és társadalmi élet egészét teljes ellenőrzése alatt tartotta nemcsak hivatalos állományával és hálózatával, hanem önkénteseivel is, akik közé tartozott minden olyan állampolgár, aki értesülést szerzett a törvény által tiltott tevékenységről és hazafias kötelességének tartotta arról haladéktalanul értesíteni a hatóságot.
- e., minden minisztériumban, országos hatáskörű szervnél, állami intézménynél állambiztonsági kirendeltség működött; az elhárítás beidézte azt, aki kapcsolatot

létesített a külképviselettel (követség, konzulátus, kereskedelmi kirendeltség), felkereste azt, vagy a külképviselet kereste meg őt személyesen, levélben, telefonon, lakásán vagy nyilvános helyen. Ilyenkor az illető elé tették a külképviseleten dolgozók fényképeit, s rá kellett mutatnia arra, akivel beszélt, részletezve beszélgetésük tárgyát; ha a hatóság megtudta valakinek a hazatérési szándékát, igyekezett lebeszélni róla, akár nyomásgyakorlással és megfélemlítéssel is, vagy például azzal, hogy behívta katonának.

- f., a Cenzúra Hivatal** ellenőrizte a követség izraeli állampolgárokkal folytatott levelezését és azok külföldre irányuló postai küldeményeit
- g.,** az izraeli elhárítás a követséget a szemközti házból rendszeresen megfigyelés alatt tartotta, embereit időnként beküldte az ügyintézésre várakozók közé tájékozódás vagy provokálás céljából; bármilyen meghibásodás esetén a külső szerelőket, karbantartókat (akik véletlenül magyarul is beszéltek) az elhárítás irányította a helyszínre, az operatív technika beépítését automatikusan alkalmazták, természetesen tartották.
- h.,** azok az izraeli állampolgárok, akik bejártak a külképviseletre, vagy a városban találkoztak annak a dolgozóival, de sohasem rendelték be őket elszámoltatásra, azok az elhárítás ügynökei voltak, akik a fogadásokon, rendezvényeken hosszan lekötötték a magyar tisztviselőket, hogy ne jusson idejük az új vendégekkel való érdemi beszélgetésre.
- i.,** ha a magyar külképviselet emberei vidékre indultak magyar ügyfelek felkeresésére, mozgásukat követték, ha a gépkocsi hosszabban várakozott valahol, a hálózat már jelentette koordinátáit az elhárításnak.

Ha mindehhez hozzászámítjuk, a rezidentúra szervezetlenségét, konspirációs hibáit, a létszámhiányt, a nyelvtudás hiányát, a kiképzetlen és műveletlen kiküldöttek amatőrizmusát, azt a „szocialista jellemhibájukat”, hogy pártos éberségből és gyanakvásból többet foglalkoztak egymással, mint az izraeli elhárítással, akkor jobban megértjük és értékeljük azt a kevés eredményt, amelyet egyesek – például „Vági” – mégis felmutattak.

„Vági” tm. jelenti Tel-Aviból,

1961. augusztus 31.

Tárgy: Vágó J. Ferenc társadalmi kapcsolat

„Nevezett rendszeres kapcsolatban áll a kereskedelmi kirendeltséggel, az AGRIMPEX ügynöke mezőgazdasági termékekben, elsősorban magvakban.

Egy korábbi beszélgetésben megemlítette, hogy a magyar rizsnek azért nincs piaca Izraelben, mert rizsszükségletüket Burmából fedezik. A burmai rizst Izrael fegyverszállítással egyenlíti ki. (Megjegyzem: Burma az egyetlen távol keleti ország, amelyikkel Izraelnek ennyire szoros kapcsolatai vannak. Állandóan tartózkodnak burmai tisztok Izraelben, ahol kiképzésben részesülnek. Az izraeliek nemcsak ilyen téren, hanem gazdasági területeken is meghívják kiképzendő szakembereket és küldenek szakértőket Burmába.)

A mostani beszélgetés üzleti okokból jött létre. Tárgyalás közben politikai kérdéseket is felvetett a kirendeltség vezetője. Vágó szívesen hozzászólt ezekhez. „

„Vági”

[„Vági” ugyanebben a jelentésében ezek után még beszámol az izraeli belpolitikai helyzettel kapcsolatban elhangzottokról. A társadalmi kapcsolat megindokolta például, hogy a választásokon miért szavazott a Liberális Pártra, hogy a MAPAJ nagyobb arányban is veszíthetett volna szavazatokat, majd a Goldmann – Ben Gurion ellentéteket elemezte, aláhúzva saját véleményét: Goldmannak sokkal nagyobb a nemzetközi tekintélye, az arab országokkal meglévő rossz viszonyt csak ő tudná enyhíteni, mert szerinte „Ben Gurion – bár tehetséges ember – egy kiöregedett, me-rev diktátor.” Úgy vélte, Goldmannak azért is jobbak az esélyei, mert jó kapcsolatai vannak Kennedy elnökhöz, kölcsönösen megértik egymást. Szóba került a berlini válság is, amivel kapcsolatban Vágó kifejtette: Izraelben nem számítanak háborúra, nincs náluk semmilyen riadalom, háborús hisztéria, vagy piaci korlátozás.]

„Vági” tm. jelenti Tel-Avivból

Szig. Titkos! (dátum nélkül)

Tárgy: Gross (Bank Leumi) „Forintos” társadalmi kapcsolat

„Ezelőtt egy évvel még a Bank Leumi deviza átutalási csoportjának vezetője volt és így került szoros kapcsolatba vele a kereskedelmi kirendeltség. Azóta egy távollévő kollégája helyettesítésére felvették az igazgatóságra, tehát központi munkakörben kapott csoportvezetői beosztást. Lehetőségei most szélesebb körben vannak, mivel áttekintése van a Bank munkájáról és tudomást szerezhet bizalmas utasításokról.

„Forintos” kezdettől fogva nagyon szolgálatkész volt a kirendeltséggel szemben. Ezt a kirendeltség kisebb ajándékokkal honorálta. Így egyre szorosabb kapcsolat fűződött közte és a kirendeltség vezetője között.

Ebben az időszakban az általunk kért információk kizárólag normális bank-ügyletekre vonatkoztak. Ezeket „Forintos” mindig készséggel megadta. A képhez hozzátartozik, hogy összes átutalásunk, köztük a Layam és egyéb dollár vásárlásaink az ő kezén mentek keresztül.

Ez év áprilisában azzal a kéréssel állt elő Veressnek [az ügynökök gyakori módszere, hogy saját magukról egyes szám harmadik személyben írnak, – megj. I. Cs.], hogy nem tudna-e számára egy kis háztartási gépet vásárolni (értéke kb. 90 dollár), Veress megígérte, azonban eddig nem került rá sor, mivel a kérdéses cégnek eddig nem volt megfelelő típusa.

Ebben az időben már „Forintos” időnként feljárt a kirendeltségre, főleg magánbeszélgetésekre, beleértve vásárlási kérését is, de eközben hivatalos ügyeket is intézett a kirendeltségnek. Politikai kérdésekben, vagy bizalmasabb jellegű pénzügyi problémák megtárgyalásában tartózkodó volt.

Veress mostani visszaérkezése után egy szakmai ügyben felhívta „Forintost”, aki azonnal felajánlotta, hogy utána néz az ügynek és egyúttal megkérdezte, meglátogathatja-e Veress a kirendeltségen munkaidő után.

Erre a látogatásra sor került szeptember első napjaiban. Ezúttal „Forintos” már sokkal közlékenyebb volt politikai és gazdasági kérdésekben. Főleg két témáról folyt beszélgetés: a belpolitikai helyzetről és az izraeli font helyzetéről.

A belpolitikai kérdésekben „Forintos” nem eléggé jártas, amolyan egyoldalú „szakbarbár” benyomását kelti. Ezzel együtt azonban van véleménye a választásokról és Ben Gurionról, amelynek lényege abban foglalható össze, hogy ma már az emberek felismerik: a bengurioni módszerekkel nem lehet eredményesen kormányozni és Ben Gurion népszerűsége erősen hanyatlóban van. Pénzügyi kérdésekben állásfoglalása önállóbb, megalapozottabb. Az a véleménye, hogy az izraeli font leértékelése az erős külső nyomás ellenére is nehezen vihető keresztül, mert számos izraeli tőkéscsoport ellenzi és ami a legfontosabb: a kormánynak rövidesen jelentős dollár-kölcsönöket kell visszafizetnie, s ha most megváltoztatja a dollár-izraeli font árfolyamot (pontosabban, ha a mostani 1.80 helyett 2.60-3.00 izraeli fontot kell egy dollárért fizetni), olyan költségvetési hiányt idézhet elő, ami komoly megrázkódtatást okozhat. Egyébként sincs jelenleg valójában felelős kormány.

A kölcsönök visszafizetésére vonatkozó álláspontot egyébként mai beszélgetésünknel a lengyel bank (PKO) itteni igazgatója is megismételte.

A beszélgetés során szóba került a dollár vásárlás és „Forintos” megemlítette, hogy szeretne egy kis tranzisztoros rádiót venni. Veress megígérte, hogy megveszi neki, ha akarja. „Forintos” megnézi a katalógust és eldönti, hogy melyiket választja.

Véleményem szerint a kapcsolat annyira megérett, hogy „Forintost” rendszeresen lehet beszéltetni különböző kérdésekben. Arra is felhasználható, hogy a bank kötelékében dolgozó magyarok kilétét megállapítsa, még akkor is, ha nem a tel-avivi fióknál dolgoznak. Mivel a Bank Leumi az ország legfontosabb magánbankja – azelőtt betöltötte a bankjegy kibocsátó állami

bank szerepét – a banknál megjelenő utasítások, a bank politikája jellemző az egész pénzügyi életre.

Kellencses S.
I-nek *Ward megérkező*
megj. becsült meg
J. H.
Jelentés
Szig. Titkos!
Tárgy: Gross / Bank Leumi /
Társadalmi kapcsolat
Továbbiakban: Forintos

Ezelőtt egy évvel még a Bank Leumi deviza-átutalási csoportjának vezetője volt és így került szoros kapcsolatba vele a kereskedelmi kirendeltség. Azóta egy távollévő kollégája helyettesítésére felvitték az Igazgatóságra tehát központi munkakörben kapott csoportvezetői beosztást. Lehetőségei most szélesebb körben vannak, mivel áttekintése van a Bank munkájáról és tudomást szerezhet bizalmas utasításokról. Forintos kezdettől fogva nagyon szolgálatkész volt a kirendeltséggel szemben. Ezt a kirendeltség kisebb ajándékokkal honorálta. Így egyre szorosabb kapcsolatot fűződött közte és a kirendeltség vezetője között. Ebben az időszakban az általunk kért információk kizárólag normális bank-ügyletekre vonatkoztak. Ezeket Forintos mindig készséggel megadta. A képhez hozzátartozik, hogy összes átutalásaink közül a Layam és egyéb dollár-vásárlásaink az ő kezén mentek keresztül. Ez év áprilisában azzal a kéréssel állt elő Veressnek, hogy nem tudna-e számára egy kis háztartási gépet vásárolni/értékre kb. 90 dollár/Veress megígérte, azonban eddig nem került rá sor, mivel a kérdéses cégnek nem volt eddig megfelelő típusa. Ebben az időben már Forintos időnként feljárt a kirendeltségre, főleg magánbeszélgetésre, beleértve vásárlási kérését is, de ekközben hivatalos ügyeket is intézett a kirendeltségnek. Politikai kérdésekben, vagy bizalmasabb jellegű pénzügyi problémák megtárgyalásában tartózkodó volt. Veress mostani visszaérkezése után egy szakmai ügyben felhívta Forintos, aki azonnal felajánlotta, hogy utánna néz az ügynek és egyúttal megkérdezte, meglátogathatja-e Veress a kirendeltségen munkaidő után. Erre a látogatásra sor került szeptember első napjaiban. Ezután Forintos már sokkal közlékenyebb volt politikai és gazdasági kérdésekben. Főleg két témáról folyt beszélgetés: a/a belpolitikai helyzet b/az izraeli font helyzete. A belpolitikai kérdésekben Forintos nem eléggé jártas, amolyan egyoldalú "szakbarbár" benyomását kelti. Ezzel együtt azonban van véleménye a választásokról és Ben Gurionról, amelynek lényege abban foglalható össze, hogy ma már az emberek felismerik, hogy a bengurioni módszerekkel nem lehet eredményesen kormányozni és Ben Gurion népszerűsége erősen hanyatlóban van. Pénzügyi kérdésekben állásfoglalása önállóbb, megálapozottabb. Az a véleménye, hogy az izraeli font leértékelése az erős külső nyomás ellenére is nehezen vihető keresztül, mert számos izraeli tőkecsoport ellenzi és ami a legfontosabb: a kormánynak rövidesen jelentős dollár-kölcsönöket kell vissza-

0-2-089/1

ABTL 3.2.5. 0-8-089/1 103

Jelentés a Bank Leuminál dolgozó társadalmi kapcsolatról

fizetnie és ha most megváltoztatja a dollár-izraeli font arányát/pontosabban ha a mostani 1.80 helyett 2.60-3.00 izraeli fontot kell egy dollárért fizetnie/olyan költségvetési hiányt idézhet elő, ami komoly megrázkódtatást okozhat. Egyébként sincs jelenleg valóban felelős kormány. A kölcsönök visszafizetésére vonatkozó álláspontot egyébként mai beszélgetésünkön a Lengyel Bank/PKO/itteni igazgatója is megismételte.

A beszélgetés során szóba került a dollár vásárlás és Forintos megemlítette hogy szeretne egy kis tranzisztoros rádiót venni. Veress megígérte, hogy megveszi neki, ha akarja. Forintos megnézi a katalógust és eldönti, hogy melyiket választja.

Véleményem szerint a kapcsolat annyira megerősített, hogy Forintos rendszeresen lehet beszéltetni különböző kérdésekben. Arra is felhasználható, hogy a bank kötetlenségben dolgozó magyarok kitérőt megállapítsa, még akkor is, ha nem a telavivi fióknál dolgoznak. Mivel a Bank leumi az ország legfontosabb magánbankja-azelőtt betöltötte a bankjegy kibocsájtó állami bank szerepét-a banknál megjelenő utasítások, a bank politikája jellemző az egész pénzügyi életre. Forintosnak módjában áll bizalmas szóbeli és írásbeli információkat szerezni. A vele való rendszeres foglalkozást célszerűnek tartom és Veress ennek megfelelően jár el.

Vági
DARVAS

„Forintosnak” módjában áll bizalmas szóbeli és írásbeli információkat szerezni. A vele való rendszeres foglalkozást célszerűnek tartom és Veress ennek megfelelően jár el.”

„Vági”

„Vági” titkos munkatárs, az izraeli magyar kereskedelmi kirendeltség vezetője 1962 júliusában befejezi munkáját Tel-Avivban és hazatér a Külkereskedelmi Minisztériumba.

Egy hónappal később megszűnik a BM II/3 hírszerző osztálya és megalakul a Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnöksége, amelyen belül a III/I Csoportfőnökség folytatja a hírszerző munkát, annak 1-i alosztálya pedig az izraeli felderítést. Ezen az alosztályon még 1963-ban is azokkal a beszerzési jelöltekkel, társadalmi kapcsolatokkal foglalkozik Ridinger Frigyes r. hadnagy, akikkel „Vági” kezdte meg a lépésről lépésre haladó állambiztonsági építkezést. 1963 februárjában és áprilisában többször is megemlíti jelentéseiben „Vági” egyik rá hagyott reményteljes beszerzési jelöltjét: Dr. L. S. Bors elektromérnököt és szintén mérnök feleségét, akik széles rokoni, baráti és szakmai kapcsolatokkal rendelkeznek idehaza Dr. Bors elismert szakember Izraelben, rendszeresen tart tudományos előadásokat, anyagilag rendezett körülmények között élnek, nem akarnak hazatelepülni, de szeretnének hazalátogatni. „Vági” tm. egyre jobban elmélyülő, közvetlen kapcsolatokat alakított ki a házaspárral, több szívességet tett nekik a kölcsönös előnyök alapján. A baráti gesztusok operatív érdekű együttműködés lehetőségeit érlelték meg, ezért a Központ útmutatása alapján a rezidentúra átvette „Vági” szerepét. De hogy milyen sikerrel, azt nem tudjuk. (ÁBTL 3.2.5. O-8-089/1)

1967. június 10-én, a hatnapos háborúban aratott izraeli győzelem után, követve a Szovjetunió példáját, Magyarország is megszakította a diplomáciai kapcsolatokat Izraellel, megszűnt a rezidentúra is.

A még 1962 júliusában hazatért Veress Péter („Vági”) a Külkereskedelmi Minisztérium Tengerentúli Országok Államközi Főosztályának helyettes vezetője, (egyúttal rábízták az afrikai osztály vezetését is), majd főosztályvezetője.

Benkei András belügyminiszter 1967. május 15-i hatállyal nevezte ki szigorúan titkos állományban a „K-189” sz. r. őrnagynak, aki főoperatív beosztottként került a BM III/I-4. Osztályára, amely a Vatikán, Izrael és az egyházi emigráció elleni hírszerzési feladatokat látta el. (Nyelvpótlékot is engedélyeztek neki, mert francia és angol nyelvből felsőfokú nyelvvizsgával rendelkezett.) Az eskütételi jegyzőkönyvet 1967. június 5-én írta alá.

Eskütételi jegyzőkönyv

En Veress Péter a dolgozó magyar nép fia esküszöm, hogy a Magyar Népköztársaságnak hűséges őre leszek.

A Népköztársaság Alkotmányához, törvényeihez és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány rendelkezéseihez híven, becsülettel teljesítem kötelességemet. Előljáróim és feljebbvalóim parancsainak engedelmeskedem.

Esküszöm, hogy hazámnak, a szocializmust építő Magyar Népköztársaságnak, dolgozó népünk hatalmának és rendjének hűséges és tántoríthatatlan őrzője és védelmezője leszek minden ellenséggel szemben, ha kell életem és vérem feláldozásával is.

Esküszöm, hogy előjáróinkat, zászlóinkat és elvtársaimat megvédem, fegyvereinket és egyéb harci eszközeinket el nem hagyom. A szolgálati ismereteket elsajátítom. Példaadóan viselkedem és a fegyelmet minden törvényes eszközzel fenntartom. Alárendeltjeimről legjobb tudásom szerint gondoskodom, őket öntudatos hazafiakká és a proletár internacionalizmus harcosává nevelem.

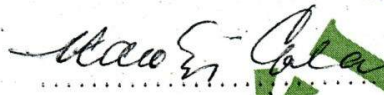
Az állami és más népi vagyont megőrzöm és megőriztetem. Az államtitkot, a hivatali és szolgálati titkot híven megőrzöm.

Szolgálatban és szolgálaton kívül egyaránt népünk igaz fiához méltó módon viselkedem, becsülettel élek és halok.

Ha pedig a törvényeket megsértem, eskümet megszegem, sújtson a Népköztársaság törvénye és dolgozó népünk megvetése.

Budapest, 1967. június hó 5. nap.

.....
esküttevő

.....
parancsnok

A K-189-es szt-őrnagy eskütételi jegyzőkönyve 1967-ben

Veress hírszerző őrnagy titkos küldetésben kifejtett tevékenységével mindenki – hírszerzés és elhárítás – elégedett volt, mégis **meg kellett szüntetni szolgálati viszonyát 1972. január 31-i hatállyal**, mert külkereskedelmi miniszter-helyettesé történt kinevezése után már az MSZMP KB Titkárságához tartozott, ami akkor összeférhetetlenséget jelentett. A leszereléskor kötelező titoktartási nyilatkozatot 1972. február 25-én írta alá. (A III/I-11. Osztályról szerelt le, amely a harmadik országokban végzett hírszerzést: Kína, Izrael, Közel-Kelet.)

BELÜGYMINISZTERIUM

Nyilatkozat

Alulírott Veress Péter szül.: 1928. VI. 1.
hely: GYIMESKÖZEPLOU anyja neve: TANKÓ ERZSEBET
a Belügyminisztériummal szemben büntetőjogi felelősségem tudatában a következőkre kötelezem magam:

A Belügyminisztériumban tudomásomra jutott hivatali titkot senkinek fel nem fedem. Tudomásul veszem, hogy a Belügyminisztériumban hivatali titkot képez az ügyiratokban foglaltakon kívül minden írásbeli, szóbeli utasítás, minden technikai és szervezeti értesítés (épületek, szobák, osztályok elhelyezése, beosztottak neve, lakhelye, stb).

A Belügyminisztériumot haladéktalanul értesítem, ha valaki hivatali titkok felderítésére rábírni törekszik, továbbá, ha tudomásomra jut, bármilyen körülmény, ami munkakörömmel kapcsolatban van a Belügyminisztérium érdekeivel ellenkezik.

Tudomásul veszem továbbá, hogy a fenti kötelezettség be nem tartása esetén a Belügyminisztérium a fegyelmi eljáráson kívül a büntető eljárást is megindítja ellenem.

Budapest, 1972. február hó 25 nap.

Veress Péter
aláírás

Veress Péter titoktartási nyilatkozata

1971. március 15 –től 1974. november 26-ig külkereskedelmi miniszterhelyettes, azt követően **párizsi nagykövet** 1979. március 30-ig.

[Nagykövetként sikeresen készítette elő Kádár János, az MSZMP KB első titkára és felesége párizsi látogatását 1978. november 15-17 között. A meghívás Valéry Giscard D'Estaing köztársasági elnöktől érkezett, de Kádár találkozott – többek között – Jacques Chirac polgármesterrel is. A delegáció hivatalos tagja is volt Veress nagykövet, Puja Frigyes külügyminiszter, Bíró József külkereskedelmi miniszter és Katona István, az MSZMP KB osztályvezetője társaságában.]

A külügyi pályáról visszatér a külkereskedelmire:

Lázár György és Grósz Károly kormányának **külkereskedelmi minisztere** (1979. március 30. – 1987. december 16.), majd kormánybiztosként irányította az összevont Kereskedelmi Minisztérium megszervezését 1988. márciusáig. A Minisztertanács Tanácsadó Testületének titkára 1988-89-ben, tagja a Világgazdasági Tanácsadó Testületnek is 1989-90-ben.

Az **MSZMP Központi Bizottságának** 1980. június 27 és 1988. május 22 között volt tagja.

Az 1990 februárjában megalakult Magyar-Román Társaság ügyvezető elnökévé választotta. 1991-től a külkereskedelmi szakközépiskola tanára. Fő műve: „*Nemzetközi gazdasági kapcsolatok*” tankönyv, „*Enterprise and Foreign Trade*”.

Dr. Ilkei Csaba
tudományos kutató